

## Täysistunto

### Torstai 15.6.2017 klo 16.02—20.37

Täysistunto alkoi klo 16.02. Täysistunto päättyi klo 20.37.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (16.02—17.00 ja 20.02—20.37) ja toinen varapuhemies Arto Satonen (17.00—20.02).

#### 1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

#### 2. Suullinen kyselytunti

**Puhemies Maria Lohela:** Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti, joten pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon ja pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen jollekin paikalla olevista ministereistä, ilmoittautumaan nousemalla seisomaan ja painamalla P-painiketta.

##### 2.1. Suullinen kysymys Uusi vaihtoehto -eduskuntaryhmän linjasta hallituksessa (Antti Rinne sd)

Suullinen kysymys SKT 95/2017 vp

*Suullinen kyselytunti*

**Puhemies Maria Lohela:** Edustaja Rinne aloittaa. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

*Keskustelu*

16.02 **Antti Rinne sd:** Arvoisa puhemies! Ministeri Terho, puheenjohtajakamppailun yhteydessä te korostitte sitä, että perussuomalaisten linjan pitää näkyä selvemmin hallituksen toiminnassa. Nyt te olette kuitenkin tässä uudessa ryhmittymässä hyväksyneet hallituksen epäoikeudenmukaisen politiikan kaikkine karvoineen. Teillä olisi ollut mahdollisuus ja myös velvollisuus puheittenne perusteella edistää köyhän asiaa ja korjata hallituksen linjauksia. Kansalaispalautteen perusteella ihmisille on syntynyt kuva, että halusitte säilyttää mustien ministeriautojen takapenkit ja pelata valtapeliä. Yhtä entistä puolueen puheenjohtajaa mukaillen "hallituspaikka tuli, mutta muisti meni". Kävikö tässä nyt näin, ministeri Terho?

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

**16.03 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, kyllä minä olin linjan hyväksynyt ihan edellisessäkin viite-ryhmässäni. Se on täysin sama. Olen itse ollut neuvottelemassa hallitusohjelmaa, olen siihen erittäin tyytyväinen, ja hallitusohjelman läpivieminen tulee jatkumaan aivan yhtä päätäväisesti kuin tähänkin asti. Hallitusohjelma on jo kääntänyt Suomen talouden ja Suomen työllisyyden. Meillä on erittäin hyvä talouskasvu kohti vaalikauden loppuosaa, ja on erittäin tärkeää isänmaan edun kannalta, että tämä hyvä kehitys jatkuu vakaana. [Ben Zyskowicz: Ei päässyt Rinne tekemään täyskäännöstä!]

**Puhemies Maria Lohela:** Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tähän, ilmoittautumaan.

**16.04 Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toimittaja Lauri Nurmi kirjoitti jo 3. kesäkuuta, että hallitus ei jatka yhteistyötä perussuomalaisten kanssa, mikäli Jussi Halla-aho valitaan perussuomalaisten puheenjohtajaksi. Näin kävikin sitten 11. kesäkuuta, kun pääministeri Sipilä ilmoitti, ettei yhteistyötä perussuomalaisten kanssa jatketa. Toimittaja Nurmi kirjoitti samassa yhteydessä myös, että Halla-ahon valintaan on varauduttu siten, että perussuomalaisista irtautuu 20 edustajaa tukemaan hallitusta, siis Sipilän apupuolueeksi. Kas kummaa, Nurmi oli taas oikeassa, kun Uusi vaihtoehto -ryhmittymä irtaantui perussuomalaisista 13. kesäkuuta. Tähän huonoon kesäteatterin käsikirjoitukseen kuului, että RKP:tä tai kristillisdemokraatteja ei tarvita hallitukseen ja että nykyiset ministerit voivat jatkaa tehtävissään. Ministeri Terho, voitteko arvioida, miten nämä etukäteen suunnitellut valtapelikuviot vaikuttivat kansalaisten näkemyksiin politiikan uskottavuudesta?

**16.05 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi viikolla on hallituksen tiedonanto tästä aiheesta. Kyselytunti käsittääkseni on tarkoitettu hallituksen politiikan käsittelyyn, sen arvosteluun ja mahdollisesti myös [Välihuutoja] sen sisällön vaihtoehtojen esittelyyn. Tässä menemme asioista ohitse. Palaamme asiaan ensi viikolla.

**16.05 Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä viikolla politiikan mannerlaatat ovat liikkuneet. Perussuomalaisten kahtiajaosta syntyi oikeistolainen tynkäperussuomalaiset sekä hallitusvaltaan takertunut Uusi vaihtoehto -ryhmä, joka ei vielä ole edes puolue. Erikoisen tilanteesta tekee se, että meillä on ilman puoluetta oleva hallitusryhmä, jonka ainoana tehtävänä on Sipilän kainalosauvana viedä maakunta- ja sote-uudistukset läpi sekä turvata ex-puheenjohtaja Soinin hillotolppa ulkoministerinä loppuvaalikaudeksi.

Nyt, kun on nähty tätä kovaa poliittista peliä mediassa eikä sitä kukaan ole edes kiistänyt, niin voi vain arvailla, miltä tämä kansalaisten silmissä näyttää. Kysynkin hallitukselta ja ministeri Terholta: koetteko te, että kaikkien näiden vaiheiden jälkeen teillä on kansalaisten valtakirja jatkaa hallituksessa ikään kuin mitään ei olisi tapahtunut?

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

**16.06 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi viikolla tästä aiheesta on hallituksen tiedonanto, ja sen perään tulee myös luottamusäänestys. Katsotaan silloin, onko hallituksella luottamus.

**16.07 Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä uskon, että moni suomalainen on huolissaan siitä, voiko tämä hallitus, joka nyt jatkaa kokoomuksen ja keskustan — puolueiden — ja sitten yhden tämmöisen eduskuntaryhmän tuella, aidosti toteuttaa sellaista politiikkaa, että Suomi on seuraavat kaksi vuotta vakaissa käsissä, sellaista politiikkaa, jossa laajasti suomalaisia kokoavia arvoja edistetään, vai oliko kysymys vain takertumisesta omiin valtatavoitteisiin vaikka sotien markkinallistamisessa tai maakuntien aikaansaamisessa. Tämä jää nähtäväksi, mutta hallituksella on nyt iso todistustaakka siitä, että se miettii aidosti Suomen etua eikä puolueiden etua.

Kysyisin tähän liittyen, kun meillä on nyt eurooppaministeri Terho ja sisäministeri Risikko, jotka vastaavat pakolaiskysymyksistä: Tällä viikolla EU on käynnistänyt laillisuusmenettelyn Tšekkiä, Unkaria ja Puolaa vastaan, jotka eivät suostu ottamaan pakolaisia sopimusten mukaisesti Etelä-Euroopan maista. Ministeri Soini oli aiemmin tälle kriittinen, että EU puuttuu näihin, mutta mitä Suomi nyt tekee? Aiotteko vahvistaa ihmisoikeuslinjaa, kuten ministeri Orpo maanantaina puhui, vai unohtuiko sekin asia jo tiistaina?

**16.08 Sisäministeri Paula Risikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi-kin totean sen, että meille hallituksessa on tärkeää meidän hyvä hallitusohjelmamme, ja me haluamme nimenomaan viedä sitä eteenpäin. Siitä on nyt jo näyttöä, että me olemme saavuttaneet paljon tämän hallituksen aikana, paljon sellaisia asioita, mitä ei aikaisemmin ole saavutettu. Me haluamme vahvistaa sitä, ja meille tärkeää on Suomen onnistuminen ja pärjääminen näissä kaikissa kisoissa.

Mitä sitten tulee näihin muuttoliike- ja pakolaisasioihin, niin Suomi on hoitanut hommansa hyvin, niin kuin huomaatte, Suomi ei saanut mitään rapsuja. Me olemme aina tehneet niin kuin on sovittu ja me olemme olleet itse sopimassa näissä pöydissä, ja tällä linjalla me haluamme jatkaakin, itse sopien. Mutta sitten, kun sovitaan, niin sitten noudatetaan.

**Puhemies Maria Lohela:** Hyvät edustajat! Hallituksen politiikasta keskustellaan ensi maanantaina tarkemmin kello 12 alkaen vaikka koko päivän. Tämä kysymys on loppuun käsitelty. [Välihuutoja]

Kysymyksen käsittely päättyi.

## 2.2. Suullinen kysymys eurooppaministerin EU-linjasta (Juho Eerola ps)

Suullinen kysymys SKT 96/2017 vp

*Suullinen kyselytunti*

**Puhemies Maria Lohela:** Seuraava kysymys, edustaja Eerola.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

### *Keskustelu*

16.09 **Juho Eerola ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kulttuuri- ja eurooppaministeri Sampo Terho totesi 22. toukokuuta omassa blogissaan seuraavasti: "Suomen on muiden jäsenmaiden tapaan puolustettava EU:ssa ennen kaikkea kansallista etuaan" ja "EU-kritiikin on oltava entistä tiukempaa". Lisäksi ministeri Terho on aiemmin väläytellyt Ison-Britannian tapaista kansanäänestystä täällä Suomessa ja aiheuttanut tyrmistystä hallituskumppaneissa. Eilen Uusi vaihtoehto kuitenkin ilmoittautui vanhojen puolueiden joukkoon ja kertoi kunnioittavansa Suomen EU-jäsenyyttä. Kysynkin nyt ministeri Terholta: mitä mieltä olette näistä aiemmin sanomistanne asioista tänään?

16.10 **Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten aiemminkin, kun tästä on keskusteltu täällä sekä julkisuudessa, olen sitoutunut hallitusohjelmaan — kuten muuten tekin olette aiemmin siihen sitoutuneet — jonka minä olen neuvotellut myös EU:n osalta. Myös te olette ilmoittaneet olevanne siihen täysin sitoutuneet vielä tänä maanantaina, joten siinä suhteessa meillä ei varmaan ole suurta linjaristiriitaa. Tätä hyvää ohjelmaa tullaan noudattamaan tämä vaalikausi loppuun.

**Puhemies Maria Lohela:** Yksi lisäkysymys on pyydetty.

16.10 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Sampo Terho totesi — anteeksi, ministeri Terho — että olemme sitoutuneet hallitusohjelmaan. Itse asiassa emme tällä hetkellä ole millään tavoin sitoutuneet. Me emme istu hallituksessa.

Olisin kysynyt vielä siitä, aikooko tämä hallitus millään tavoin selvittää mahdollista EU-kansanäänestystä. Tästähän oli valtavasti keskustelua juuri puheenjohtajakampanjan yhteydessä, ja ministeri Terho puhui, että hän haluaisi tätä vaatia. Onko tämä voimassa vai onko niin, että tästä ei enää saa ministeriäitiöstä puhua?

16.11 **Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on sitten käynyt niin, että minun linjani on sama kuin viime viikolla, mutta teidän linjanne on muuttunut. Vielä maanantaina te ilmoititte olevanne täysin hallitusohjelman takana.

Mutta joka tapauksessa, mitä tulee tähän kysymyksiinne asiaan, se ei ole juurikaan ajan-kohtainen. Kuten olen ennemmin sanonut, noudatamme hallitusohjelmaa, ja mitä olen puhunut tulevista vaalikausista, siihen täytyy palata myöhemmin. Tällä hetkellä minulla ei oikeastaan ole edes puoluetta, missä lähteä tulevia vaalikausia suunnittelemaan.

16.12 **Ben Zyskovicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen talous kasvaa, työttömyys vähenee, työllisyys paranee, sitä kautta julkisen talouden asema vahvistuu ja sitä kautta kansalaisten palveluista ja tulonsiirroista voidaan paremmin pitää huolta. Tässä tilanteessa oppositio — edustaja Rinne, edustaja Ville Niinistö ja kumppanit — vaatii hallituksen politiikalta täyskäännöstä. Voi ihmetellä, mihin suuntaan sitä politiikkaa pitäisi viedä, kun tällä hetkellä tehtävä politiikka parantaa tilannetta ja taloutta Suomessa.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

Tässä kysyttiin Eurooppa-tason pakolais- ja maahanmuuttoasioista. Kysyn ministeri Risikolta: miten Suomi on omalta osaltaan kantanut vastuuta niiden ratkaisujen syntymisen jälkeen, joissa Euroopan tasolla sovittiin tietynlaisesta vapaaehtoisesta taakanjaosta?

**16.13 Sisäministeri Paula Risikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin silloin aikoinansa, heti silloin 2015 ja 2016, on sovittu siellä yhteisissä pöydissä taakanjaosta. Niin sanotut sisäiset siirrot ja uudelleensijoittamiset ovat meillä nämä kategoriat, ja siellä on jyvitetty määrättyjä määriä Suomeen sekä sisäisinä siirtoina Turkista mutta sitten myöskin uudelleensijoittamisena pakolaisleireiltä heitä, joilla on jo tällainen pakolaisstatus. Ja me olemme kaikki ne, mitä me olemme yhdessä sopineet, myös hoitaneet. Meillä on muutama sisäinen siirto vielä tekemättä, mutta olemme sopineet, että määräajassa sekin tehdään — päinvastoin kuin monissa muissa maissa on tapahtunut. Me kannamme kyllä vastuamme, mutta me kannamme sen nimenomaan yhdessä ja vapaaehtoisesti sopien ja myöskin oman kantokykymme huomioiden.

**16.14 Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin edustaja Zyskowiec totesi, talous on kääntynyt nousuun ja työllisyys paranee. Tässä mielessä tämä hallituksen tekemä ratkaisu on lyhyellä tähtäimellä pragmaattinen, ja se edistää vakautta lyhyellä tähtäimellä. Mutta kysyisin ministeri Terholta: edistääkö tämä tehty ratkaisu kansalaisten luottamusta politiikkaan pidemmällä tähtäimellä?

**16.14 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuin tässä olisi palattu edelliseen kysymykseen. Vastaus on edelleen se, että tähän keskusteluun palataan ensi viikolla. Nyt keskustelemme hallituksen politiikasta. [Välihuutoja]

**16.14 Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanha tapahan on se, että kyselytunti on sitä varten, että täällä oppositio saa esittää kysymyksiä hallitukselle ja sitten hallituksen ministerit vastaavat niihin. Olen kyllä huomannut, että joskus käy niin, ettei siellä ole vastausta, mutta tähän mennessä en ole kyllä nähnyt yhtään ministeriä, joka kieltäytyy asiasta keskustelemasta.

Kun tässä kysyttiin Eurooppa-politiikasta ja pakolaispolitiikasta, [Eduskunnasta: Uusi vaihtoehto!] niin haluan kysyä ministeri Terholta. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan hallituksen uudelleenmuodostamisen yhteydessä on sovittu myös Eurooppa-politiikkaan liittyvistä asioista ja on sanottu, että hallitus on valmis kulkemaan nyt Eurooppa-yhteistyössä pidemmälle, kun sen koostumus on muuttunut. Kysyn ministeri Terholta: pitääkö tämä paikkansa, oletteko tässä sopimuksessa mukana?

**16.15 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä oli poliittinen selvä linjakysymys. Hallitus noudattaa sitä samaa hallitusohjelmaa, mitä edelliselläkin viikolla ja sitä edellisellä. Se on erittäin hyvä EU-asioiltaan. Siinä on erilaisia rajoituksia ja toisaalta avauksia siitä, mihin olemme sitoutuneet ja mitä emme hyväksy. Ne ovat edelleen voimassa, ne voi sieltä lukea, joten linja on muuttumaton.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

**16.16 Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme eduskunnan kyselytunnilla, ja täällä ovat oppositiopuolueiden edustajat koko ajan esittäneet kysymyksiä siitä, mitä tämä tilanne tarkoittaa hallituksen harjoittamalle politiikalle ja sen suunnalle. Kun tässä edustaja Zyskowiec kysyy, mihin opposition mielestä politiikan suuntaa pitäisi viedä, niin voin kyllä hänelle vastata: eriarvoisuutta vähentävään suuntaan, että tehdään pienituloisia huomioivia sosiaalipoliittisia verotusratkaisuja; koulutuksen asemaa huomioivaan suuntaan, että lisätään resursseja koulutukseen; ja julkisia hyvinvointipalveluita vahvistavaan suuntaan, että hallitus muuttaa suunnitelmiaan, mitä tulee sote-uudistukseen, jossa lähdetään laajasti markkinaehtoistamaan julkisia palveluita. Mutta nyt olemme tilanteessa, jossa meillä on hallituksessa ministereitä ilman puoluetta. Kysymys herää tietenkin, mitä tämä tarkoittaa hallituksen harjoittamalle politiikalle ja sen suunnalle tulevaisuudessa. Haluankin kysyä trioministeri Sampo Terholta: tuleeko muutosta hallituksen harjoittamaan politiikkaan esimerkiksi siihen suuntaan, mitä oppositio koko ajan on peräänkuuluttanut?

**16.17 Sisäministeri Paula Risikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska olen täällä pääministerin sijaisena, niin sanon ja vastaan tähän, että hallitusohjelmaa noudatetaan, se on ollut lähtökohta tälle yhteistyösopimukselle, mikä nyt on tehty — hallitusohjelma. Varmasti käydään keskustelua. Koska se on strateginen hallitusohjelma, niin käydään yksityiskohdista keskustelua aivan niin kuin on tämä kaksi vuottakin tehty. Mutta hallitusohjelma on ne pitkospuut, se tiekartta, millä mennään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

### **2.3. Suullinen kysymys lomarahojen leikkauksesta julkisella sektorilla (Aino-Kaisa Pekonen vas)**

Suullinen kysymys SKT 97/2017 vp

*Suullinen kyselytunti*

**Puhemies Maria Lohela:** Seuraava kysymys, edustaja Pekonen.

*Keskustelu*

**16.17 Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa puhemies! Pitkä kevät alkaa olla takana, ja työntekijöillä koittaa ansaittu kesäloma. Kunta-alan työntekijöillä on kuitenkin suussaan hie-man hapan sivumaku, kun tänään palkkapäivänä lomarahoja tuleekin kikyn takia 30 prosenttia aikaisempia vuosia vähemmän. [Juho Eerolan välihuuto] Tuttu sairaanhoitaja katselee tänään tilinauhaansa, ja lopputuloksena hänelle jää käteen 410 euroa vähemmän kuin viime vuonna kesäkuussa. Tämä palkanalennus tuntuu todella epäoikeudenmukaiselta, kun se kohdistuu vain julkisen sektorin työntekijöihin. Yksityisellä sektorilla työskentelevät saavat lomarahansa aivan normaalisti. Tämä palkanalennus osuu etenkin naisiin, koska julkisen sektorin työntekijöistä 80 prosenttia on naisia. Haluaisinkin kysyä työministeri Lindströmiltä: miten perustelette kuntien pienipalkkaisille naisille, että heidän palkkansa on tänä ja kahtena seuraavana vuonna pienempi kuin muilla samansuuruisilla palkkaa saavilla, etenkin nyt, kun talous on kasvamassa?

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

**16.19 Työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se on ihan totta, että tällainen ikävä päätös on tehty. Se on jo aikoja sitten sovittu, että kiky näin meni, ja se oli silloin työmarkkinajärjestöjen käsissä, he ratkaisivat, miten tämä asia etenee. Ja kyllä, se osuu kipeästi nimenomaan julkisen alan lomarahoihin. Tiedämme tämän, ja tämä ei ollenkaan ollut helppoa meille eikä varsinkaan heille, joihin tämä kohdistuu, eikä minulla ole tähän mitään taikasauvaa, että tämän paremmaksi muuttaisin. Näin on sovittu, ja tällä kikyillä mennään. Me olemme nähneet, että siitä on kuitenkin ollut tälle Suomelle isosti hyötyä: talous on lähtenyt kasvuun, Suomeen uskotaan jälleen. Siinä on vastapuolella tämä hinta, jonka nämä ihmiset joutuvat maksamaan, ja sitä tietenkin pahoittelen.

**Puhemies Maria Lohela:** Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan.

**16.20 Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kiky taisi syntyä enemmänkin hallituksen painostuksesta pakkoraossa, enkä näe, että talouskasvu olisi nyt tämän kiky-sopimuksen aikaansaannosta.

Mutta, arvoisa puhemies, kunta-alan naisiin kohdistuu toinenkin epäoikeudenmukaisuus: heidän palkkansa on edelleen 16 prosenttia pienempi kuin miehillä. Palkkaero johtuu ammattien eriytymisestä. Kunnissa naiset ja miehet saavat samaa palkkaa samasta työstä, mutta ongelma on se, että naiset ja miehet tekevät erilaisia töitä. Kunta-alan työntekijöiden koulutustaso on noussut, mutta naisten ja miesten palkkaeroille ei vaan tapahdu yhtään mitään, [Puhemies koputtaa] kuten sosiaali- ja terveysministeriön tuoreesta tutkimuksesta käy ilmi. Työministeri Lindström, miten te aiotte puuttua sukupuolten väliseen palkkaeroon ja miten naisten euro voitaisiin saada samankokoiseksi kuin miesten euro?

**16.21 Työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erittäin tärkeä ja ajankohtainen kysymys senkin takia, että tässä, oliko pari viikkoa sitten, meillä oli palaveri tuolla STM:ssä nimenomaan tästä samapalkkaisuudesta. Samapalkkaisuusohjelmasta keskusteltiin ja keskusteltiin niistä toimenpiteistä, mitä on jo tehty: muun muassa TEMin puolella on 2015 ohjeistettu ja kannustettu hakeutumaan myös niille vähän vieraammille aloille, niin että naiset menevät niin sanotusti perinteisesti miesten aloille ja päinvastoin.

Tämä on pitkä prosessi. Tähän ei ole mitään taikatemppua olemassa. Me tiedämme nämä ongelmat. Me tiedämme, että samasta työstä pitää maksaa sama palkka, ja on paljon aloja, joissa tämä oikeasti toteutuukin. Mutta se on pitkässä juoksussa, että mennään ennakkoluulottomasti niin, että ei ole enää niinkään miesten ja naisten aloja vaan valitaan rohkeasti myös niitä toisenlaisia urapolkuja.

**16.22 Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että viimeisen kahden vuoden aikana Suomen talous on kääntynyt selvään kasvuun. Sitä ennen menttiin alaspäin suurella vauhdilla, ja nyt kasvu on jopa yllättävän suurta. Tämä herättää kyllä nyt kysymyksen, että kun olemme tässä tilanteessa, niin jatkaako hallitus sitä samaa leikkauspolitiikkaa, [Naurua] sitä samaa politiikkaa siitä huolimatta, että talous kasvaa, vai olisiko hallituksella nyt mahdollisuus ja halu ja valmius muistaa myös Suomen vähäosaisia, niitä yli miljoonaa köyhää, jotka meillä on keskuudessamme. [Hälinää — Puhemies

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

koputtaa] Näettekö, arvoisat ministerit, että olisi mahdollisuus, ja teettekö näin köyhien asialle? [Hälinää]

**Puhemies Maria Lohela:** Hyvät edustajat, pyydän rauhoittumaan. Kuulemme ministeri Risikon vastauksen.

**16.22 Sisäministeri Paula Risikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun me kävimme tuota puolivälikeskustelua ja oli niin sanottu kehysriihi, meillä yhtenä painopisteenä tulee olemaan ja on välittäminen. Me todella satsaamme eriarvoistumisen vähentämiseen, köyhyyden poistamiseen ja, mikä on parasta, työhön. Työ on parasta sosiaaliturvaa, työ on parasta köyhyyden poistamista. Siitä syystä me satsaamme nimenomaan siihen, että me saisimme työpaikkoja Suomeen. Sillä Suomi pääsee nousuun paremmin. Me satsaamme myöskin sosiaaliturvan arviointiin ja katsomme, mitä voidaan tehdä. Taloustilanteen mukaan tietysti edetään ja vaikuttavia keinoja tehdään, kannustinloukkuja puretaan ja niin edelleen. Kyllä tämä hallitus on tässäkin asiassa hereillä, aivan niin kuin oli silloin vielä viime viikollakin.

**16.23 Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monet julkisen sektorin työntekijät tutkivat nyt kesäkuun palkkakuittia murheellisena. Kyllä se kiky-leikkaus, lomarahojen leikkaus, siellä tuntuu ja näkyy, ja etenkin monessa lapsiperheessä kesäsuunnitelmat menevät uusiksi. Se on monessa perheessä ollut nimenomaan se lomaraha, jonka turvin niitä huvipuistomatkoja ja muita on tehty.

Kiky-leikkaus oli katkeraa lääkettä, sen ovat järjestöt sopineet, mutta kun tässä ei ole kaikki. Tähän samaan joukkoon osuvat myös ne monet asiakasmaksujen korotukset, joita tämä hallitus on tehnyt, korvausten leikkaukset, ja se yhteysvaikutus on näille julkisen sektorin pienipalkkaisille naisille, pienipalkkaisille työntekijöille, lapsiperheellisille, kohtuutoman suuri. Ja nyt, hyvä hallitus, kun näkyy olevan valoa tunnelissa, talous on lähtenyt kasvuun, finanssiyhtiö Nordea ennakoi jopa 3 prosentin talouskasvua tälle vuodelle, [Välihuutoja] niin on oikeutettu kysymys, miten siitä pääsee hyötymään myös julkisen sektorin työntekijäjoukko, jolle lasku tästä kiky-sopimuksesta tuli. Minä kysyisin teiltä, arvoisa varapääministeri: [Puhemies koputtaa] Onko teillä nyt syksyn tulevaan budjettiriiheen työkalupakissa mitään, mikä toisi toivoa julkisen sektorin naisille, pienipalkkaisille työntekijöille ja lapsiperheille?

**16.25 Sisäministeri Paula Risikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on erittäin hyvä, olenhan itsekkin ollut aikoinaan sairaanhoitajana nimenomaan siinä tilanteessa, josta täällä nyt puhutaan. Haluan todeta sen, että me todella teemme työtä sen eteen, että meillä olisi työtä ja että työstä maksettaisiin myöskin korvaus työn vaativuuden mukaan. Meillä on erilaisia toimia siihen.

Kysytte, mitä me teemme tulevaisuudessa. Seuraava paikka tämän asian keskusteluun on budjettiriihi, ja siellä se varmasti käydään läpi. Me yritämme kaikkemme, että saamme sen Suomen valoisamman tulevaisuuden, miltä se nyt näyttää, entistä valoisammaksi. Nämä ovat erittäin isoja juttuja, mistä monet kärsivät, minä ymmärrän sen, mutta me teemme kyllä kaikkemme, että me saisimme Suomeen työtä ja sitä kautta taloutta kasvamaan, jolloin sitä kautta tällaisia leikkauksia ei tarvitsisi tehdä.



## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

16.26 **Simon Elo uv** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on joillakin ryhmittymillä tuuli kääntynyt niin, että voisi luulla, että tämä täysistuntosali on ulkoilmassa.

Mutta täällä edustaja Tuppurainen toi esille sen, että Nordean ennusteen mukaan talouskasvu on 3 prosenttia vuodessa. Kyllä, se on tämän hallituksen ansiota. Tämän myöntää myös edustaja Kankaanniemi. Ja kun ajattelemme hallitusohjelmaa kaksi vuotta sitten, tavoite oli 2 prosentin kasvu. Olemme ylittämässä sen reippaasti näiden hyvien toimenpiteiden ansiosta, joiden ansiosta myös tuloverotusta on kevennetty ensi kertaa seitsemään vuoteen: eläkeläisten verotusta on kevennetty ja lukuisia muita hyviä toimenpiteitä. Kysynkin arvoisalta pääministerin sijaiselta: [Keskustan ryhmästä: Suomi kuntoon!] — Suomi kuntoon — kun näillä kaikilla toimilla ollaan pääsemässä näin hyvään talouskasvuun, parempaan kuin arvioitiin hallitusohjelmaa tehdessä, niin onko hallituksen näkemys näin, että tällaisella talouskasvulla, joka on ennustettua parempi, ei tarvita lisää leikkauksia? [Eduskunnasta: Hyvä kysymys!]

16.27 **Sisäministeri Paula Risikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin on niin, että tällä hetkellä me emme ole suunnitelleet mitään erityisiä leikkauksia. Nyt me satsaamme siihen kasvuun ja nyt me satsaamme siihen, että me saamme kannustinloukuja purettua, jotta me saamme lisää työllisyyttä ja näitä työllisyyttä lisääviä toimia. Ne eivät ole maailman helpoimpia juttuja, mutta siihen me nyt pyrimme seuraavina aikoina ja seuraavien kuukausien aikana. Tässä vaiheessa ei olla suunnittelemassa mitään uusia leikkauksia vaan päinvastoin satsataan kasvuun. Toivotaan, että mitään suurta kriisiä ei tule Euroopassa tai globaalilla tasolla.

16.27 **Jyrki Kasvi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiky kirpaisee paitsi kuntien pienituloisia työntekijöitä, myös kuntia. Vaikka kuntien palkkamenot laskevat, verotulot ovat laskeneet käytännössä vielä enemmän. Esimerkiksi Espoon kaupungin kiky-tase on vuodessa noin 10 miljoonaa euroa pakkasella. Kunnillehan ei pitänyt tulla enää uusia tehtäviä, saati uusia kustannuksia. Kysynkin: miten hallitus aikoo hyvittää kunnille nämä kikystä aiheutuneet kustannukset?

16.28 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän vuoden budjetin teon yhteydessä viime elokuussa kävimme myös eri henkilöstöjärjestöjen kanssa näistä kiky:n kustannusvaikutuksista tälle vuodelle ja tälle kehyskaudelle tarkkaa keskustelua, ja lopulta pääsimme myös yhteisiin käsityksiin numeroista. On totta, että jos katsotaan valtionosuusjärjestelmää, niin yksittäisenä toimenpiteenä tämä kiky leikkaa valtionosuuksia, mutta se kokonaisuus on kaiken kaikkiaan positiivisella puolella niukasti. Jos olette tutustuneet viime vuoden tilinpäätöstietoihin kuntien osalta, niin se kokonaisuushan on positiivinen. Nyt täytyy ajatella, kun tässä on tästä kikystä puhuttu, että kaiken kaikkiaan ne myönteiset vaikutukset näkyvät vähän pidemmällä aikajänteellä. Ja sitten, kun katsotaan vielä tätä talouden kasvua, niin totta kai se tarkoittaa lisää verotuloja sekä valtiolle että myös sitten kuntaveron kasvua siellä kunnissa. Uskoisin niin, että kuntatalous kaiken kaikkiaan on nyt kyllä paremman näköisessä kunnossa kuin pitkään, pitkään aikaan.

16.29 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edesmennyt Veikko Vennamo puhui seteliselkärankaisista. Nyt jos ajatellaan niitä julkisen puolen

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

työntekijöitä — poliiseja, kätilöitä, sairaanhoitajia, lastenhoitajia — jotka tänään ovat saaneet palkkakuitin, jossa näkyvät kiky-leikkaukset, ja jotka katsovat tätä lähetystä, jossa rystyset valkoisina puristetaan ministerisalkkuja ja odotetaan pääsyä kyselytunnin jälkeen ministeri-Audin takapenkille henkilökohtainen hillotolppa silmissä, niin miten on, mitä luulette, ovatko he sitä mieltä, että teillä on selkärankaa ollenkaan?

Teillä, hallitus, on mahdollisuus näyttää nyt selkärankaa. Tämä kiky-sopimus ei leikkaa lomarahoja vain tänä vuonna vaan myös ensi ja sitä seuraavana vuonna. Ministeri Lindström, voitteko luvata nyt näille työntekijöille, että teidän hillotolppanne on se, että ensi ja sitä seuraavana vuonna lomarahoja ei enää leikata?

**16.30 Työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jotenkin on ristiriitaista, että samaan aikaan te syytätte selkärangattomuudesta ja sitten kuitenkin vaaditte, että pysykää siellä hallituksessa, koska käsittääkseni hallitus on ainoa paikka, jossa näihin asioihin — teidänkin toiveisiinne — voidaan vastata. [Paavo Arhinmäen välihuuto]

Me päätimme yrittää jäädä hallitukseen ja pelastaa Suomen hallituskriisiltä. Se oli tässä takana. Minä en puristele yhtään rystyset valkoisina minkäänäköistä salkkua, sen voin taata. Hallitus tekee parhaansa sen eteen, että Suomen talous nousee, [Paavo Arhinmäki: Ja tälläkö nousee?] että tänne tulee työpaikkoja, että me saamme verotuloja, jotta me voimme keskustella näistä ikävistä leikkauksista, ettei niitä tarvitse tehdä ja jotta niitä voidaan myös kompensoida. Tässähän on tämä koko idea. Enkä minä yhtään halveksi näitä pienipalkkaisia ihmisiä. Minä tiedän tasan tarkkaan, mitkä ne tuntemukset ovat, ei sitä tarvitse minulle esitellä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

### 2.4. Suullinen kysymys maakuntavaalien aikataulusta (Anders Adlercreutz r)

Suullinen kysymys SKT 98/2017 vp

*Suullinen kyselytunti*

**Puhemies Maria Lohela:** Seuraava kysymys, edustaja Adlercreutz.

*Keskustelu*

**16.31 Anders Adlercreutz r:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Sote- och landskapsreformens tidtabell verkar bli allt mer oklar. Det här påverkar direkt också det eventuella landskapsvalets tidtabell.

Sote- ja maakuntauudistuksen aikataulu on entistä epävarmempi. Ensin hallitus totesi, että laki astuu voimaan 1. päivä heinäkuuta, sitten ehdoton takaraja oli syyskuu, sitten lokakuu ja nyt puhutaan jo marraskuusta. Tällä on suorat vaikutukset myös mahdollisille maakuntavaaleille, jotka hallitus haluaa järjestää 28. päivä tammikuuta. Jos laki astuu voimaan vasta marraskuussa, valmistautumisaikaa jää äärimmäisen vähän. Tämä ei ole kohtuullista puolueiden, kuntien, viranomaisten tai mahdollisten ehdokkaiden kannalta, etenkin kun kyse on täysin uusista vaaleista.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

Oikeusministeri Häkkänen, miten te vaaleista vastaavana ministerinä katsotte tätä maakuntavaalien järjestämisaikataulua: Mikä on se kipuraja, jonka alle ette suostu menemään demokratian toteutumisen ja ihan käytännön valmistelujen kannalta? Olemme jo nyt hyvin kaukana Euroopan neuvoston ja Etyjin suosituksista. Eikö aikataulu ole kohtuuton, jos laki astuu voimaan vasta syyskuussa? Pidätkö kiinni tästä aikataulusta?

**16.33 Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä uudistus tulee etenemään aikataulussa, ja tarvittavat muutokset tehdään, jos eduskunnassa näin päätetään. Oikeusministeriö on lähtenyt siitä lähtökohdasta, että marraskuun alussa täytyisi olla lakien voimassa, jotta erilaiset tekniset ja muutkin valmistautumistoimenpiteet ehditään tekemään, jotta vaalit pystytään kunnialla suorittamaan läpi niin, että varmuus tähän vaalijärjestelmään säilyy. Nythän kaikkialla tiedetään jo se, että vaalit ovat tulossa, ja näihin on pystytty varustautumaan ja valmistautumaan. Samoin myös puolueet tietävät, mitkä vaalit ovat tulossa. Mutta se täytyy sanoa, ettei tilanne varmastikaan ihanteellinen ole. Sen varmasti kaikki tässä tietävät.

**Puhemies Maria Lohela:** Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan.

**16.33 Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Eli Etyjin ja Euroopan neuvoston suosituksilla ei ilmeisesti ole hallitukselle väliä.

Näihin maakuntavaaleihin liittyen en voi olla puhumatta tästä valtavasta demokratiavajeesta, joka on syntymässä. Maakunnathan eivät ylipäätensä ole saamassa aitoa itsehallintoa, vaan valta keskittyy ministeriöille. Mutta sitten on vielä vaikka Uudenmaan maakunta, jossa on 1,6 miljoonaa asukasta — valtava maakunta, jos vertaa vaikka Keski-Pohjanmaan noin 77 000 asukkaaseen. Etenkin Uudellamaalla päätökset sote-palveluista siirtyvät erittäin kauas yksittäisestä kansalaisesta. Oikeusministeri Häkkänen, eikö tämä ole täysin väärä demokratiakehitys? Eikö tavoitteen pitäisi olla lähidemokratian vahvistaminen eikä sen poistaminen? Mitä hallitus aikoo tehdä tämän Uudenmaan maakuntaan syntyvän jättimäisen demokratiavajeen osalta? Voisiko esimerkiksi harkita vaalipiirejä?

**16.34 Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä uudistus tehdään pääosin sen takia, että tietyt palveluerät ovat niin raskaat, että tarvitaan laajemmat hartiat. Tämän takia nämä palveluerät täytyy järjestää demokraattiseen kontrolliin, eli maakuntavaltuusto on tässä mielessä järkevin toimielin. [Mikaela Nylander: Eikö kunta ole demokraattinen?] Valtion ohjausvaltahan tapahtuu myös eduskunnan tahdon mukaisesti eli kansanedustajien valinnan mukaan. Meillä on tässä maassa jatkossa paikallista, maakunnallista ja kansallista demokratiaa, joka kokonaisuutena ohjaa hyvin toimivasti myös näitä sote-palveluja. [Eva Biaudet: Se olis 1,7 miljoonan vaalipiiri!] Eli siinä mielessä, ollos huoleton, kyllä demokraattinen ohjaus säilyy.

**16.35 Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tänään tuli tietoomme kuuden suurimman kaupunginjohtajan kanta sote-uudistuksesta, ja siinä joukossa on myös iso joukko kokoomustaustaisia kaupunginjohtajia. Kritiikki kohdistuu nimenomaan tähän sote-uudistukseen ja sen kustannuksia kasvattavaan vaikutukseen ja myös siihen, että itse asiassa sosiaali- ja terveystalouden järjestäminen ja tuottaminen

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

vaikautuvat entisestäänkin. Nyt kysyisin ministeri Vehviläiseltä: Mitä vastaatte näille suurten kaupunkien johtajille, jotka kantavat suurta huolta kansalaistensa sosiaalisesta hyvinvoinnista ja siitä, että se palvelu- ja turvaverkko toimii saumattomasti tämän uudistuksen jälkeenkin? Mitä vastaatte heille, kuinka he pystyvät kuntien johtajina vastaamaan siitä, että heidän kaupungeissaan heidän asukkaidensa sosiaalinen hyvinvointi ja turvallisuus ja kriisivalmiuskyky säilyvät, jos tämä uudistus, niin kuin nyt pelätään, tuottaa sen lopputuloksen, että tämä pohja tältä järjestelmältä putoaa pois?

**16.37 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on tässä edessäni kuuden suurimman kaupungin kannanotto, ja olen tutustunut siihen huolella. Sen otsikko kuuluu: "Sote- ja maakuntauudistus vielä uudelleenvalmisteluun ja uuteen harkintaan."

Kuten täällä jo aiemmin kyselytunnilla on sanottu, tämä hallitus noudattaa omaa hallitusohjelmaansa, ja kaikki tietävät, että sote-maakuntauudistus on tämän hallituksen tärkein ja laajin uudistus, ehkä koko itsenäisen historiamme laajin uudistus, ja siitä aiotaan pitää kiinni.

Tämä ei ole uusi kannanotto. Nämä kaupunginjohtajat ovat ottaneet aiemminkin kantaa, ja minä pidän sitä vähän valitettavana, kun olen julkisten palveluitten kehittämisestä vastaava ministeri, että meillä tulee vastakkainasettelua suuret kaupungit vastaan maakunnat. Minä ajattelen sillä tavalla, että tämä uudistus parhaiten tulee voimaan ja käytäntöön niin, että niin pienet kuin suuret kaupungit, maakunnat ja myös valtionhallinto sitoutuvat yhdessä viemään tämän uudistuksen hyvällä tavalla ja tässä aikataulussa läpi. [Eva Biaudet: Miksi suuria kaupunkeja ei kuunnella? Eikö heillä ole asiantuntemusta?]

**16.38 Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen ministeri Vehviläisen kanssa täysin samaa mieltä siitä, että uudistus on täysin välttämätöntä saada eteenpäin ja tarvitaan ratkaisuja. Kysynkin yhtä ratkaisuvaihtoehtoa pääministerin sijaiselta, ministeri Risikolta: voisiko olla kenties niin, että sote-uudistuksen järjestämis- ja maakuntalakipaketti käsitellään eduskunnassa ilman valinnanvapauslainsäädäntöä? Mennään maakuntavaaleihin ensin ja katsotaan tämä laaja valinnanvapaus vasta myöhemmin — näin tämä itse lakipaketti kokonaisuudessaan voisi mennä eteenpäin ja maakuntavaalikysymyksen saataisiin ratkaistua ja maakuntavaalit voitaisiin pitää ajallaan.

**16.38 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten monta kertaa täällä salissa on todettu, tämä on kokonaisuus ja kokonaisuutena hallitus tätä haluaa viedä eteenpäin. Täällä on paljon edustajia valiokunnista, joissa tätä käsitellään, ja he tuntevat itse asiassa tämän valmistelutilanteen paremmin kuin me täältä ministeriaition puolelta.

Minä haluan korostaa edelleenkin sitä, että tämä on niin valtavan laaja uudistus, että tässä on tärkeää... Kuulin täältä välihuodon myös siitä, että emmekö arvosta suurten kaupunkien näkemystä. Arvostamme oikein kovasti, ja suurten kaupunkien näkemykset ja se, että ne tulevat valmisteluun mukaan myös täällä Uudellamaalla koko tämän sote-maakuntauudistuksen osalta, ovat äärimmäisen tärkeitä asioita. Olen seurannut viime päivinä julkisuudesta myös, että näin on tapahtumassakin. Sen takia minä ajattelen, että nyt pitää laittaa kaikki voimat siihen, että sekä esivalmistelu että — sitten kun lait on hyväksytty — tämä

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

väliaikaishallinto pääsevät kunnolla käyntiin ja uudistus voidaan viedä tässä haastavassa aikataulussa läpi.

**16.40 Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun siirrytään maakuntahallintoon, kansanvaltaiseen sellaiseen, Suomi siirtyy yhdeltä osin myös osaksi läntistä Eurooppaa. Kuten tiedämme, erittäin monessa läntisen Euroopan maassa on käytössä maakunnallinen itsehallinto, Suomessa sellaista ei ole ollut. Pidän tätä merkittävänä Suomen historian kannalta: sata vuottahan sitä on suunniteltu, ja nyt siihen kansanvaltaisesti päästään — valtavan kokoluokan askel. Kysymykseni on pääministerin sijaiselle: Paljon malleja läntisessä Euroopassa todella on olemassa, ja siellä on pystytty niin pienempien kuin isompien tarpeet hyvin huomioimaan. Onko noista malleista otettavissa myöskin meille Suomeen jotakin oppia, jolla kaikki nämä aivan aiheelliset tarpeet huomioidaan — se, että kaikki tulevat huomioiduiksi ja kansan ääni varmasti kuuluu tuossa maakuntahallinnossa — ja kuinka tarkasti olette käyneet noita lävitse?

**16.41 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa on juuri niin, kuten tässä edustaja Puumala sanoi, että olemme siirtymässä tietyllä tavalla länsimaiseen asentoon aluehallinnon, kansanvaltaisen aluehallinnon osalta. Kun katsomme sitä, minkälaista aluehallintoa, kansanvaltaista aluehallintoa, itse kussakin maassa on — Pohjoismaissa tai sitten muissa Länsi-Euroopan maissa — niin siinä tulee paljonkin aste-eroja, mutta yksi asia on yhteinen kaikissa, ja se on se, että valitaan suorilla vaaleilla päättäjät. Joissakin on sitten verotusoikeutta, kuten Ruotsissa on ihan aito verotusoikeus, Norjassa on verotusoikeus, mutta valtio määrittelee, mikä se verotuksen taso on. Eli tässä voimme katsoa, että se itsehallinnollisuus toteutuu aika monella tavalla.

Sitten minä haluan muistuttaa siitä sote-uudistuksesta, joka viime vaalikauden loppupuolella täällä eduskunnassa kaatui. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa korostettiin silloin vahvasti tätä kansanvaltaisuutta — että pitäisi olla suorilla vaaleilla mahdollisesti valitut edustajat — ja myös sitä, että rahoituksen ja päätöksenteon [Puhemies koputtaa] pitäisi olla samoissa käsissä.

**16.42 Anna-Maja Henriksson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeätä se, että kun saadaan — ja jos saadaan — uusi hallinnon taso, se kansanvalta myös siinä kehittyisi. Nyt on valitettavasti ehkä käymässä niin, että näille maakunnille ei aiota antaa oikeata itsehallintoa, ei aiota antaa myöskään verotusoikeutta.

Mutta oikeastaan kysymykseni nyt kuuluu: Nyt meillä on kunnat, joissa on kuntapäättäjät, sitten tulevat maakunnat, joilla ei ole paljon sanottavaa rahoituksesta, ja sitten meillä on eduskunta, jossa on kansanedustajat. Oletteko, ministeri Häkkänen, miettinyt sitä, onko viisasta, että kansanedustajat ovat edustettuina sekä kuntatasolla, maakuntatasolla että täällä eduskunnassa, vai pitäisikö miettiä — jotta saadaan oikeata kansanvaltaa aikaiseksi — olisiko syytä vähän rajoittaa sitä, ketkä voivat olla maakuntavaaleissa ehdokkaina?

**16.43 Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tätä on syytä miettiä. Toki on myös näin, että pieni maa, vähän päättäjiä, keskeisiä toimijoita eri alueilla, eli tässä on tietysti monta näkökulmaa. Tämä täytyy tietysti tarkkaan arvioida, minkälaisia tilanteita syntyy päätöksenteossa. Meillähän on aikaisemminkin ol-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

lut sellaisia tilanteita, [Ilkka Kanervan välihuuto] joissa esimerkiksi maakuntavaltuustot lähettävät ministeriöihin vahvistettavaksi vaikkapa maakuntakaavoja — aikanaan, kun tämä vahvistamismenettely vielä oli käytössä — ja näissä saattoi syntyä esteellisyyškysymyksiä, ihan juridisestikin jo. Ja tällaiset tilanteet tietysti ovat aika selviäkin.

Tämä täytyy tarkkaan pohtia jatkossa, onko järkevää, että on mahdollisuus ylipäättään toimia. Minä luulen, että tämä on enemmän tarkoituksenmukaisuuskysymys. Jokainen joutuu ainakin itse pohtimaan sen, toimiiko ihan kaikilla tasoilla vaikkapa Euroopasta tuonne paikkakunnalle asti. [Ilkka Kanerva: Äänestäjät ratkaisee!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

### 2.5. Suullinen kysymys tiedustelulakien aikataulusta (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 99/2017 vp

*Suullinen kyselytunti*

**Puhemies Maria Lohela:** Seuraava kysymys, edustaja Päivi Räsänen.

*Keskustelu*

**16.44 Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Suojelupoliisi korotti eilen terrorismin uhka-arviota perustellen tätä muun muassa sillä, että aiemmin ei ole ollut kyse selkeästi Suomeen kohdistuvista iskusuunnitelmista. Viranomaiset, muun muassa poliisi, tarvitsevat todellakin riittävät resurssit ja myös toimivaltuudet terrorismin ehkäisyyn, ja tällä hetkellä Suomi on katveessa tiedusteluvaltuuksien suhteen. Maamme rajat ylittävää tietoliikennettä valvovat kyllä kaikki naapurimaamme, mutta omilla viranomaisillamme ei ole siihen valtuuksia. Nyt kysyn teiltä, ministeri Risikko: millä aikataululla nyt lausunnolla olevat tiedustelulait, joita on myös täällä eduskunnassa hyvässä yhteisymmärryksessä parlamentaarisessa työryhmässä käsitelty, tuodaan eduskunnan käsittelyyn, ja teettekö esityksen nopeutetusta säätämisyjärjestyksestä niin, että lait saataisiin voimaan jo tällä kaudella?

**16.45 Sisäministeri Paula Risikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suojelupoliisi todellakin eilen kertoi siitä, että uhkatasoa on nyt nostettu, liittyen nimenomaan siihen, että on entistä enemmän kytköksiä ja esimerkiksi näillä vierastaistelijoilla on suhteellisen korkea hierarkkinen asema taistelutantereilla ja näissä verkostoissa ja järjestöissä, ja siitä syystä, kun meillä on myöskin terrorismikohdehenkilöitä, joita seurataan, tällä hetkellä noin 350, on arvioitu, että uhka on noussut ja kohonnut.

Mitä tulee sitten toimenpiteisiin — te kysytte nimenomaan tästä tiedustelulainsäädännöstä — niin tiedustelulainsäädäntöähän me tarvitsemme ehdottomasti, koska me olemme ainoa eurooppalainen niin sanottu kehittynyt maa, jossa tätä ei ole. Tällä hetkellä tiedustelulainsäädäntö, niin siviilitiedustelulainsäädäntö kuin sotilastiedustelulainsäädäntö, on lausunnoilla, ja heti kun se sieltä lausunnoilta tulee, me teemme tarvittavat korjaukset ja esittelemme sen sitten valtioneuvostossa tänne tullakseen.

Mitä tulee tähän kiireellisyyteen, niin itse henkilökohtaisesti toivon, että tämä todella voitaisiin käsitellä kiireellisesti, mutta sen tietysti päättää ehdottomasti eduskunta.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

**Puhemies Maria Lohela:** Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan.

**16.46 Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Eurooppalainen kokemus kertoo, että terrori-iskujen takana on usein radikalisoituneita toisen sukupolven maahanmuuttajia. Suomen kannalta tämä on erittäin huolestuttava tieto, sillä peruskoulun oppimistulokset kertovat, että nimenomaan meillä Suomessa on erittäin suuri ero juuri toisen sukupolven maahanmuuttajalasten koulumenestyksessä verrattuna kantasuomalaisiin ja jopa ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajalapsiin, eli me emme ole kyenneet integroimaan näitä lapsia, jotka ovat jopa syntyneet Suomessa. Kysynkin nyt opetusministeriltä: Millä tavalla huomioidaan perusopetuksessa nimenomaan nämä toisen sukupolven maahanmuuttajaoppilaat? Millä tavalla heidät voitaisiin huomioida jo sieltä varhaiskasvatuksesta lähtien?

**16.47 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Räsäselä tältä kysymyksestä. Se on erittäin tärkeä ja on ollut meillä ministeriössä vahvasti pöydällä. Suomi erottuu muista maista oppimistulosvertailuissa siinä, että maahanmuuttajalasten oppimistulokset ovat heikommat kuin muilla suomalaisilla oppijoilla. Tähän on jo tartuttu ihan toimenpitein. Meillä on paljon tutkimustietoa nyt taustalla ja tutkijat myöskin töissä pohtimassa tätä. Opettajankoulutusta, erityisesti opettajien täydennyskoulutusta, on kehitetty, jotta monikulttuuriset oppimisen ympäristöt, jotka tänä päivänä ovat jo ihan jokapäiväistä arkea meidän kouluissa, tulisivat paremmin huomioon otetuiksi.

Sitten tietysti aivan keskeinen asia on sen kielen oppimisen tuki. Se ei rajoitu ainoastaan siihen oppimispolun alkuun, että omaksuu suomen kielen tai ruotsin kielen, vaan myöskin se on tärkeää, että siihen kielen oppimiseen saa jatkuvan tuen. Jatkossa meidän tulee miettiä sitä, miten voitaisiin vielä tehostaa kielen oppimista jo varhaiskasvatuksessa ja sitten myöskin sen peruskoulun jälkeen toisen asteen opinnoissa entistä tehokkaammin, koska nähdään, [Puhemies koputtaa] että erityisesti siinä kohdassa usein se kielen oppimisen tuki jää pois, mikä voi haitata koulutuspolkuja.

**16.49 Sisäministeri Paula Risikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä tuosta, mitä esimerkiksi sisäministeriö tekee nimenomaan tähän ongelmaan tarttuaksemme ja estääksemme tätä radikalisoitumista. Meillä on uskonnollisten yhteisöjen kanssa nyt tällaista jatkuvaa yhteydenpitoa ja yhteistyötä siitä, että siellä uskonnollisissa yhteisöissä myös huomioitaisiin näitä asioita, koska siellä useimmiten on niitä ongelmia ja niitä ei välttämättä tuoda päivänvaloon. Me haluamme, että tästä pystytään avoimesti keskustelemaan. Muun muassa kaikki se syrjäytymistä estävä työ, mitä Suomessa nyt tehdään, myöskin tähän ongelmaan puuttuu. Syrjäytymisenhän on meidän sisäisen turvallisuutemme suurin uhka. Se ei ole ainoastaan maahanmuuttajia vaan ihan kantasuomalaisiakin kohtava ongelma.

**16.50 Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Radikalisoitumista ehkäisee parhaiten ihmisten syrjäytymisen ja ulossulkemisen estäminen — aivan kuten ministeri juuri totesi — sekä yhteiskunnallisen osallisuuden varmistaminen. Maahanmuuttajien kohdalla tärkeää on kotoutuminen mutta myös tunne siitä, että he ovat tasa-ar-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

voisia kansalaisia suomalaisessa yhteiskunnassa. Nuoret miehet ovat erityisen alttiita radikalisoitumiseen, ja olisi tärkeää, että nuorille olisi koulutusta, harrastusmahdollisuuksia ja mielekästä tekemistä. Myös rasminvastainen työ on tärkeää radikalisoitumisen vastaista työtä.

Arvoisa puhemies! Kysyisinkin: Miten konkreettisesti voitaisiin ehkäistä erityisesti nuorten miesten syrjäytymistä ja tukea heidän osallisuuttaan yhteiskunnassa? Miten voitaisiin vähentää rasismia ja syrjintää ja näillä keinoin myös vähentää sitä radikalisoitumisen kasvualustaa?

**16.51 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen tulee lähettää kaikilla tasoilla selkeä viesti siitä, että meidän suomalaiseen yhteiskuntaan rasismi ja syrjintä eivät kuulu, kuten ei kuulu vihapuhekaan. Tämä on viime päivinä ollut aktiivinen keskustelunaihe, ja siinä meidän poliitikkojen on syytä piirtää selväpiirteiset rajat, että rasismia suomalainen yhteiskunta ei hyväksy missään muodossa. Ja tämä koskee aivan erityisesti tietenkin meidän koululaitostamme ja meidän arvokasta kansalaisyhteiskuntaamme.

Hallitus on toteuttamassa Merkityksellinen Suomessa -ohjelmaa, joka on konkreettinen ohjelma, ja monta keinoa, joilla torjutaan rasismia, syrjintää ja lisätään osallisuutta muun muassa koulutuksen keinoin. Ja tähän liittyen meillä on myöskin lähipäivinä opetus- ja kulttuuriministeriössä tekeillä päätös, jossa lisätään resursseja myös tähän työhön.

**16.52 Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tietoon on tullut aiempaa vakavampia terrorismiin kytkeytyneitä suunnitelmia ja hankkeita myös Suomeen, ja tuo uhka-arvio on noussut nyt kakkostasolle eli kohonneeksi. Myös suomalaiset voivat joutua näiden arvioiden mukaan länsimaita vastaan suunnattujen iskujen kohteeksi. Moni suomalainen miettii tällä hetkellä tilannetta. Kysyn arvoisalta ministeriltä: onko kaikki mahdollinen tehty sen eteen, että jokainen suomalainen voisi tuntea olonsa turvalliseksi vaikkapa kesän isoissa kesätahtumissa?

Samaan aikaan meillä on palanneita vierastaistelijoja, Daesh-terroristeja. Meillä Suomessa nämä saavat liikkua vapaasti, he voivat palata Suomeen. Kysyisin ministeri Häkkinen: oletteko valmis tiukentamaan meidän lainsäädäntöämme niin, että tällaiset henkilöt eivät vapaina tuolla liikkuisi vaan olisivat siellä, minne kuuluvat?

**16.53 Oikeusministeri Antti Häkkinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän jälkimmäiseen kysymykseen vastaan, että — kuten eilen tietysti kuulin ja tiedämme — vierastaisteli-ongelmaan liittyy merkittäviäkin ongelmia ja tämän sääntelyn päivittäminen täytyy ottaa aika vakavasti. Se on ihan aito haaste, ja oikeusministeriössä on tehty tästä jo arviota. Näihin kaikkiin muihinkin, ulkomailla tapahtuneisiin, terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin tekoihin tai suunnitelmiin suhtaudutaan erittäin vakavasti. Näissä yksi tärkeimpiä foorumeita, missä näistä keskustellaan ja tehdään linjauksia, on Euroopan unionin rikoksantorjuntayhteistyö ja muut tähän liittyvät hankkeet. Eli EU-yhteistyö on erittäin tärkeässä roolissa tässä asiassa.

**16.54 Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedustelulainsäädäntö ja lainsäädäntöuudistukset ovat tarpeen siltäkin osin, että kaikki viranomaiset saavat ajan-



## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

tasaista tietoa Suomessa mahdollisesti terrorismia harkitsevista henkilöistä ja ulkomailta tulevasta vakoilusta.

Kysyisin kuitenkin asianomaiselta ministeriltä sitä, että kun kerran me tiedämme, että Suomessa on noin 350 henkilöä, joita pitää seurata ja jotka mahdollisesti ovat uhka tälle yhteiskunnalle, niin voisimmeko me jollakin tavalla tehdä sellaista lainsäädäntöä, että me voimme ajoissa puuttua näitten henkilöitten olemassaoloon Suomessa tai siihen, että he saavat vapaasti liikkua tässä yhteiskunnassa. Eihän se voi olla niin, että me odotamme, odotamme, odotamme — kunnes tapahtuu.

Toivoisin ministeriltä myös sitä, että jollakin tavalla voitaisiin puuttua siihen, kuka tänne maahan voi vapaasti tulla. Nytten, kuten tiedämme, vapaa liikkuvuus mahdollistaa sen, että me emme tiedä, keitä tähän maahan tulee päivittäin. Keskimäärin heitä tulee kuitenkin viikossa sata. Joten voitaisiinko tälle konkretialle tehdä jotain?

**16.55 Sisäministeri Paula Risikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin tärkeä kysymys. Todellakin me jatkuvasti tehostamme tuota rajavalvontaa, ja meillä on erilaisia järjestelmiä kyllä siihen, että me pystymme arvioimaan, että kun rajalle tulee joku, niin onko mahdollisuutta sitten jättää häntä rajan sille puolelle. Tämä on erittäin tärkeää myös juridisesti, koska meidän pitää aina tarkkaan arvioida, kenet voidaan käännättää jo rajalta.

Sitten kysytte siitä, kun täällä on henkilöitä, joita seurataan. Kyllä, seurataan ja tartutaan aivan varmasti heti, jos on pientäkin aihetta, mutta tässä mennään juuri sen rikoslain ja muuten kaikkien juridiikan perusteiden mukaan, niin että me emme voi siihen tarttua, jos ei ole aitoa näyttöä. Hyvin paljon supo on kuitenkin lähettänyt tuonne keskusrikospoliisille tutkintaan asioita, eli kyllä se yhteistyö toimii.

Viitaten siihen, mitä äsken puhuttiin myöskin näistä vierastaistelijasta: Aina, jos me tiedämme, että vierastaistelija palaa tänne, ja jos on rikos taustalla, se otetaan rikosoikeudelliseen menettelyyn. Ja sitten on myöskin tämä, että nythän on jo tämän vuoden alusta ollut rikollista lähteä vierastaistelijaksi, mutta [Puhemies koputtaa] jos on aikaisemmin lähtenyt eikä tämän vuoden puolella, niin silloin [Puhemies koputtaa] voi palata maahan — mutta rikoksista joutuu aina vastuuseen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

### 2.6. Suullinen kysymys sisäilmaongelmien ratkaisemisesta (Sirkka-Liisa Anttila kesk)

Suullinen kysymys SKT 100/2017 vp

*Suullinen kyselytunti*

**Puhemies Maria Lohela:** Ehdimme ottaa vielä yhden kysymyksen. Edustaja Anttila.

*Keskustelu*

**16.56 Sirkka-Liisa Anttila kesk:** Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunta teetti vuonna 2012 hyvin laajan tutkimuksen rakennusten kosteus- ja homeongelmista. Sen tutkimuksen sekä myöskin hyvin perusteellisen asiantuntijakuulemisen pohjalta eduskunta teki yksimielisen päätöksen, esitti silloiselle hallitukselle 14 kohdan toimenpidelistan homeraken-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

tamisen lopettamiseksi ja sisäilmaongelmien kuntoonsaattamiseksi. Viime perjantaina pääministeri Sipilä järjesti parlamentaarisen keskustelutilaisuuden sisäilmaongelmista, johon osallistui useita hallituksen ministereitä. Kysynkin: mitä hallitus aikoo tehdä sisäilmaongelmien ratkaisemiseksi?

**16.57 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen** (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Tuo tarkastusvaliokunnan perusteellinen selvitys rakentamiseen liittyvien sisäilmaongelmien osalta on ollut hyvä pohja. Näitä toimenpiteitä on lähdetty toteuttamaan, ja nyt sitten vielä laajemmin hallitus haluaa toimia. Sen takia pääministeri kutsui koolle tämän seminaarin, missä oli eduskunnan toiveen mukaisesti kaikkien ryhmien edustajat ja lukuisa määrä asiantuntijoita.

Se, mihin tartutaan: Nyt hallitus käynnistää valmistelun strategiaistunnoissa, jotta meillä on syksyllä tuotavissa eduskuntaan ohjelma, jolla nimenomaan tähdätään terveen julkisen rakentamisen edistämiseen. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Oikeastaan työnimi voisi olla "Terveiden tilojen vuosikymmen" tai "Terveiden koulujen vuosikymmen", koska tulee olemaan erittäin iso asia tehdä tämä juttu. Tarvitaan parempaa ohjeistusta, parempaa käytännön valvontaa, parempaa osaamista ja Kuntaliiton ja valtiovallan yhteistyötä. Mutta samalla tämä tarjoaa myös mahdollisuuden uudistaa meidän oppimisympäristömme, esimerkiksi kouluissa, joita tämä pitkälti koskee. Oikeastaan opetusministeriltä mielelläni kuulisin, mitä mahdollisuuksia tämä [Puhemies koputtaa] sille puolelle tarjoaa.

**Puhemies Maria Lohela:** Ministeri Grahn-Laasonen vielä täydentää.

**16.58 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tästäkin tärkeästä ajankohtaisesta kysymyksestä. Arviolta noin 60 000—90 000 peruskoululaista ja heidän opettajansa ja muu koulun henkilökunta kärsii home- ja sisäilmaongelmista arjessaan, ja se on aivan kestävätilanne. Tässä meidän täytyy yhdessä tehdä enemmän, ja siihen tarvitaan edellä mainittuja rakentamiseen liittyviä kysymyksiä, mutta sen ohella tietenkin myöskin tämä tilanne ja kuntien vastuunotto oppimisympäristöistä mahdollistavat sen, että voidaan samanaikaisesti, kun huolehditaan oikeudesta turvalliseen oppimisympäristöön, myöskin tehdä uudenaikaisia oppimisympäristöjä, jotka vastaavat uusia opetussuunnitelmia ja tulevaisuuden oppimisen vaatimuksia. Tässä teemme hyvää yhteistyötä kuntien kanssa, mutta työnjako on selvä, eli kunnat vastaavat kiinteistöistä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

### 3. Liikenne- ja viestintävaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 40/2017 vp

*Vaaleja*

Eduskunta valitsi liikenne- ja viestintävaliokunnan jäseneksi edustaja Jari Myllykosken.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

### 4. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 41/2017 vp

*Vaaleja*

Eduskunta valitsi työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan varajäseneksi edustaja Markus Mustajärven.

### 5. Saara-Sofia Sirénin vapautuspyyntö sivistysvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 31/2017 vp

*Ainoa käsittely*

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 16.6.2017 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 16.6.2017 klo 10.

### 6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion virkamieslain 7 ja 8 c §:n ja turvallisuusselvityslain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 70/2017 vp

*Lähetekeskustelu*

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

*Keskustelu*

**17.02 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtion virkamieslain ja turvallisuusselvityslain muuttamista koskevan esityksen päätavoitteena on keskeisten kansallisten turvallisuusetujen suojaaminen kehittämällä henkilöstöturvallisuutta valtionhallinnossa. Tavoitteena on ennakolta estää uhkia, joita voi liittyä siihen, että virkoihin nimitettäisiin henkilöitä, joilla on Suomen lisäksi sidonnaisuuksia muihin valtioihin. Näiden kahden lain muutoksilla pyritään siihen, että valtion turvallisuuden kannalta keskeisiin tehtäviin valittavien henkilöiden nuhteettomuus, riippumattomuus ja luotettavuus voidaan varmistaa ennen nimitystä nykyistä paremmin.

Esityksellä pyritään siihen, että valtion turvallisuuden kannalta keskeisiä ja erityistä luotettavuutta edellyttäviä tehtäviä hoitavien henkilöiden ulkomaansidonnaisuudet voitaisiin selvittää ja arvioida nykyistä laajemmin. Näiden huomioonottaminen varmistettaisiin valtionhallinnon nimitysharkinnassa.

Turvallisuusetujen suoja toteutettaisiin siten, että menettelyssä otetaan huomioon myös tehtäviin valittavien henkilöiden perusoikeudet. Lisäksi otetaan huomioon, että säännökset ovat sopusoinnussa Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden ja vastaavissa valtioissa yleisesti noudatettavien säännösten ja käytäntöjen kanssa.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

Uudistuksen tavoitteena on myös tehostaa valtionhallinnon keskeisiin turvallisuusvirkoihin koulutettavien valintaa siten, että jo koulutukseen valittaessa otetaan nykyistä laajemmin huomioon henkilön riippumattomuus ja luotettavuus muutoinkin.

Todettakoon, että esitys liittyy hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan hallitus tarkentaa kaksoiskansalaisuuteen liittyvää lainsäädäntöä.

Valtion virkamieslain 7 §:n mukaan Suomen kansalaisuutta edellytetään nykyisin valtioneuvoston ja sen alaisen hallinnon ylimmissä johtamisviroissa, samoin kuin viroissa, joihin kuuluu merkittävää julkisen vallan käyttöä tai jotka ovat merkittäviä yleisen turvallisuuden kannalta. Suomen kansalaisuutta koskeva vaatimus täyttyy myös silloin, kun henkilöllä on Suomen kansalaisuuden lisäksi yhden tai useamman muun valtion kansalaisuus.

Lakimuutoksia valmisteltaessa päädyttiin ulkomaansidonnaisuuksiin liittyvien turvallisuuskysymysten yleisempään tarkasteluun. Esillä oli aluksi myös vaihtoehto, jonka mukaan olisi säädetty kaksoiskansalaisia koskevasta niin sanotusta virkakiellosta eräisiin Suomen kansalaisuutta edellyttäviin virkoihin. Tästä virkakieltovaihtoehdosta kuitenkin luovuttiin, koska siihen olisi sisältynyt erityisesti perustuslain yhdenvertaisuus- ja syrjintäsääntelyn kannalta merkittäviä ongelmia.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kahta valtion virkamieslain säännöstä:

Ensinnäkin ehdotetaan tarkistettavaksi virkamieslain 7 §:n luetteloa valtion turvallisuuden kannalta keskeisistä viroista ja tehtävistä, joihin nimittäminen edellyttää Suomen kansalaisuutta. Esityksen mukaan mahdollinen muu kansalaisuus ei olisi nimittämisen este, kuten se ei ole nykyiselläänkään. Kysymys on kyseessä olevan pykälän päivittämisestä ja jossain määrin laajentamisesta. Säännöksen soveltamisalan laajentaminen koskisi virkoja ja tehtäviä, joita hoitava saa salassa pidettäviä ja tietoturvallisuusluokiteltavia tietoja.

Valtion virkamieslakiin ehdotetaan myös lisättäväksi säännös virkaan valittavan henkilön nuhteettomuuden varmistamisesta sekä siitä, ettei hänellä saa olla sellaisia sidonnaisuuksia, jotka voivat vaarantaa virkaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen hoitamisen. Tähän kuuluu myös varmistuminen henkilön edellytyksistä hoitaa tehtävänsä riippumattomasti ja luotettavasti. Edellä esitetyn säännöksen lisäämisellä on tarkoitus osaltaan toteuttaa ja tehostaa perustuslain yleisten nimitysperusteiden toteutumista käytännössä. Esimerkiksi sidonnaisuuksiin viittaamisella korostetaan sitä, ettei nimitettävällä henkilöllä saa olla sellaisia taloudellisia tai ulkomaansidonnaisuuksia, jotka altistaisivat hänet epäasialliselle ulkopuoliselle painostamiselle tai muulle vaikuttamiselle. Arvioinnissa otetaan huomioon täytettävänä olevan viran tai tehtävän luonne, nimitettävän aikaisemmat palvelussuhteet valtioon ja niiden asianmukainen hoitaminen sekä viranomaisen keinot nimitettävän henkilön taustan selvittämiseksi.

Turvallisuusselvityslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että turvallisuusselvityksessä selvitetään keskeisiin turvallisuuteen vaikuttaviin tehtäviin nimitettävän henkilön ulkomaansidonnaisuuksia nykyistä laajemmin. Lainmuutoksella annettaisiin nykyistä selkeämmät toimivaltuudet turvallisuusselvityksiä laativille turvallisuusviranomaisille, eli suojelupoliisille ja Pääesikunnalle, saada ja ottaa arvioinnissaan huomioon turvallisuusselvityksen kohteena olevan henkilön ulkomaansidonnaisuudet ja niissä tapahtuneet muutokset.

Ulkomaansidonnaisuudet määriteltäisiin laissa. Niillä tarkoitetaan muun muassa selvityksen kohteen, esimerkiksi viranhaltijan, nykyisiä ja aikaisempia kansalaisuuksia, toimimista toisen valtion palveluksessa, läheisiä, jotka ovat toisen valtion kansalaisia, jatkuvia

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

ja kiinteitä yhteyksiä toisen valtion kansalaisiin sekä muita sidonnaisuuksia toiseen valtioon tai sen kansalaisiin ja yhteisöihin. Lähtökohtana ulkomaansidonnaisuuksien selvittämisessä on selvityksen kohteen antama ilmoitus, johon esityksessä ehdotetaan lisättävän ulkomaansidonnaisuudet. Tähän liittyen uutena asiana säädettäisiin myös henkilön velvollisuudesta ilmoittaa ulkomaansidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset viipymättä selvityksen laatineelle viranomaiselle. Turvallisuusselvityksiä tekevien toimivaltaisten viranomaisten harkintaa ohjaavista kriteereistä ehdotetaan säädettävän laissa.

Edellä kerrotut muutokset merkitsisivät tiivistetysti sitä, että kaikkia valtion turvallisuuden ja muiden kansallisten etujen suojan kannalta merkityksellisiä virkoja täytettäessä toimivaltaiset viranomaiset voisivat selvittää henkilön ulkomaansidonnaisuudet ja arvioida niihin liittyvät riskit. Henkilön ulkomaansidonnaisuuksia koskeva selvitys tulisi säännönmukaiseksi osaksi laajaa henkilöturvallisuusselvitystä. Ulkomaansidonnaisuudet voitaisiin kuitenkin selvittää muissakin laissa määriteltävissä tapauksissa.

Arvoisa puhemies! Valtion palveluksessa on noin 66 000 virkasuhteista henkilöä. Uudistuksen toteutumisen jälkeen Suomen kansalaisuutta vaadittaisiin noin 23 500:lta valtion virassa ja tehtävässä olevalta. Lisäys nykytilanteeseen verrattuna olisi arviolta noin 250 virkaa tai tehtävää. Kansalaisuusvaatimuksen piiriin tulevia uusia tehtäviä ovat muun muassa valmius- ja varautumistehtävät, tehtävät, joihin kuuluu oikeus käsitellä suojaustasoon I tai II kuuluviksi luokiteltuja asiakirjoja, tieto- ja kyberturvallisuuteen olennaisesti vaikuttavat tehtävät sekä ministerien erityisavustajat.

Ulkomaansidonnaisuuksien selvittämiseen ehdotetut muutokset vaikuttaisivat erityisesti selvityksiä tekevien suojelupoliisin ja Pääesikunnan käytäntöihin uusien tehtävien vuoksi. Näille aiheutuisi lisätyötä erityisesti turvallisuusselvitysten ulkomaansidonnaisuuksien selvittämiseen liittyvien haastatteluiden lisääntymisen myötä. Suojelupoliisin työmäärä kasvaisi arviolta 15—17 henkilötyövuodella. Lisäkustannusten on arvioitu olevan noin 600 000 euroa. Ehdotetut uudistukset eivät siis muuta sitä voimassa olevaa tilannetta, että Suomen kansalaisuutta edellyttäviin virkoihin voidaan nimittää myös sellainen Suomen kansalainen, jolla on yhden tai useamman muun valtion kansalaisuus. Kansalaisuus ei muutoksen jälkeenkään olisi erotteluperustelu virkoihin valittaessa, eikä kaksois- tai monikansalaisuus merkitse estettä virkaan nimittämiseksi. Kuten nykyisin, nimitysharkinta tehdään yksilöllisten seikkojen perusteella. Nyt ehdotetut muutokset tarkentaisivat säännöksiä nimitysharkinnan tekemistä varten ja parantaisivat mahdollisuuksia selvittää henkilön todellisia ulkomaansidonnaisuuksia ennen nimitystä. Arviointi ja harkinta tehdään asianomaisen viran tai tehtävän näkökulmasta.

Muutettaviksi ehdotetaan myös opiskelijan valintaa koskevia kriteerejä Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa laissa, Rajavartiolaitoksen hallinnosta annetussa laissa ja Poliisiammattikorkeakoulusta annetussa laissa. Sotilaan, rajavartijan, poliisin ja pelastusalan koulutukseen valittavien nuhteettomuuden ja luotettavuuden varmistamisesta ei ole säännöksiä, eivätkä mahdolliset esteet asianomaisen alan virkauralle valittaessa selviä koulutukseen valittaessa.

Lakien voimaantuloajankohdaksi ehdotetaan vuoden 2018 alkua.

Todettakoon, että puolustusministeriö ja sisäministeriö ovat asettaneet hankkeet, joiden tarkoituksena on valmistella säännökset siitä, että sotilasvirkoihin voitaisiin nimittää vain sellainen Suomen kansalainen, jolla ei ole muuta kansalaisuutta. Näiden hankkeiden tavoitteena on muuttaa asianomaisten hallinnonalojen omia lakeja. — Kiitos.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

17.12 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Kaksoiskansalaisuusasia on ollut esillä muuttuneen ja kiristyneen maailmanpoliittisen tilanteen myötä ja turvallisuustilanteen myötä, ja on kysytty lojaliteetista esimerkiksi tietyissä tilanteissa, voiko henkilö olla lojaali yhtä aikaa kahdelle eri valtiolle. Tämä on noussut esille tietysti erityisesti esimerkiksi Puolustusvoimien korkeissa tehtävissä taikka Rajavartiolaiton korkeissa tehtävissä. Kysymys on kuulunut, kummalle maalle tiukassa tilanteessa henkilö olisi lojaalimpi.

Tässä esityksessä, joka nyt eduskuntaan on tullut, ratkaisua haetaan nimenomaan näiden turvallisuusarviointien kautta, ja se on yksi hyvä keino, totta kai, pyrkiä varmistamaan se, että erilaisiin tehtäviin tulisi sellaisia henkilöitä, jotka ovat kykeneviä ja hyviä sinne. Se ei tietysti pelkästään koske kansalaisuutta, se koskee monia muitakin asioita, joita näissä pyritään tarkastamaan.

Tässä laissa, joka koskee valtion virkamieslakia, siis esitetään, että näihin kyseisiin virkoihin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen, mutta se tarkoittaa siis sitä, että hänellä voi olla toki myös muita kansalaisuuksia. Itse olisin pohtinut, että kyllä tässä listassa on aika paljon sellaisia virkoja, joista olisi voinut sanoa, että näihin virkoihin voidaan nimittää vain ja ainoastaan Suomen kansalainen. Täällä on kohtia, joissa tämä lojaliteetikkysymys minun mielestäni tulee sillä tavalla esille, että jään pohtimaan esimerkiksi, löytyykö toista vastaavaa maata maailmasta, kun vaikkapa puolustusvoimien korkeimmassa tehtävässä voisi tulevaisuudessa olla Suomessa venäläinen henkilö eli Venäjän kansalainen voi Suomessa olla tulevaisuudessa meidän puolustusvoimiemme ykköshenkilö, ei presidentti vaan korkein toimija hänen jälkeensä. Kyllä tietysti se aika erikoinen tilanne on. Itse asiassa tällä henkilöllä voisi olla vielä kolmaskin kansalaisuus, ja silloin tietysti täytyy miettiä, millä tavalla hänen lojaliteettinsa toimisi.

Tietysti, kun tämä laaja turvallisuusarvio tehdään, se on sen hetken selvitys, ja tätä tilannetta täytyy seurata itse kunkin kohdalla. Tänäkin kyselytunnilla keskustelimme esimerkiksi radikalisoitumisesta, ja sillä tavalla tietysti voi tapahtua muutoksia näissäkin henkilöissä, jotka Suomesta ovat lähteneet vaikkapa Daesh-terroristijärjestön riveihin taistelemaan: Osa on pelkästään Suomen kansalaisia, ja heidän lojaaliutensa Suomea kohtaan on muuttunut siinä. He ovat valinneet toisen puolen, ja suojelupoliisin arvioiden mukaan jopa terrori-iskujen uhka Suomessa on kasvanut. Näissä iskuissa, jotka nyt ovat tapahtuneet Euroopassa, monessa on ollut tekijänä kyseisen maan kansalainen, joka on siis iskenyt omaan maahansa tuon radikalisoitumisen myötä. Eli lojaliteetin voi tietysti menettää myöhemminkin eikä vain siinä vaiheessa, kun esimerkiksi tehdään päätöstä siitä, lähdetäänkö upseerin uralle taikka johonkin muualle. Se voi tapahtua varmasti kenelle tahansa erilaisista syistä.

Arvoisa puhemies! Tämä laaja turvallisuusarvio on keino, jolla pyritään puuttumaan siihen, että meillä keskeisissä tärkeissä tehtävissä olisi Suomelle lojaaleja ihmisiä tulevaisuudessa. Se on hyvä keino, ja on hyvä, että sitä laajennetaan. Mutta kysyisin paikalla olevalta ministeri Vehviläiseltä: Voidaanko laajassa turvallisuusarviossa esimerkiksi todeta sitten niin, että esimerkiksi Puolustusvoimain korkeimpaan tehtävään ei voisi nousta kaksoiskansalainen? Voisiko se olla turvallisuusarviossa sellainen kohta, minkä perusteella tämä raja voitaisiin tehdä ilman, että perustuslain 6 §:n 2 momentti syrjinnästä toteutuisi, tämä on tietysti ihan mielenkiintoinen kysymys, vai onko todella Suomi sellainen maa maailmassa, missä puolustusvoimien ykköspaikalla voisi jatkossa olla venäläinen henkilö? [Eero Heinäluoma: Kovaa pelottelua!]

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

17.17 **Eva Biaudet r:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Onko lojaalisuus juridinen kysymys, sitä on minusta hyvin perusteltua kysyä. Se on varmasti osittain juridinen mutta ennen kaikkea se on sosiaalinen kysymys.

Kaksoiskansalaisuutta on tutkittu paljon ja varsinkin maahanmuuton ja maastamuuton yhteydessä, ja on kaksi vähän eri koulukuntaa siinä, mikä edistää yhteiskunnan rakenteen stabiiliutta, mikä edistää lojaaliutta. Toinen koulukunta sanoo, että pitää ensin osoittautua lojaaliksi, sitten voi saada kansalaisuuden, ja toinen koulukunta sanoo, että se kansalaisuus itse asiassa edistää erittäin paljon sitä lojaaliutta, sillä tavalla otetaan henkilö mukaan yhteiskuntaan ja hän haluaa rakentaa sitä. Tämä koulukunta on vahvemmin nykyään esillä. Ajatellaan, että se on tapa vahvistaa lojaaliutta, ansaita luottamusta. Luottamuksen rakentaminen valtioon ja yhteisöön ei tapahdu sillä, että siitä päätetään, eikä se ole paperilapusta kiinni, vaan kysymys on siitä, että sitä rakennetaan. Sen takia on ajateltu, että kansalaisuus on yksi erittäin tärkeä väline, ja ne ihmiset, jotka sen haluavat saavuttaa, esimerkiksi sen suomen kansalaisuuden, joka suinkaan ei ole helppo asia saada, yleensä ovat taistelleet sen puolesta erittäin paljon ja pyrkineet täyttämään ne vaatimukset. Siinä mielessä minun mielestäni heitä pitää kunnioittaa, ja se on jo aika suuri osoitus siitä. Eri asia on, että on varmasti ihmisiä, jotka jollain tavalla mala fide tekevät eri asioita yhteiskunnassa, mutta he varmaan pystyvät tekemään asioita ihan riippumatta siitä, ovatko he Suomen kansalaisia, ja jotkuthan aina ovat syntyperältäänkin Suomen kansalaisia.

Tämä asiahan liittyy tietenkin minuun henkilökohtaisesti erittäin paljon, ja siinä mielessä on mielenkiintoista, että koetaan, että esimerkiksi kaksoiskansalaisuus on jotenkin asia, jossa ihmisellä olisi hämärä luottamussuhde Suomeen. Minä voin kertoa, että se ei pidä paikkaansa. On ihan varma asia, että jos ne, jotka ovat saaneet sen kaksoiskansalaisuuden hyvin vähän aikaa sitten, tavallaan painostetaan pohtimaan, kummasta luopuvat, niin varmasti luopuvat siitä toisesta, jos he elävät Suomessa. Siten tavallaan se itse asiassa ei ratkaise tämän lain asettamia haasteita.

Haluaisin sanoa, että olen kiitollinen ministeri Vehviläiselle siitä, että valittiin tämä vaihtoehto eli ei valittu sellaista, että suljetaan pois kaksoiskansalaiset. Minusta se ei olisi palvellut tämän lain sinänsä hyviä tavoitteita ja tärkeitä tavoitteita. Yhdyn ihan niihin, ja mielestäni tämä on tärkeää nostaa esille. Tämä on tärkeä keskustelu.

Suosittelen yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunnon läpikäymistä, jossa tämä juridinen puoli syrjinnästä ja yhdenvertaisuudesta käydään läpi. Mielestäni sekin on erittäin tärkeä sen lisäksi, että on tärkeää, että me emme lähde sellaiseen keskusteluun, missä me kyseenalaistamme niiden ihmisten lojaaliuden, jotka haluavat olla tämän yhteiskunnan jäseniä. Me tiedämme juuri kaikista esimerkeistä, että se lojaalius tai lojaalittomuus, tällainen epäluottamus, tulee ihan muista asioista kuin passista. Valitettavasti se on näin. Ymmärrän, että on tehtäviä, missä tehdään näitä turvallisuusselvityksiä, ja ymmärrän, että niitä pitää tehdä ja niin edelleen, mutta haluan kiinnittää huomiota siihen, että jos olisi valittu tällainen vaihtoehto, että vain se asia, että on kaksoiskansalainen, jotenkin tekee mahdolliseksi tiettyihin virkoihin pääsyn, niin se olisi kyllä juridista syrjintää ja ei olisi minun mielestäni edes mahdollista meidän lainsäädäntömme mukaisesti. Yhdenvertaisuuden edistäminen on myös lainsäätäjän velvoite meidän lainsäädäntömme mukaan, me emme pääse siitä irti, ja syrjintä ei olisi sitä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu puhuu mielestäni erittäin viisaasti ja puhuu siitä, että tällainen turvaselvitys pitää aina tehdä kokonaisvaltaisesti. Yksinomaan se kansalaisuus tai kaksoiskansalaisuus tai ulkomaalainen sidonnaisuus ei voi olla pelkästään se asia — esimerkiksi se, että on perhettä, on naimisissa, on avioliitossa ul-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

komaalaistaustaisen henkilön kanssa — joka ratkaisee, vaan siinä täytyy ottaa kokonaisuus huomioon. Korostan sitä, niin kuin tässä hallituksen esityksessä itse asiassa on tehtykin.

Selvää on, että tässä kuitenkin laajennetaan aika paljon tätä virkaryhmää, johon liittyy sitten tällainen turvallisuusarvio, jossa selvitetään tätä ulkomaalaissidonnaisuuden riskiä enemmän. On ehkä tärkeää korostaa sitä, että nämä tehtävät eroavat huomattavasti toisistaan, jos ajattelee turvallisuustarvetta, jos sanotaan näin. On ihan erilainen riski kansalliselle turvallisuudelle, jos esimerkiksi on kysymys korkeasta ministeriön virasta tai erätkastajasta tai poliisimiehestä tai tuomarista, kaikilla on omat erityispiirteensä. Ja ehkä olisi hyvä muistaa, että meitä on monta kertaa myöskin huomautettu siitä, että meillä on liian vähän ulkomaalaistaustaisia tai ulkomaalaissidonnaisuuksia omaavia henkilöitä esimerkiksi poliisin piirissä. Olisi hyvin tärkeä asia, että meillä olisi enemmän moninaisuutta myöskin etnisesti poliisin piirissä, ja tämä lainsäädäntö ei saisi sitä estää, niin että emme voisi sitä työtä jatkaa.

Mielestäni tämä keskustelu on hyvä käydä, mutta haluaisin korostaa sitä, että tämä koskee hyvin montaa ihmistä, koskee montaa lasta, jotka ovat syntyperältään saaneet toisen kansalaisuuden, ja ainoa linkki siihen heidän toiseen kotimaahansa — ehkä vanhemman kotimaahan — on se, että heillä saisi olla se passi. Minulla on vuosisatojen takaa toinen passi, ja ei se hirveästi merkitse muuta kuin että se on jonkinnäköinen yhteys siihen sukuun. Sitä elää kuitenkin tässä yhteiskunnassa ja haluaa olla tämän yhteiskunnan keskeinen jäsen. Mielestäni olisi tosi surullista, jos nämä nuoret ja nämä ihmiset joutuisivat tavallaan kokemaan, että tämä on huono asia ja epämiellyttävä asia tai asettaa heidät jotenkin hämäänsä valoon.

Toivon, että tätä ehdotusta käsitellään sekä juridisesti että jollain tavalla myöskin sosiaalisesti. Siinä mielessä olen tyytyväinen, että hallitus on tehnyt tällaisen esityksen, joka mielestäni kunnioittaa ihmisten erilaisia taustoja. — Kiitoksia.

**17.24 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä virkamieslain 7 ja 8 c §:n muuttaminen ja turvallisuuslain muuttaminen on lakiesityksenä erittäin hyvä ja kannatettava. Olemme keskustelleet kansallisesta turvallisuudesta viime aikoina tässä talossa paljon, ja kaikki tiedämme syyn: turvallisuustilanne Euroopassa ja maailmalla on muuttunut viime vuosina erittäin radikaalisti ja huonompaan suuntaan. Minkäännäköiseen sinisilmäisyyteen minun mielestäni tässä maassa ei ole varaa. Eikä se ole tasa-arvokysymys eikä yhdenvertaisuuskysymys millään lailla, jos kansakunta katselee omaa turvallisuuttaan ja valitsee avainvirkoihin sellaiset henkilöt, jotka taatusti ovat tämän maan kannalta parhaita mahdollisia. Eihän se ole mikään tasa-arvokysymys, jos esimerkiksi vaikka Puolustusvoimain komentajan virkaan tai ministeriön johtavan kansliapäällikön virkaan valitaan taatusti kaikki viran ehdot täyttävä henkilö. Jos toinen ei ole siihen pätevä tai kelvollinen jostain muusta syystä ja tutkinnallisista syistä, niin kysymyksessä ei voi olla tasa-arvokysymys mitenkään. Tätä maata voi palvella miljoonalla muulla tavalla. Kun turvallisuusselvityksiä tehdään korkeimpien virkojen osalta — niin kuin ministeri Vehviläinen totesi, taisi olla noin 23 000 virkaa, mitä koskee tällainen turvallisuusselvitys ja sitten se arviointi, onko henkilö kelvollinen hoitamaan sitä virkaa — niin että se virka tulee hoidettua Suomen kansakunnan ja Suomen kansallisten etujen kannalta parhaalla mahdollisella tavalla, se on mielestäni hyvä asia.



## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

Tämä turvallisuus selvitysasia, josta olemme nyt tänään puhuneet, on äärimmäisen tärkeä, koska tämän päivän ict, nuo nykyaikaiset tiedonvälityskeinot, tiedustelukeinot ovat valtavan laajat. Kun muistetaan se amerikkalainen tietovuototapaus, jossa muutamalla tietokoneen näpäytyksellä vuodettiin maailman verkkoihin valtava määrä asiakirjoja, jotka edelleen leviävät tuolla netissä, ja niitä ei koskaan sieltä saa pois, niin kun valitaan tällaisiin tärkeisiin virkoihin henkilöitä, jotka pääsevät luokiteltuihin tietoihin käsiksi, kyllä siinä pitää olla täydellinen luotto niihin henkilön taustoihin, että hän on luotettava henkilö ja ajaa Suomen kansallista etua ja vain Suomen kansallista etua. Se ei millään lailla minusta ole loukkaavaa, jos joku ruotsalainen tai vaikka nyt afrikkalainen tai aasialainen henkilö valittaisiin virkaan, ja hänelle varmaan joku muukin tehtävä tästä maasta löytyy, jos hän haluaa tässä maassa työtä tehdä, eli en näe sitä millään lailla syrjintänä, kun maa valitsee valtion virkamiehiä tärkeisiin tehtäviin. Kysymys on kansallisesta turvallisuudesta. Ja pienen kansakunnan jos kenen pitää oma kansallinen turvallisuutensa vahtia äärimmäisen tarkasti. Sen, että turvallisuus selvitykset ovat lisääntymässä ja kaikille valtion johtaville virkamiehille se selvitys tehdään, näen pelkästään hyvänä asiana. Sitäkin on turha demonisoida, että ihmisen taustat tutkitaan. Se on minusta ihan normaalia, kun valitaan tärkeisiin tehtäviin ihmisiä, aivan kuten tänä päivänä päiväkodin henkilöiltäkin vaaditaan tietty selvitukset, samoin kuin monessa muussa vaaditaan selvitykset ja lähes jokaisella työpaikalla joutuu jo työn vastaanottaessaan sitoutumaan tiettyihin asioihin. Ei siinä mitään outoa ole. Se ei ole syrjintää, vaan se on sitä, että työnantaja, joka maksaa työstä palkan, haluaa varmistua, että se henkilö, joka sitä työtä tekee, on siihen tehtävään paras mahdollinen ihminen toteuttamaan sitä työtä kaikin puolin.

Valtion turvallisuusasiat ovat tärkeämpiä joka päivä tästä eteenpäin, ja toivon, että tuo tiedustelulaki, josta myös kyselytunnin aikana ministeri Risikko mainitsi ja joka on tulossa nyt eduskuntaan aivan kiireisellä aikataululla, hyväksyttäisiin mahdollisimman nopeasti, koska niin kuin ministeri Risikko omassa puheenvuorossaan kyselytunnilla sanoi, Suomi on ainoa demokraattinen eurooppalainen valtio, jolta tämä lainsäädäntö vielä puuttuu. Elikkä me olemme tavallaan houkutteleva tiedustelukohde sen tautta, kun voimassa oleva tiedustelulainsäädäntö ei meillä ole ajan tasalla.

Pitää muistaa se, kun virkamiehet toimivat omissa tehtävissään, että meidän perustuslakimme mukaan se on hyvin lakisidonnaista toimintaa: kaiken julkisen toiminnan tulee perustua lakiin, ja lakia on tarkoin noudatettava. Elikkä nykyisellään tässä asiassa meidän virkamiehemme, kun ei ole tätä virkamieslain muutosta eikä tiedustelulakia, ovat erittäin ylivoimaisen tehtävän edessä: pitäisi tehdä Suomen hyväksi töitä ja tutkia tiettyjä asioita, mutta kun laki ei anna siihen mahdollisuutta. Virkamies ei voi työssään säveltää tietenkään, siinä tapauksessa hän syyllistyy virkarikokseen, se on vakava juttu se. Sen takia eduskunnan on tässä asiassa kannettava vastuunsa, käsiteltävä tämä asia nopeasti.

Kiitän ministeri Vehviläistä tässä asiassa. Hän on jämäkästi tuonut tämän lakiesityksen tänne. Samaa jämäkkyyttä toivon, jotta myös tiedustelulainsäädäntö saadaan mahdollisimman äkkiä tähän taloon ja myös hyväksyttyä.

**17.30 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Kansakunnan turvallisuus on äärimmäisen tärkeä asia, ja siitä huolehtimiseen me olemme kaikki sitoutuneet. Samanaikaisesti erittäin tärkeitä ovat myös kansalaisten perusoikeudet. Nämä molemmat asiat täytyy voida huolehtia luotettavalla tavalla, niin että kenenkään ei tarvitse olla huolissaan Suomessa, ei kansallisen turvallisuuden takia mutta ei myöskään siitä riskistä, että omat perusoikeudet

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

kärsivät. Sen takia tähän asiaan ja tämän asian käsittelyyn ei sovi kiihko eikä kiihotus, ei myöskään hysteria. Suomen tilanne on äärimmäisen rauhallinen. Meidän tiedossamme ei ole mitään sellaista erityistä, joka antaisi aiheen kiihotukseen tai tähän hysteriaan, jota joissakin julkisissa puheenvuoroissa on ollut.

Pidän hallituksen keskustelun jälkeen valitsemaa lähestymistapaa hyvänä. Tähän tämän asian ratkaisuun on tultu ensi tuntumalta asiaa katsoen kohtuullisen tasapainoisella ja hyvällä tavalla: on lähdetty siitä, että ei lähdetä rajaamaan kansalaisia kahtia, luotettaviin ja ei-luotettaviin, vaan katsotaan turvallisuusarvion pohjalta aitoja mahdollisia riskejä tai vääriä sidonnaisuuksia, mutta ei niin, että kansalaiset jaetaan sen mukaan vuohiin ja lampaisiin, onko heillä Suomen passin lisäksi joku toinen passi.

Tämän keskustelun yhteydessä on ollut minun mielestäni, ikävä kyllä, paljon sellaisia-kin puheenvuoroja, joissa on luotu epäluottamusta ja laitettu kokonaisia väestöryhmiä epäilyksen alle. Se on erittäin huonoa politiikkaa myös kansakunnan yhteisyyden kannalta ja myös isojen väestöryhmien, tuhansien ihmisten, Suomen yhteiskuntaan kuuluvuuden kannalta. Sellaiset puheenvuorot, joissa kokonaiset väestönosat leimataan epäluotettaviksi siltä pohjalta, mistä he ovat muuttaneet tai minkä toisen passin he ovat säilyttäneet, ovat mielestäni onnettomia. Senkin takia tämä lakiesitys, niin kuin ministeri Vehviläinen sen esitteli, osoittaa tasapainoisempaa, oikeaa lähestymistä.

On hyvä muistuttaa siitä, että Suomi on itse tietoisesti avannut kaksoiskansalaisuuden mahdollisuuden eli olemme antaneet omille kansalaisillemme mahdollisuuden sekä Suomen passin pitämiseen että ulkomaan passin hankkimiseen. Se on ollut aikoinaan tietoinen ratkaisu, ja se tarkoittaa myös sitä, että maailmalla on paljon Suomen kansalaisia, joilla on edelleenkin Suomen kansalaisuus ja sitten myös jonkun toisen maan kansalaisuus. On hyvä lähteä siitä perushavainnosta, että tämä keskustelu, jota nyt käymme koskien Suomea, koskee myös näitä Suomen kansalaisia, jotka ovat maailmalla ja jotka ovat säilyttäneet siteet Suomeen myös passin muodossa mutta jotka ovat ottaneet kaksoiskansalaisuuden uudesta asemamaastaan tai työskentelymaastaan, sijoittautuneet pysyvämmiin ulkomaille. Kysymys kuuluu myös, että kun heillä on tämä Suomen kansalaisuus, niin miten me haluamme, että heitä kohdellaan. Täytyy olla se lähtökohta, että me ymmärrämme, että meidän lähestymistapamme täällä ei koske vain meitä, vaan sitten täytyy katsoa myös Suomesta lähteneitä kaksoiskansalaisuuden omaavia, hyväksyisimmekö me heidän osaltaan tällaiset yksiniittiset ratkaisut, joissa Suomen passia pidettäisiin epäluottamuksen tai epälojaalisuuden osoituksena.

Sitten on syytä todeta sekin, että me emme voi tehdä eroa passeissa sen mukaan, minkä maan passi sattuu taskussa olemaan, eikä ihmisiä pidä sen mukaan leimata. Me tiedämme, että myös maan hallituksessa on kaksoiskansalaisuuden omaavia. On siis ministereitä, joilla on kaksoiskansalaisuus, mutta emme ole tähän mennessä ajatelleet, että se muodostaisi jonkun epäluotettavuusaspektin tai epäilisimme tällaisen ministerin lojaalisuutta Suomea kohtaan.

Maailma on yhä kansainvälisempi, ihmiset muuttavat, työskentelevät pitkiäkin aikoja toisessa maassa kuin synnyinmaassa, mutta voivat sitten jossain vaiheessa palata takaisin kotimaahansa, tai he haluavat tämän kaksoiskansalaisuuden kautta säilyttää yhteytensä siihen omaan synnyinmaahansa. Se on osa tätä päivää, ja tämä sama ratkaisu on tehty monessa muussakin maassa. Näin ollen kansalaisuuden sijasta sidonnaisuuksien selvittäminen on mielestäni rauhallinen, tasapainoinen ja oikea tapa asioiden käsittelyyn ilman, että kansalaisten perusoikeuksia ryhdytään ratkaisemaan ja jakamaan kansalaisia kategorisesti kah-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

teen ryhmään sillä perusteella, missä ovat syntyneet tai millainen passi heillä on tällä hetkellä taskussaan.

Tämän tässä esitetyn menettelyn myötä jälleen kerran suojelupoliisin, supon, valvontaja muut oikeudet lisääntyvät erittäin merkittävästi. Tällaisen laajan turvallisuusselvityksen tekeminen ja siinä annetut lausunnot ovat erittäin merkittäviä. Niillä voi olla vaikutusta myös ihmisten urakehitykseen, ja saattaa olla jopa vaikutuksia, että joku työpaikka ei aukene. Kun näin on, on erinomaisen välttämätöntä, että suojelupoliisin valvonta ajatellaan olennaisesti uusiksi.

Meillä on huonoja kokemuksia poliisipuolen valvonnasta. Siinä tehdyt järjestelmät eivät ole toimineet. Kun poliisilla oli ammattirikollisten rekisteri, oliko se nimeltään atari, sen valvonta oli uskottu tietosuojavaltuutetulle. Hän antoi vuosittain lausunnon, että valvonta on suoritettu, ei ole huomautettavaa, ja sen varassa myös eduskunnassa on tarkasteltu krp:n toimintaa ja tällaisten rekisterien olemassaoloa. Eduskuntahan ei voi mennä katsomaan, mitä sinne rekistereihin on kirjoitettu ja ovatko ne merkinnät asianmukaisia. Nyt myöhemmin sitten osoittautui tämän huumeasian käsittelyn yhteydessä, että sinne rekisteriin olikin kirjattu kaikennäköisillä perusteilla niin Suomen kansalaisia kuin ulkomaan kansalaisiakin ja ilman, että saattoi mitenkään ymmärtää asiallista yhteyttä henkilöiden toiminnan ja tämän kirjaamisen välillä. Perusteena saattoi olla vain se, että oli ollut auto samalla kadulla kuin millä moottoripyöräjengin kerhomaja sijaitsi. No, jos tällainen tieto tallennetaan ja sitä käytetään sitten henkilön arvioinnissa, niin tullaan erittäin vaikealle oikeusturva-alueelle. Huolestuttavaa tässä keskustelussa itselleni oli se, että tietosuojavaltuutettu oli kuitenkin antanut puhtaat paperit tästä rekisteristä ennen kuin vuotojen kautta nämä nimet alkoivat tulla esille.

Sen takia tullaan siihen havaintoon, että tässä supon tapauksessa eduskunnan pitäisi ottaa hyvin vakavasti supon parlamentaarisen valvonnan järjestäminen niin, että supon toimintaan on olemassa reaaliaikainen yhteys, jolla voidaan varmistua eri tavoin siitä, että sitä valtaa, joka suojelupoliisille tulee, ei mitenkään käytetä väärin. Tämä on vakava kysymys, joka täytyy hoitaa alkuvaiheessa eikä niin kuin tässä krp:n tapauksessa kävi, että sitten kun vuotojen kautta ilmenee, että on ongelmia, niin niihin puututaan ja ryhdytään tekemään uusia ratkaisuja.

Joten on tavattoman tärkeää, että tämä käsitellään asiallisesti, rauhallisesti, ei leimata mitään väestönosaa, ei luoda perusteettomia uhkakuvia eikä kiihötetä ihmisiä toisiaan vastaan. Se on sivistyneen pohjoismaisen yhteiskunnan merkki, että tällaiset asiat hoidetaan vastuullisella ja vakavalla tavalla kansalaisten oikeussuojasta huolta pitäen ja kunnioitetaan niitä perusoikeuksia, jotka jokaiselle Suomen kansalaiselle kuuluvat.

Kiitän vielä ministeri Vehviläistä tähänastisesta hyvästä työstä.

**17.39 Matti Vanhanen kesk:** Arvoisa puhemies! Myös minä kuulun niihin, jotka ovat tyytyväisiä siitä, että hallitus tässä vaikeassa asiassa, voi sanoa, päätyi ratkaisuun, joka kunnioittaa oikeusvaltioperiaatteitamme hyvin syvällä tavalla, ja valitsi tämän tien ikään kuin henkilökohtaisten yksilöllisten turvallisuusselvitysten kautta. Sinällään, voi sanoa, lojaliteettiristiriidan olemassaololta ei pidä sulkea silmiä. Jokaisen maan on otettava se huomioon, mutta se, että keinoksi olisi valittu, voi sanoa, nihilistinen virkakieltomalli, olisi johtanut kansalaisoikeuksien kannalta juuri sen tyyppisiin asetelmiin, joita edustaja Heinäluoma ja edustaja Biaudet aikaisemmin kuvasivat. Siinä olisi lyhytpiippuisella haulikolla ammuttu kaukana olevaa kärpää, aiheutettu ongelmia valtavan monille muille. Meillä on

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

kaksoiskansalaisina ihmisiä, jotka ovat syntyperäisiä kaksoiskansalaisia tai ovat Suomesta muualle muuttaneita, tai on kymmeniätuhansia, jotka ovat tulleet Suomeen, arvostavat tätä maata ja yhteiskuntaa ja haluavat rakentaa tätä.

Turvallisuusselvityksillä, ne huolella tehden, ihmisen virkauraa seuraten, meillä pitää olla kyky arvioida myös tätä mahdollista lojaliteettiristiriitaa, ja se on mahdollista ottaa siten virkanimitysvaiheessa huomioon. Olen tyytyväinen siitä, että tämä ratkaisu löytyi tällä tavalla, ja tuohon edustaja Heinosen vähän provokatiiviseen kysymykseen voisi vastata, että paitsi että kyseiseen tehtävään tulevalle henkilölle on tehty turvallisuusselvitys jo varmasti aikaisemmissa työuran vaiheissa, niin lisäksi pitää valita sellainen nimittäjä, joka osaa käyttää näissä asioissa tervettä järkeä. [Eero Heinäluoma: Hyvä havainto!]

**17.41 Kauko Juhantalo kesk:** Herra puhemies! Minä arvostan hyvin suuresti edustaja Heinäluoman hyvää puheenvuoroa. Se oli monipuolinen, asiantunteva, ja siihen sisältyi paljon arvokasta tietoa. Sen lisäksi arvostan sitä, että oppositiossa oleva edustaja Heinäluoma antoi suuren tunnustuksen hyvästä työstä ministeri Vehviläiselle, se on aika harvinaista täällä. Ainoastaan sellainen henkilö, joka tuntee asian, kykenee arvostamaan oikeista lähtökohdista myös hallituksen työskentelyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

### 7. Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2016

Kertomus K 13/2017 vp

*Lähetekeskustelu*

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Haluaako tässä vaiheessa apulaisoikeuskansleri Risto Hiekkataipale käyttää puheenvuoron? — Olkaa hyvä.

*Keskustelu*

**17.42 Risto Hiekkataipale** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitän tilaisuudesta saada esitellä valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2016.

Vuosikertomukseen on entiseen tapaan kirjattu ministeriöille annettuja lausuntoja, kantelujen toimenpideratkaisujen ratkaisuselosteita ja valtioneuvoston laillisuusvalvonta-asioissa ministeriöille annettuja oikeudellisia kannanottoja sekä asianajajien valvonnan toimintaan liittyviä tietoja.

Arvoisa herra puhemies! Tehtäväni tässä lähetekeskustelussa on keskittyä vuoden 2016 kertomuksen selostamiseen. Kunnioitetun entisen tasavallan presidentin Mauno Koiviston hautajaispäivänä helatorstaina 25. toukokuuta Helsingin Sanomain politiikkasivulla julkaistun laajan artikkelin vuoksi on kuitenkin syytä lyhyesti käsitellä oikeuskanslerin nimitämisprosessiin liittyneitä kysymyksiä. Tämänkin asia liittyy käsillä olevaan oikeuskansle-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

rin kertomusasiaan sikäli, että oikeuskanslerin nimitysasiasia tuli ajankohtaiseksi jo viime vuonna, kertomusvuonna, kun Jaakko Jonkka loppusyksyllä ilmoitti lähimmille työtovereilleen aikeistaan jäädä eläkkeelle kuluvan vuoden kevätpuolella ja tiedusteli silloin mahdollisuuksistani jatkaa työntekoa, jotta molemmat viraston ratkaisijat eivät siirtyisi eläkkeelle samaan aikaan.

Oikeuskanslerin oli määrä aloittaa virassaan heti vapun jälkeen, 2. päivänä toukokuuta. Erityisesti nyt jälkikäteen voidaan todeta, että aika oikeuskanslerin virallisesta eronpyynnöstä uuden viranhaltijan aiottuun aloittamisajankohtaan — se oli vähän alle kolme kuukautta — oli varsin lyhyt. Virkaeron pyytäneellä oikeuskanslerilla, sen enempää kuin kenelläkään nimitysasiasiaa oikeusministeriössä valmistelleella virkamiehelläkään, ei voinut olla kuitenkaan tietoa siitä, että tämän maan tärkeimpiin kuuluvan nimitysasian vireillä ollessa hallituksen niin sanotun puoliväliriihen yhteydessä ministereiden määrää lisättiin ja muun muassa oikeusministerin tehtävät osoitettiin uudelle ministerille. On asianmukaista, että tehtävänsä juuri aloittanut ja myös Oikeuskanslerinviraston ylimmistä virkanimitysasioista vastaava oikeusministeri sai mahdollisuuden tutustua nimitysasiaan ja muodostaa virkavastuulla oma kantansa siihen. Kun kysymys oli perustuslain mukaisesti valtioneuvoston yhteydessä toimivasta oikeuskanslerista, tämä koski luonnollisesti myös muita valtioneuvoston jäseniä, erityisesti pääministeriä ja virkanimityspäätöksen tehnyttä tasavallan presidenttiä.

Oman eläkeikäni jo 2,5 vuotta ylittäneenä minä ja uskoakseni Oikeuskanslerinviraston koko henkilöstö odotti, että uusi oikeuskansleri olisi voinut aloittaa tehtävässä alun perin aiottuna päivänä. Toisaalta oikeuskanslerin aloittamisajankohtaa koskevan kritiikin johdosta on syytä painokkaasti todeta, että perustuslaissa on täsmälliset ja vuosien saatossa vakiintuneen soveltamiskäytäntönsä saaneet säännökset niiden tilanteiden varalta, että oikeuskansleri on estynyt hoitamasta tehtäviään.

Olen itse hoitanut apulaisoikeuskanslerin sijaisen ja apulaisoikeuskanslerin tehtäviä noin 10 vuotta. Melko pienellä ynnäämisellä voisin laskea, kuinka monta vuotta yhteen laskien olen niistä perustuslain 69 §:n mukaisesti hoitanut oikeuskanslerin tehtäviä. Menevästä yksityiskohtiin voin esimerkiksi todeta, että olen viime vuoden loppupuolelta lukien jo nyt hoitanut oikeuskanslerin tehtäviä pidempään kuin mitä määräaikainen oikeuskansleri tulee tämän kritiikin kohteena olleena loppuvuonna hoitamaan.

Oikeuskansleri yksittäisenä virkamiehenä on toki henkilö, mutta perustuslaissa säädetystä ylimmästä valtioneuvoston ja tasavallan presidentin laillisuusvalvonnan tehtävästä puhuttaessa kysymys on instituutiosta, jonka olemassaolosta ja täydestä toimintakyvystä kaikissa tilanteissa ei voi olla epäilystäkään. Yli neljännesvuosisadan Oikeuskanslerinviraston valtioneuvostoasioiden ja vuosia apulaisoikeuskanslerin tehtävissä toimineena minun on ollut aika vaikea seurata edellä todetussa sanomalehtiartikkelissa heitettyjä täyslaidallisia, joiden mukaan "valtiosääntöoikeudellisesti on hyvin ongelmallista, että Suomessa ei ole vuodenvaihteeseen saakka oikeuskansleria" tai että "tällaisilla tilapäisillä järjestelyillä murennetaan oikeuskanslerin tehtävän riippumattomuutta, arvovaltaa ja laillisuusvalvonnan uskottavuutta". Kuten todettua, kysymys ei ole nyt eikä tätä ennenkään koskaan ollut mistään tilapäisestä järjestelystä vaan selkeästä, perustuslain mukaisesta menettelystä, jolla on huolehdittu siitä, että valtioneuvoston ja tasavallan presidentin laillisuusvalvontatehtävästä on vastaamassa tasavallan presidentin siihen hakumenettelyn jälkeen nimittävä virkamies.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

Arvoisa herra puhemies! Valtioneuvoston laillisuusvalvonnan ohella kansalaisten — tai niin kuin nykyään tulee sanoa, ihmisten — ja joskus myös järjestöjen ja muiden yhteenliittymien tekemien kanteluiden tutkiminen on edelleen toinen oikeuskanslerin päätehtävistä. Niissä kertomusvuonna annettuja toimenpideratkaisuja on perinteisesti hallinnonalakohteisesti selostettu vuosikertomuksessa. Kanteluratkaisijan vaihtuessa, kuten esimerkiksi vuonna 2014, kantelujen määrä on aina hiukan noussut, mutta muutoin se on Oikeuskanslerinvirastossa vakiintunut noin 2 000 kantelun tienoille.

Kanteluasioiden käsittely- ja ratkaisutoiminnan kysymykset, sen enempää kuin minikään muunkaan Oikeuskanslerinviraston laajemman kehittämisen kysymykset, eivät minulle tässä yhteydessä määräraikaisena kuulu. Ne on jätettävä virassa vakinaisesti kohta aloittavalle. Kertomuspuheenvuorooni, kertomuksen sivut 24—28, viitaten kuitenkin totean, että erilaisten yksilöimättömien, sekavien, toimivaltaan kuulumattomien, toisaalla viireillä olevaa tai jo muualla ratkaistua asiaa koskevien ja niin edelleen, laillisuusvalvonnallisesti tuloksettomien kantelujen määrä on jatkuvasti lisääntynyt. Tämä koskee varmasti myös toista ylintä laillisuusvalvontaviranomaista, eduskunnan oikeusasiamiestä.

Vuonna 2011 molemmissa viranomaisissa lainmuutoksella toteutetun kantelujen käsittelymenettelyä koskevan uudistuksen yhteydessä päädyttiin siihen, että kantelujen tekemistä ei laissa rajata eikä kantelumenettelylle muutenkaan säädetä minkäänlaisia prosessin edellytyksiä. Tämä oli silloin hyvä ratkaisu. Laillisuusvalvonnallisesti vähämerkityksisten tai peräti hyödyttömien kanteluiden kuitenkin lisääntyessä kummankin laillisuusvalvojan — toistan: kummankin laillisuusvalvojan — tulisi yhdessä pohtia keinoja tällaisen kantelutulvan hillitsemiseksi. Kummankin laillisuusvalvontaviranomaisen kotisivuilla julkaistavien yhtenäisten, nykyistä tarkempien kantelumenettelyä koskevien ohjeiden jälkeen meidän kummankin asiakaskuntaa voitaisiin opettaa vähitellen uusille asianmukaisille tavoille, niin että ilmeisen hyödyttömiä, toimivaltaan kuulumattomia, samaa asiaa uudelleen koskevia ja melko paljon myöskin täysin asiattomia kirjoituksia ei enää edes kirjattaisi kanteluiksi.

Oikeudellisesti kysymys olisi varsin helposti toteutettavissa, koska hallintokantelun perusolemus — se, mikä on hallintokantelu — ja sille asetetut perusvaatimukset ovat sentään hallinto-oikeudellisesti ja käytännössä saaneet hyvin vakiintuneet formaattinsa. Kenenkään oikeuksia ei siinä loukata vaan mietitään samalla myöskin sitä, mitä on työnteko ja mitä on tuloksellinen työnteko nykyaikana hallinnossa.

Arvoisa herra puhemies! Eläkkeelle siirtyneen oikeuskansleri Jaakko Jonkan kertomuspuheenvuoro, kertomuksen sivuilla 12—23, koskee kertomusvuoden loppupuolella käytyyn vilkkaaseen julkiseen keskusteluun viitaten oikeuskanslerin roolia lakien perustuslainmukaisuuden ennakollisessa valvonnassa. Minun rooliini ei tässä tilanteessa kuulu myöskään valtioneuvoston laillisuusvalvontaa tai kapeammin todettuna niin sanottua listatarkastusta koskevien kehittämisideoiden esittäminen. Niitä toki olisi. Tarkoitukseni on, että voisin tehdä sellaisia vielä suoraan oikeuskansleri Tuomas Pöystille.

Nostan esille tässä yhteydessä vain yhden käytännön tason mutta työntöön tuloksellisuuden ja työntöön dynamiikan kannalta merkittävän asian. Oikeuskansleri suorittaa valtioneuvoston päätöksenteon laillisuusvalvontaan kuuluvaa viikoittaista henkisesti ja aineellisesti kuluttavaa listatarkastusta valtioneuvoston päätöksentekojärjestelmään jo jaettujen esittelylistojen perusteella. Esittelylistat tulevat järjestelmään tiistaisin, ja tarkoitus on, että jo torstaina valtioneuvoston yleisistunnossa niistä päätetään — joskus 80-luvulla Mauno Koivisto totesi, että maanantaina niistä sitten syytetään, mutta se ei liity tähän ajankohtaan

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

enää. Normaalina listaviikkona tällaisen työtahdin voi katsoa riittävän, kun tarkastustyösä keskittyy juridiikkaan ja siinäkin tiettyihin olennaisiin asioihin eikä lainkaan laadunvalvontaan. Mutta laajempien ja yhteiskunnallisesti merkittävämpien hallituksen esitysten käsillä ollessa laillisuustarkastuksen mittana on usein lähinnä se — niitä on tänäkin keväänä annettu ja viime syksynä — että esitysehdotus täyttää sellaiset minimivaatimukset, perusvaatimukset, että se ylipäänsä voidaan hallituksen esityksenä eduskunnalle antaa. Tunnettuahan on, että oikeuskanslerilla ei ole valtaa keskeyttää sellaista prosessia, jossa hallitus haluaa antaa eduskunnalle esityksen, lakiesityksen. Sitä voidaan tiettyssä määrin pysäyttää, tai ei pysäytä vaan poistaa se listalta ja sitä täydentää ja parantaa, mutta edes siihen ei ole kovin suuria ajallisia mahdollisuuksia.

Kaoottisin tällainen tilanne on aina vaalikauden viimeisten valtiopäivien syksyllä, jolloin maailma pitää saada säädöstasolla kerralla valmiiksi ja eduskunnalle annettavia hallituksen esityksiä on viikkojen ajan, syys—lokakuu, vielä marraskuukin lukien, tuhansia sivuja joka ikinen viikko, 35 senttiä suomeksi ja 35 senttiä ruotsiksi viikossa. Jokainen tietää, minkälaista laillisuusvalvontaa, puhumattakaan laadunvalvonnasta, niinä kahtena päivänä voidaan harrastaa.

Arvoisa herra puhemies! Oikeuskanslerin keskeistehtäviin kuuluvan hallituksen esitysten perustuslainmukaisuuden ja muun oikeudellisen tarkastamisen vaiheistusta on siis tarpeen kehittää. Kehittämistoimet on tarpeen toteuttaa yhdessä hallituksen esityksiä laativien ministeriöiden kanssa. Vaikuttavienkin työtapauudistusten reunaehtona on kuitenkin edelleenkin oltava perustuslain 108 §:ään kirjattu oikeuskanslerin perustehtävä valtioneuvoston päätöksenteon lainmukaisuuden valvojana. — Kiitos.

**17.58 Kauko Juhantalo kesk:** Herra puhemies! On erittäin hyvä, että edellä olevassa puheenvuorossa todella todettiin ensinnäkin valtioneuvoston oikeuskanslerin instituution aina toimivan. Tuntui kovin oudolta sellainen lehtikirjoittelu, jossa epäroitiin sen toimivuutta.

Toiseksi, täällä oli eilen esillä eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus, ja siinä yhteydessä tuli ilmi se, että siltä taholta on useasti kiirehditty vuosien varrella säädöksiin perustuvaa selvennystä näistä tehtävistä, ja Oikeuskanslerinvirasto on siihen suhtautunut vähintään empien. Kun toimin asianajajana pitkään aikoinaan, saatoin todeta, että ihmisillä ei ole täsmällistä tietoa, mistä kaikesta oikeusasiamiehelle tai oikeuskanslerille valitetaan. Sitä jotenkin suomalaisessa ihmisluonteessa pidetään ylimääräisenä muutoksenhakukeinona. Yhdyn siinä puhujaan, että tämä on mahdottoman epäselviin tilanteisiin johtava. Vähän toivottomissakin, ihmisen mielessä toivottomissa, tilanteissa käännytään eduskunnan oikeusasiamiehen tai peräti oikeuskanslerinkin puoleen, jolle tällaiset niin sanotut turhat ja mahdottomat valitukset eivät missään nimessä kuulu. Selvennystä tähän tarvittaisiin, ja yhdyn siinä edellä olevaan, että näistä pitäisi jollakin laillisella tavalla päästä eroon, koska se aiheuttaa turhaa työtä niin monella tavalla arvokkaassa hallintoelimestä. Mutta on monessa mielessä kylläkin pelastus jollekin epätoivoiselle ihmiselle, että hän saa johonkin instituutioon kirjoittaa ja että sieltä tulee kuitenkin jonkinlainen vastaus hänelle.

**18.00 Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! En ole toki ennättänyt lukemaan tätä kertomusta, mutta selailin tässä keskustelua kuunnellessani ja pysähdyin jo alkusivuille kohtaan, jossa käsitellään lainsäädännön tasoa. Olemme tästä asiasta melko usein täällä puhuneet, ja siksi kenties silmiini sattui kertomuksen sivuilla 14 ja 15 ollut

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

teksti, jossa puhutaan lainvalmisteluun liittyvistä systemaattisista ongelmista. Tästä suora lainaus: "Ministeriöiden olisi huolehdittava, että niissä on riittävästi ammattitaitoista, myös perustuslakikysymyksiä tunnistavaa ja tuntevaa lainvalmistelukapasiteettia. Kyse ei kuitenkaan ole pelkästään valmistelevien virkamiesten ammatillisesta osaamisesta. Taloudellinen tilanne ja säästötarpeet ovat tuoneet havaintojeni mukaan enenevässä määrässä kiirettä ja poliittiselta taholta tulevaa painetta virkamiesvalmisteluun. Eräänlaista huippua tässä edustaa se, että fiskaalisilla intresseillä on avoimesti perusteltu jopa rangaistustason nostamista. Aiheellinen kysymys on, voivatko hallitusohjelman kirjaukset, nopeasti ilman alustavaa juridista valmistelua päätetyt poliittiset linjaukset ja niitä seuraavat kireät lainvalmistelun aikataulut vaikeuttaa perustuslaillisten näkökohtien huomioimista. Viitteitä tällaisesta saattaa olla näkyvissä." Tämä on aika voimakasta tekstiä.

Arvoisa puhemies! Lainsäädäntötyössä ei koskaan saisi olla niin kiire, että työ tehdään puutteellisin tiedoin tai huonosti valmistellen. Tähän asiaanhan on puuttunut myöskin lainsäädännön arviointineuvosto, ja se on tehnyt erittäin hyvää työtä ja tuonut omalta osaltaan esille näitä lainsäädäntötyön puutteita. Valitettavasti näistä puutteista huolimatta epäkohdat eivät ole poistuneet, ja se on näkynyt täällä myöskin tänä keväänä.

**18.02 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Kiitän vt. oikeuskansleria perinpohjaisesta ja myös, voisiko sanoa, asiaan käyvästä ja jopa vähän henkilökohtaisestakin puheenvuorosta keskustelumme aluksi.

Aika on sellainen, että juuri tässä ajassa tarvitaan toimivaa, tehtäviensä tasalla olevaa ja hyvin resursoitua oikeuskansleria ja Oikeuskanslerinvirastoa. Meillä on poikkeuksellisen paljon erittäin haastavia uudistushankkeita käynnissä yhtäaikaaisesti, ja ne ovat valtaosin luonteeltaan lainsäädännöllisiä asioita, jotka lakien kautta ratkaistaan täällä eduskunnassa. Viime kuukausien ja kahden viime vuoden aikana on käyty kiihtyvää keskustelua siitä, onko eduskuntaan tulevien lakiesitysten taso luonteeltaan riittävä. Aivan erityisesti on kiinnitetty siihen huomiota, onko perustuslain näkökohdat valmiiksi esityksissä oikein punnittu. Kun tuo keskustelu on ollut runsaasti runsaampaa kuin aikaisempina vaalikausina, olen taipuvainen ajattelemaan, että tämä keskustelun määrä jo kertoo siitä, että ongelmien määrä on tosiasiassa suurempi kuin se on ollut aikaisemmin.

Oikeuskansleri Jonkka lehtiläusunnossaan sohausi kyllä muurahaispesään, mikä käynnisti ison julkisen keskustelun, ja hän sitten myöhemmin lausunnollaan pyrki tasapainottamaan keskustelua, ellei jopa tasapainoilemaan eri näkökohtien välillä. Tämä varmaankin senkin vuoksi, että tähän asiaan liittyy paljon poliittista rasiitetta ja poliittisia näkökohtia, vaikka ensi sijassa puhutaan juridiikasta ja lakien valmistelun tasosta.

Mielestäni tässä keskustelussa, joka koskee oikeuskanslerin viran täyttämistä, ei kuitenkaan ole kyse sijaisuusjärjestelyssä henkilökohtaisen pätevyuden arvioinnista. Olen...

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Pyydän, että puhuja jatkaa puhujapöytästä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Olen taipuvainen ajattelemaan niin, että sijaisuusjärjestelyssä tehdyt ratkaisut suhteessa henkilöiden osaamiseen ja kokemukseen ovat erinomaisen hyviä, siihen ei ole huomauttamista. Mutta sitten kysymys koskee sitä, onko hyvä, että näin tärkeä instituutio tällaisena aikana on vailla pysyvää viranhoitajaa. Ja tähän maallikko ilman oikeustieteen opintoja tai alan työtehtäviä joutuu vastaamaan, että kyllä, tässä saattaa olla ongelma. Juuri tämä aika



## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

vaatisi vahvaa omistautumista ja pysyvän viranhoidon järjestämisen kautta tulevaa toimintamahdollisuutta ja sitoutumista tehtäviinsä ja mahdollisuutta puhua niiden näkökohtien puolesta, jotka oikeuskanslerin tehtäviksi on säädetty. Mikään virasto ei ole hyvässä tilanteessa, jos johtaminen on pitkän aikaa sijaisuusjärjestelyjen varassa. Se ei ole henkilöarvio, ei viran edellisestä hoitajasta, ei viran tulevasta hoitajasta eikä viransijaisesta, kysymys on normaalista organisaation toiminnasta ja sen vaatimasta sitoutumisesta sekä henkilöstön osalta että myös ulkopuolisen maailman osalta. Ja aivan erityisesti tällä asialla on merkitystä nyt, kun on käyty ja on käynnissä iso keskustelu näistä lainvalmistelun tasoon liittyvistä näkökohdista. Siksi joudun tässä päättämään — sen jälkeenkin, kun olen kuullut vt. oikeuskanslerin puheenvuoron — siihen, ettei tämä ihan optimaalinen tilanne ole. Ja tämä ei ole siis moite viransijaisuuden haltijalle eikä hänen toiminnalleen vähimmäskään määrin. Tässä on kysymys siitä, mitä ratkaisuja nimittäjä tai nimittäjät ovat tehneet. Olen vahvasti sillä kannalla, että minulla ei ole mitään epäilyksiä tulevan oikeuskanslerin Pöystin pätevyyden suhteen. Hänen toimintaansa pidemmän aikaa seuranneena voi sanoa, että on varmasti erinomaisen pätevä, monipuolisen virkauran omaava henkilö, ja rohkenen uskoa, että hänestä tulee erinomainen kansleri. Tämä pitkä täyttöaika on kuitenkin mielestäni ongelma, joka ansaitsee tulla mainituksi. Ja se täytyy mainita senkin takia, ettei tästä tulisi kovin pysyvää tapaa tärkeiden instituutioiden kohdalla, että tulee pitkiä jaksoja ennen kuin virka otetaan vastaan.

Sitten on toinen näkökohta, josta myös on hyvä todeta, että siinä on ongelma, ja sen ongelman nimi on se, että tuleva viranhaltija on keskeisessä valmistelutehtävässä erittäin isossa hankekokonaisuudessa eli tässä sote-uudistuksessa, johon kuuluu erittäin suuri määrä lainsäädännöllistä valmistelua, ja myös tulevaisuudessa se tulee olemaan kanslerin työssä erittäin iso asia. Tässäkin kohdin on parempi, että tämä ongelma todetaan, kuin että ajatellaan, että kun siitä ei puhuta, sitä ei ole olemassa. Rohkenen siis toivoa, että tämän ongelman toteamisella ei vaikeuteta kenenkään työtä mutta tehdään mahdolliseksi se, että sote-uudistuksen yhteydessä otetut kannat täytyy voida kuitenkin virastossa jatkossa arvioida riippumattomasti ilman väärää sidonnaisuutta niihin mahdollisiin ratkaisuihin, joita nyt eri portailla tässä asiassa tapahtuu. Eli kun sosiaali- ja terveysasiat ovat meille niin tärkeitä kuin ne ovat, on tärkeää, että myös tämän asian sekä kantelumenettelyssä että valtioneuvoston työskentelyssä tulevat näkökohdat tulevat objektiivisesti arvioitua ilman, että on tarve osoittaa aikaisemmin tehtyjä ratkaisuja oikeiksi.

**18.09 Pia Viitanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Tässä puhutaan hyvin tärkeistä asioista kaiken kaikkiaan, ja varmasti on totta, että me olemme viime aikoina törmänneet hyvin usein keskusteluun lainsäädännön tasosta ja siitä, että joskus kiireen vuoksi, joskus kenties muiden syiden vuoksi, joudumme täällä eduskunnassa toteamaan, että lainvalmistelu ei ole ollut ehkä sitä luokkaa kuin olisi hyvä ollut olla, ja siksi kaikki kysymykset, mitkä liittyvät tähän kokonaisuuteen, resursseihin ja tähän, ovat hyvin tärkeitä. Kyllä minä kiinnitin vakavasti huomiota myös siihen, kun tässä mainittiin muun muassa kiireestä, mikä hyvin usein on, ja siitä, että on kovasti asioita ratkaistavana, luettavana ja läpikäytävänä hyvin lyhyessä, nopeassa ajassa.

Puhemies! Myös omalta osaltani yhdyn kyllä sitten, mitä tulee tähän virantäyttöön liittyvään näkemykseen, pitkälti siihen, mitä edustaja Heinäluoma tuossa äsken sanoi. Ei, en minäkään halua moittia missään nimessä viransijaisuuden haltijaa vaan todeta ääneen sen, että kyllä tietenkin tietynlainen ongelma on se, että tässä kuitenkin aika pitkä aika ollaan

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

sitten vailla tätä vakinaista haltijaa. Mielestäni se oli ihan hyvin todettu, että on hyvä, että asia tässä kuitenkin todetaan, koska se ei varmasti ole ihan maailman tarkoituksenmukaisinta, ja sitten nimenomaisesti sen takia, että tämänkaltaisista asioista ei tulisi pysyvää käytäntöä kaiken kaikkiaan.

Omalta osaltani, puhemies, haluan myös korostaa sitä, että meidän on nähtävä tietenkin myös se tietty tosiasia, että tällä tulevilla oikeuskansleri Pöystillä on tämä soteen liittyvä iso valmistelutehtävä, ja varmasti tulevaisuudessa myös nämä asiat sitten katsotaan yhteen asianmukaisella tavalla.

**18.11 Sirkka-Liisa Anttila kesk:** Arvoisa puhemies! Haluan yhtyä niihin kiitoksiin, joita täällä on esitetty vt. oikeuskanslerille tämän asian esittelystä ja hyvin suorasta puheesta. On totta, että oikeuskanslerin tehtävä, varsinkin tilanteessa, jossa — niin kuin tälläkin hetkellä — tehdään hyvin suuria uudistuksia, joihin perehtyminen ja siinä aikataulussa kannan sanominen siitä, ovatko ne perustuslain mukaisia vai eivät, on varmasti haasteellinen tehtävä. Tulee nyt mieleen, onko Oikeuskanslerinvirastossa ja valtioneuvostossa yhdessä mietitty, mitä pitäisi käytännössä tehdä. Meillä on olemassa laintarkastuskunta, meillä on olemassa arviointineuvosto. Pitäisikö nyt sitten vielä olla jotakin lisää, joka mahdollistaisi tai tekisi, sanotaan, helpommaksi sitten sen oikeuskanslerin valvontatehtävän suorittamisen, joka hänelle lain mukaan kuuluu?

Itse nostaisin tässä vielä esille kysymyksen, joka itseäni askarruttaa. Kun Euroopan unionista tulee meille hyvin merkittävä määrä lainsäädäntöä, tarkistaako kukaan sitä, ovatko ne millään lailla oikeassa suhteessa verrattuna Suomessa voimassa olevaan perustuslakiin? Tiedän törmäystilanteita, ja ainakin sen asian kohdalla, jonka itse ministeriaikanani jouduin hoitamaan, ensin Suomen valtiosääntöasiantuntijat kertoivat, että kyllä tämä Suomen perustuslaki jellaa, että näin voidaan tehdä, mutta sitten puolentoista vuoden päästä sieltä komissiosta tuli kirje, että pitääkin muuttaa tämä eduskunnan hyväksymä lainsäädäntö koskien tukioikeuksien kuulumista. Ja niin me jouduimme sen muuttamaan, jotta välttimme joutumisen Luxemburgin tuomioistuimeen. Sen takia haluan nostaa tämän esille: onko meillä todella olemassa semmoista tahoja, joka katsoisi, mitä tulee Euroopan unionista, ja niiden määräysten suhdetta perustuslakiin?

**18.13 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Jatkaisin vielä tätä tulevaisuusosaa: se, mikä on tapahtunut, on tapahtunut, ja siihen ei nyt muutoksia ole saatavissa.

Mutta kun meillä on kanslerinviraston korkea esimies täällä paikalla, haluaisin kysyä häneltä, miten hän näkee tämän julkisen esteellisyyskeskustelun. Eli tuleva viranhaltija on ollut keskeisesti vastuussa sote-aluevalmistelusta, on mitä ilmeisimmin hoitanut sitä erinomaisen hyvin, ja juuri sen takia, että hän on ollut hyvä mies, hänet ilmeisesti halutaan pitää täällä loppuun saakka, mikä tuottaa sitten myös tämän ongelman, että hän ei voi ottaa heti virkaa vastaan. Ja tulen sitten tähän kysymykseen: olisi varmasti hyvä kuulla, kun monien mieltä se askarruttaa, syntyykö tässä tilanne, jossa tuleva kansleri ei voisi ottaa kantaa sote-alueen mahdollisiin kanteluihin. Se on iso asia ja iso kokonaisuus sekä kansalaisten oikeusturvan kannalta että myös niin vanhojen kuin uusienkin yhteiskunnan organisaatioiden, kuten tulevien maakuntaliittojen, toiminnan kannalta ja myös ministeriöiden toiminnan kannalta, joten sillä, kuka näitä käsittelee, ja sillä, että hänen objektiivisuutensa voidaan luottaa, on ilman muuta iso merkitys.

**18.15 Risto Hiekkataipale:** Arvoisa puhemies! Vastaan ensimmäisenä tähän konkreettiseen kysymykseen, jonka edustaja Heinäluoma esitti. Se oli sinänsä aiheellinen kysymys, mutta totta kai nykyinen alivaltiosihteeri Pöysti, joka valmistelee yhtenä johtavana projektivirkamiehenä jotain suurta lainsäädäntöhanketta... Onhan niitä ollut aikaisemminkin: voidaan viitata aikaisempaan oikeuskansleriin Paavo Nikulaan, joka valmisti yhdessä professori Viljasen kanssa Suomeen uuden perustuslain, eikä kukaan siinä vaiheessa esittänyt, kun hänestä tuli oikeuskansleri, että onko hän jossakin määrin esteellinen käsittelemään sellaisia asioita, jotka liittyvät uuteen perustuslakiin. — Tämä on jonkinlainen huono viittaus, mutta viittaus kumminkin, eli tämä on oikea kysymys.

Näitä konkreettisia kanteluitahan käsittelee nimenomaan apulaisoikeuskansleri, ja oikeuskansleri käsittelee kanteluita lähinnä silloin, kun ne koskevat valtioneuvoston jäseniä tai ministeriöitä ja ehkä joskus ylimpiä tuomioistuimia, jos niiden menettelystä kannellaan. Mutta varmaan on niin, että sote-alueita ja ylipäätään sitä kenttää, mikä sitten tulee sen lain perusteella perustetuksi, koskevat konkreettiset kantelut siitä, että ihmiset eivät saa niitä palveluita, joita laissa säädetään, ja niin edelleen, ja niitä käsittelee apulaisoikeuskansleri. Siinä minä en näe mitään esteitä, ja tietysti sitten, jos tulee joku asiantuntijakysely eduskunnan suuntaan ja niin edelleen, hän siinä miettii, voiko hän mennä. Pääasia on, että hän ei istu kahdella jalkkaralla, ja varmaan meillä tiedetään ja hän tietää, mitä esteellisyys tarkoittaa. Tätä minä en näkisi kovin suurena ongelmana.

Sitten näistä mainituista kysymyksistä, jotka koskevat muun muassa eduskunnan oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin välistä työnjakoa ja toiminnan kehittämistä, on ollut puhetta perustuslakivaliokunnassakin useiden kertomusten aikana, ja niille yksinkertaisesti täytyy tehdä jotain. Ei ole soveliasta, että jotain asiaa kovin kauan mietitään ilman, että tapahtuu jotain. Mutta siinä on olennaista se, että molemmissa virastoissa täytyy tapahtua jotain kehitystoimintaa, ja sen kehitystoiminnan vetämisen täytyy tapahtua ministeriövetoisesti tai muuten sillä tavalla, että voidaan puhua, että molemmat ovat siihen sitoutuneita, eikä siinä mene jompikumpi virasto edellä vaan yhdessä. Ilmeisesti on niin, että asiakas-kunta on jo tietoisia — Juhantalo viittasi ihan oikein siihen, että kansalaiset eivät välttämättä tiedä, mutta kyllä he ymmärtääkseni kuitenkin aika paljon tietävät — koska eduskunnan oikeusasiamiehelle tulee noin 5 000 kantelua ja meille tulee noin 2 000. Ja meidänkin kanteluista aika suuri osa koskee tämmöistä enemmän tai vähemmän julkisuushakuisia, iltapäivälehtityypistä, asiaa, josta äkkiä tulee 25 kantelua. Ei tarvitse olla kuin neljä kappaletta jotain ministerin menettelyä olympialaissa tai jossain muussa yhteydessä, neljä kappaletta sellaisia ilmiöitä, niin tulee sata kantelua, jotka koskevat valtioneuvoston jäsenen menettelyä, joka ei edes kuulu meidän tehtäviimme, ja niin edelleen.

Meidän osaltammehan on ollut niin, että varsinaisen semmoisen suuremman kehitysruiskeen talo sai silloin, kun Jorma S. Aalto 80-luvun loppupuolella vahvisti valtioneuvostoasioita kanslerinvirastossa ja loppujen lopuksi sinne perustettiin oma osasto valtioneuvostoasioita varten. Hän on se henkilö, joka nosti valtioneuvostoasiat siihen intensiteettiin ja sille ammatilliselle tasolle, jolla ne nyt ovat. Sen jälkeen kun syyttäjälaitos erkani, ei itse asiassa ole tapahtunut kovin suuria uudistushankkeita. Käytännön tasolla tietysti toimintatapoja on muutettu. Kysymys ei taloudellisesti ole kovin isosta asiasta — molempien virastojen budjetti on aika pieni — mutta erityisesti kansalaisten kannalta ja sitten tämän kantelutoiminnan järkevän toteuttamisen kannalta siinä on kehittämisen varaa, se on ihan selvää. Toivottavasti perustuslakivaliokunta siihen jälleen ottaa kantaa ja asia etenee — mutta nimenomaan riittävän laajalta pohjalta — ja se tuottaa nyt tuloksia.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

Sitten tähän lainsäädännön tasokysymykseen. Se on sellainen teema, joka on ollut esillä hyvin monessa yhteydessä jo aikaisempina vuosina. Muistan itse, että kun nykyinen aluehallintouudistus toteutettiin, ja toinen oli suuri yliopistouudistus, niin silloin oli hyvinkin suuria kirjoituksia siitä. Siinä oli isossa kuvassa vähän samoja teemoja kuin nyt, että on ongelmana se — silloinhan hallitusohjelmat olivat monisatasivuisia, ja niissä oli jo kerrottu paitsi se, mitä tehdään, myöskin se, millä tavalla se tehdään ja missä ajassa — että lähdetään ikään kuin toteuttamiskylki edellä, kun pitäisi vain käynnistää joku hanke ja pistää virkamiehet töihin. Isoissa yhteiskunnallisissa asioissa ehdottomasti, mitä varmaan Tiitisen toimikuntakin on esittänyt, on käytettävä edelleen tämmöistä yhteiskunnallisesti laajapohjaisempaa valmistelukoneistoa — ennen sitä sanottiin komitealaitokseksi, mutta ei se nykyaikana välttämättä sellaista ole — jotain tällaista dynaamista projektiorganisaatiota, jonka jäsenillä on se selkäranka, että he pystyvät myöskin päättämään siellä sen tahon kannan. Jollain kolmikantamenettelyllä on ollut omat tuloksensa silloin niissä yhteiskunnallisissa oloissa, ja sellaisella on edelleen käyttöarvoa.

Mutta sitten käytännön tasolla useimmiten on kysymys siitä, että edellytetään toimia hyvin nopeasti. Sote-uudistus on siitä huippuesimerkki mutta myöskin yliopistouudistus, aluehallintouudistus, moni muu uudistus, että hallituksella vallitsee suuri tahtotila, mitä tehdään, mutta myöskin sen suhteen, milloin se pitää tehdä, ja mikä pahinta, millä tavalla se tehdään. No, siinä vaiheessa, jos asia on vähänkin isompi, tulee vaikeuksia näiden toteuttajien kanssa, siis virkamiesten kanssa, jotka joutuvat miettimään sitä. Siinä on omakuttu uusia hyviä työtapoja, niin että kysymys ei ole enää siitä, että joku juristi menee jonkin ikkunalliseen huoneeseen ja miettii jotain lakia oman aikansa ja tuo sitten oman esityksensä siitä, vaan niissä nykyään jo käytetään tämmöistä moniammatillista systeemiä, että siinä valmistelukoneistossa on jo sitoutettu ne ministeriöt, jotka siihen kuuluvat, ja sitten talouspuolen ihmiset ja erilaiset muut asiantuntijat, jotka eivät ole mitään pykälänikkeitä.

Mutta sitten tässä juridisessa puolessa, näissä itse säädösvalmisteluissa, kyllä on näin, että se ei ole populaaria toimintaa. Se ei ole minun ymmärtääkseni kovin suosittua, haluttua. Ennen vanhaan lainsäädäntöneuvos oli merkittävä virkamies ja varmaan oikeusministeriössä edelleenkin on, mutta ministeriöissä lainsäädäntövirkamiehet eivät välttämättä ole niin halutuissa tehtävissä kuin mitä se asian vakavuus edellyttäisi. Toinen on muu tämmöinen resurssikysymys ja se, miten asioihin suhtaudutaan. Jonkka ja moni muu ovat korostaneet esimerkiksi kansliapäälliköitten tai muiden merkitystä, ylipäätään talon merkitystä siinä, että lainsäädäntötyö on se tuote, mikä tulee monesta ministeriöstä ulos, ja sen laadun pitää olla kunnollista. On ministeriöitä, joita johtaa kansliapäällikkö, joka on itse juristi ja pitkäaikainen lainsäädäntövalmistelija, mutta monessa ministeriössä vauhti on myöskin virkamieskunnassa tietynlaista semmoista vauhtisokeutta. En halua tässä yhteydessä mainita mitään ministeriöitä erityisesti, mutta mennään aika lujaakin jossakin hankkeessa, jossa sitten vasta myöhemmin todetaan, ettei tästä mitään tule. Joskus saattaa olla niin, että näin annetaan tapahtua. Se on aikamoista resurssien haaskausta.

Edustaja Anttila puuttui ihan oikein tähän EU-asioiden perustuslainmukaisuuden tarkastamiseen. Se on tietysti oikeusministeriön lainvalmisteluohjeessa sanottu näin, kun normistoa saatetaan vain mekaanisesti, tai ei nyt mekaanisesti mutta enemmän tai vähemmän käytännön tasolla, voimaan kansallisesti, että siinä voimaansaattamissysteemin yhteydessä pitää tutkia ja selvittää sen normiston yhdenmukaisuus suhteessa Suomen perustuslakiin ja perusoikeuksiin. Vaatimus tietysti on olemassa, mutta totta kai käytännössä näin on,

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

että siinä vauhdissa, missä ne pitää kansallisesti voimaan saattaa, ja varsinkin, jos se voimaan saattaminen on viivästynyt, ongelmia tulee. Tänäkin keväänä Oikeuskanslerinvirasto on — tosin ministeriön omasta impulssista meihin päin, ei omasta havainnostaan — keskeyttänyt ja palauttanut sellaisen hankkeen, jossa on todettu, että se asia, millä lailla tietty asia on haluttu lainsäädännöllä Suomessa toteuttaa, on, niin kuin sanoin, Suomen oikeusjärjestykselle vieras. Se koski tietojärjestelmiä ja niitten julkisuutta ja rekisteröinnin kohteena olevan asiakaskunnan, elinkeinon alan, omaa mahdollisuutta sanoa siitä, mitä tietoja heitä koskeviin rekistereihin laitetaan ja mitä ei. Niitä on muitakin.

Mutta sen verran korjaan, että laintarkastuskuntaa ei ole enää Suomessa ollut ja oikeusministeriön lainvalmisteluosasto on myöskin primäärisesti osasto, joka tekee oikeusministeriötä koskevia lakeja. Sellaista toimielintä ei ole, joka ikään kuin tarkastaisi — paitsi tämänlainen tarkastustoimisto, joka käy läpi teknisessä mielessä lain perusvaatimuksia — eli semmoista toimielintä ei ole, joka katsoo perustuslainmukaisuuden perään. Se on meidän tehtävämme. Ja siinä on ne rajoitteet, mitkä on hallituksen esitysten osalta todettu moneen kertaan, että se koskee vain niitä perusvaatimuksia. Siinä eivät julkisuudessa professorit eivätkä kaikki muutkaan välttämättä tiedä, kuinka paljon siinä tehdään, koska siinä on just se työnteon ongelma, että ihminenhan aina tietää sen, mitä on tehty, ja sitten voi joku sivusta katsoa, onko se tehty oikein vai ei, mutta kukaan ulkopuolinen ei tiedä sitä, mitä ei ole koskaan päästettykään läpi. Mielenkiintoisimpia valtioneuvostoasioita ilman muuta ovat sellaiset asiat, joista ei koskaan tule valtioneuvostoasioita, joissa näytetään se, että tämä ei etene. Niitä on muissakin kuin lainsäädäntöasioissa. Niitä on hyvinkin merkittäviä asioita, joista sitten myöhemmin voi joku tutkija katsoa, missä vaiheessa joku asia tyssäsi ja missä ei.

Tässä on, herra puhemies, hyvin tärkeitä asioita tullut esiin, ja tähän täyttöprosessiin en ymmärrettävistä syistä voi enemmälti puuttua, koska kysymys on ihan sellaisista asioista, joihin ei voi tässä yhteydessä millään lailla vaikuttaa. Mutta sen verran sanon, eikä mennä nimiin, että jo vuonna 2005, silloin kun Suomeen perustettiin controller-toiminto julkishallintoon, sen perusti valtiovarainministeriöön juuri siirtynyt oikeustieteen tohtori Tuomas Pöysti, suunnilleen niihin aikoihin, kun hän kävi varsin usein meillä — erittäin sivistynyt tapa pitää yhteyttä — arvostettu oikeuskansleri Paavo Nikula totesi, että siellä kylässä kävi varmaan sellainen henkilö, joka jonain päivänä istuu tässä. Näin on käynyt, ja kysymys on nimenomaan ammattitaidosta ja kaikista muista sellaisista viranhoidon edellytyksistä, joita hänellä ymmärtääkseni on. — Kiitos.

**18.29 Kauko Juhantalo kesk:** Herra puhemies! Pidän suuressa arvossa vt. oikeuskanslerin puheenvuoroa siitä, että myös heidän tahollaan suhtaudutaan huolella ja arvostavasti eilen täällä eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksesta käytyyn keskusteluun, jossa oli toivomus juuri tämän työnjaon selkeyttämisestä. Siinä oltiin vähän sitä mieltä, että heillä on ollut aktiivisempi halu ja Oikeuskanslerinvirasto on siihen suhtautunut vähän empien. Toivottavasti tämä on väärä ilmaisu heiltä silloin ollut. Sen pitäisi tosiaan tapahtua täysin yhdessä, niin että se ei ole kummankaan erityisintressejä korostavaa.

Minäkin ymmärrän, että tällaisesta nykypäivän lööppijulkisuudesta tulee siihen liittyviä kanteluita, jotka ovat niin sanotusti varmastikin turhanpäiväisiä. Kun ajattelen tällaista tavallista kansalaista, joka ei lööppijulkisuudesta niin välitä, sellaista, joka on epätoivoinen ja käynyt normaalikeinot lävitse, niin hän joskus, vaikka tietäisikin, että tämä ei mitään auta, kirjoittaa vielä niin sanotun kantelun tai toiveen, jopa aineellisen muutoksenhakupyynn-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

nön Oikeuskanslerinvirastolle ja eduskunnan oikeusasiamiehelle, joka sisällöltään ei sinne mitenkään kuulu ja jonka kohde on väärä. Niiden käsittely on tietysti sillä tavalla turha — millä sanalla sitä nyt juridisesti kuvaakin — että se pitäisi sen verran kevyemmin ja joutuisasti suorittaa, että se ei liiaksi häiritsisi sitä arvokasta työtä, jota molemmissa tehdään, mutta silloin kuitenkin tulisi tällaiselle epätoivoiselle kansalaiselle arvokas vastaus tavalla tai toisella.

**18.32 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Vt. oikeuskanslerin muistelo ensimmäisestä kohtaamisesta Pöystin kanssa antaa aiheen vielä kerran sanoa, että itse olen todella vakuuttunut siitä, että Suomi saa hyvän oikeuskanslerin, kun hän viran aikanaan ottaa vastaan. Olin nimittäin itse controller-toiminnoissa valtiovarainministerinä ja siinä yhteydessä tutustuin Pöystiin ja päädyin, en siihen havaintoon, että hän on tuleva oikeuskansleri, vaan siihen havaintoon, että hänestä tulee erittäin tärkeä, keskeinen virkamies Suomelle.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

### **8. Hallituksen esitys eduskunnalle tavaroiden maahantuonnin arvonlisäverotuksen siirtämistä Verohallinnolle koskevaksi lainsäädännöksi**

Hallituksen esitys HE 45/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 3/2017 vp

*Ensimmäinen käsittely*

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 45/2017 vp sisältyvien 1.-7. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

### **9. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2016**

Kertomus K 16/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 10/2017 vp

*Ainoa käsittely*

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 10/2017 vp.

Keskustelu asiasta alkaa. Valiokunnan puheenjohtaja edustaja Turunen.

*Keskustelu*

**18.33 Kaj Turunen uv** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen talousvaliokunnan mietinnön liittyen eduskunnan pankkivaltuuston kertomukseen vuodelta 2016.

Aluksi talousvaliokunta toteaa, että Suomen Pankki toimii Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa sekä Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännössä määrättyllä tavalla osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää. Kansallisesti sen asemasta on säännelty perustuslaissa ja laissa Suomen Pankista.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

Talousvaliokunta katsoo, että pankkivaltuuston kertomus on valiokunnan tiedontarvetta hyvin palveleva selvitys rahoitusmarkkinoiden kehityksestä sekä Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan toiminnasta kertomusvuonna.

Talousvaliokunnan mukaan makrotalouden toimintaympäristössä tapahtui vuoden 2016 aikana muutoksia, joiden pitkän aikavälin vaikutuksia on vielä vaikea arvioida. Kansainvälisen finanssikriisin ja sitä seuranneen pitkittyneen hitaan inflaation ja euroalueen hitaan elpymisen aikana useat keskuspankit ovat alentaneet ohjauskorkonsa nollan tuntumaan. Tosin loppusyksystä 2016 talouskasvuennusteita korjattiin jonkin verran ylöspäin. Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan kasvu on myös laajapohjaista eikä ainoastaan harvojen toimijoiden tai toimialojen varassa. Talousvaliokunta toteaa vielä, että mahdollisuus tukea talouskasvua ja nopeuttaa inflaatiota korkopolitiikan avulla on pienentynyt oleellisesti lyhyiden nimelliskorkojen voimakkaan laskun myötä. Toisaalta keskuspankin rahapolitiikan instrumenttivalikoimaa on laajennettu siten, että se kattaa muun muassa laajat arvopapereiden osto-ohjelmat ja pankkien pitempikestoisen rahoituksen.

Kertomusvuonna EKP toteutti myös laajennetun omaisuuserien osto-ohjelman kasvatamisen 60 miljardista 80 miljardiin euroon. Lisäksi EKP:n neuvosto päätti yhteensä neljästä uudesta, kohdennetusta pitkäaikaisesta rahoitusoperaatiosta, joiden avulla pankit hakivat rahoitusta yhteensä 506,5 miljardia euroa.

Talousvaliokunta huomauttaa myös, että Ison-Britannian ero EU:sta alkoi konkretisoi-  
tua kesäkuussa 2016. Päätöksen pitkäaikaisia vaikutuksia myös suuriin talouksiin, kuten Kiinaan ja USA:han, näitä epävarmuustekijöitä, on vielä vaikea ennakoida tässä vaiheessa.

Talousvaliokunta katsoo lausunnossaan myös riskin ja kasvattamisen edellyttävän, että jäsenvaltioiden pankkisektoreiden riskejä vähennetään ennen jäsenvaltioiden yhteisen talletussuojajärjestelmän luomista sekä yhteistä julkista varautumisjärjestelyä kriisinratkaisurahastoon. Keskeinen kysymys liittyy siihen, kuinka vaikeuksiin ajautuneiden pankkien ongelmat hoidetaan, sijoittajan vastuulla vai julkisella pääomittamisella. Huomionarvoista kuitenkin on, että rakenteellisista ongelmista huolimatta euroalueen pankkien luotonantokyky parani kertomusvuoden aikana.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta nostaa lausunnossaan esille myös kysymyksen liittyen Suomen finanssimarkkinoihin. Suomen pankkisektorin omat varat ylittävät yhteenlasketun yleisen 10,5 prosentin vaatimuksen 14,6 miljardilla eurolla. Talousvaliokunnan mukaan vahva vakavaraisuus toimi kertomusvuonna puskurina kannattavuusnäköymien heikentymiselle.

Myös vakuutus- ja työeläkesektorin vakavaraisuus säilyi hyvällä tasolla toimintaympäristön haasteista huolimatta, vaikka vaikea talouskasvu heikensi etenkin henkivakuutusyhtiöiden maksutuloa. Henki- ja vakuutusvahinkoyhtiöiden Solvenssi II -vakavaraisuus säilyi samoin hyvällä tasolla.

Finanssivalvonnan osalta talousvaliokunta on todennut, että pankkiunionin yhteiset instituutiot ja keskinäinen vastuu kriisinratkaisun kustannusten kattamisesta on otettava huomioon myös Finanssivalvonnan toiminnassa, jonka tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luottovakuutus ja eläkelaitosten ja muiden valvottavien vakaa toiminta, vakuutettujen etujen turvaaminen sekä yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan. Valiokunnan mukaan Euroopan finanssivalvontaviranomaisten merkitys finanssialan säätelyssä on kasvanut voimakkaasti viime vuosina ja suuri osa uudesta säätelystä on viranomaisten antamia ohjeita sekä täydennyksiä direktiiveihin ja asetuksiin. Tämän

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

vuoksi talousvaliokunta pitää tärkeänä, että sääntely on läpinäkyvää ja jäsenvaltioiden eri viranomaisten käytännöt yhdenmukaisia ja yhteensopivia.

Talousvaliokunta yhtyy pankkivaltuuston kertomuksessaan Finanssivalvonnalle tekemiin kehotuksiin todeten, että osa kehotuksista on luontevaa jatkumoa edellisen vuoden kertomuksen mukaisiin kehotuksiin ja myös niitä edelleen täsmentäviä. Valiokunta on erityisesti kiinnittänyt huomiota kehotukseen peruspankkipalveluiden saatavuuden varmistamisesta myös toimialan rakenteiden ja toimintamallien muutoksessa. Finanssivalvonta onkin kertomusvuonna 2016 kiinnittänyt palveluntarjoajien huomiota muun muassa verkko-pankkipalveluiden ja maksukorttiasioinnin selkeyteen, asiakkaalle tarkoituksenmukaisten palveluiden valintaan ja toimintarajoitteisten henkilöiden mahdollisuuksiin käyttää verkko- ja mobiiliasiointia.

Talousvaliokunta on lausunnossaan nostanut esille vuoden 2015 pankkivaltuuston kertomuksessa ja valiokunnan siihen liittyvässä lausunnossa esiin nousseen asian pankkien sivuliikkeistymisestä. Tämän johdosta Pohjoismaiden rahoitusmarkkinaviranomaiset ovatkin sopineet uudenlaisista yhteistoimintamenettelyistä merkittävien sivuliikkeiden toiminnan rajat ylittävän valvonnan tehostamiseksi. Esimerkiksi Nordean sivuliikkeiden määrittäminen merkittäviksi parantaa isäntävaltioiden valvojan asemaa jonkin verran, kun kotivaltion valvoja velvoitetaan ilmoittamaan sille riskiarviointien tulokset sekä kuulemaan tietyistä operatiivisista toimista, jos näillä on merkitystä jäsenvaltion valuutan määräisiin likvideihin varoihin liittyvien riskien kannalta.

Talousvaliokunta on lausunnossaan ottanut esille myös makrovakauspoliittikan ja toistaa edellisvuoden pankkivaltuuston kertomusta koskeneessa mietinnössään keinovalikoiman laajentamista koskevan huomautuksensa, jonka mukaan makrovakaussäilytys puuttuu nykyisellään pankkijärjestelmän rakenteista aiheutuvia riskejä torjuva järjestelmäriskipuskurivaatimus.

Keskuspankkitoiminnasta valiokunta toteaa, että kertomusvuoden lopussa Suomen Pankin koko oman pääoman määrä oli 9,4 miljardia euroa. Tästä kanta- ja vararahaston osuus oli 2,6 miljardia euroa, varausten osuus ilman eläkevarausta 3,9 miljardia euroa ja arvomuutostilien osuus 3,0 miljardia euroa. Riskipuskurit vahvistuivat vuoden 2016 aikana. Talousvaliokunta pitää näin selvitettyinä, että Suomen Pankin vakavaraisuus on riittävä kattamaan sen tehtävien hoitamisesta aiheutuvat riskit.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta ehdottaa yksimielisesti, että eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen johdosta eikä eduskunnalla ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

**18.42 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Yleisesti ottaen talousvaliokunta on tehnyt tässä huolellista työtä paneutuen pankkivaltuuston kertomuksessa esille otettuihin asioihin ja hivenen myös laajentaen tätä. Talousvaliokunnan mietintö antaa kuitenkin aiheen myös eräisiin täydentäviin havaintoihin.

Ensimmäinen koskee Finanssivalvonnan toimintaa ja pankkiiriliikkeiden ja myös pankkien sijoitusneuvontaa. Meille on käynyt ilmi, että sijoitusneuvonnassa on kiistattomia epäkohtia, kun sijoitusneuvojat ovat antaneet asiakkaille asiakkaiden edun vastaisia neuvoja. Näitä neuvoja ovat olleet nimenomaisesti kehotukset sijoittaa varallisuutta pankkien omiin sijoitusrahastoihin sellaisessakin tilanteessa, että aikaisempien, muun muassa suorien osakeomistusten myyminen on aiheuttanut asiakkaalle huomattavaa tappiota, ja sitten nämä sijoitukset pankkien rahastoissa eivät kuitenkaan ole johtaneet siihen odotettuun



## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

merkittävään tuottoon, joka olisi voinut kompensoida tämän aikaisempien osakkeiden myynnin aiheuttamat seuraukset.

Tämä ilmiöhän on maailmallakin nähty. Yhdysvalloissa on tästä puhuttu pitkään, ja siellä on ryhdytty korjaamaan lainsäädäntöä jo aikoja sitten. On säädetty, että sijoitusneuvojen täytyy toimintansa lähtökohdaksi ottaa asiakkaan etu, eli neuvojen täytyy lähteä asiakkaan tarpeista. Neuvon, joka annetaan tavalliselle eläkeläiskotitaloudelle tai vaikkapa opiskelijakotitaloudelle, täytyy olla sellainen, että siinä on huomioitu asiakkaan kokonaistilanne. Ei kehoiteta myymään sellaista varallisuutta, jonka myynti on loppujen lopuksi asiakkaan taloustilanteen kannalta tarpeetonta ja kaikkine seuraamuksineen epäedullista, ja sitten kun se vaihdetaan tänne pankin omiin rahastoihin, niin tosiasiaa pankki on se, joka näistä kaupoista tienaa.

Näin osin oletan, että talousvaliokunta tarttuisi tähän asiaan. On selvää, ettei yksikään pankkien asiantuntija pidä tätä ongelmana, ei yksikään pankkiiriliike pidä tätä ongelmana emmekä tule näkemään myöskään, että finanssialan edunvalvojat tulisivat puhumaan tästä. Ja ikävä kyllä meidän piensijoittajia edustavat tahomme ovat heiveröisiä eikä niillä ole aikaa täällä alvariinsa kulkea, joten kansanedustajien täytyy omaehtoisesti herätä tähän ongelmaan, jolla on aito merkitys, ei vain kymmenientuhansien, vaan sanoisin, että satojentuhansien, kotitalouksien päivittäisessä työssä.

Pankki on Suomessa edelleenkin erittäin arvostettu, syystäkin, ja pankkien neuvoihin suhtaudutaan aivan erityisellä luottamuksella. Ajatellaan, että kun pankki kehottaa tekemään jotain, niin se on perusteltu neuvo. Tiedän itsekin paljon tapauksia, ja myös omaan puoleeni on käännytty tilanteissa, joissa on, sitten kun on asiat katsonut, todettukin, ettei se neuvo nyt ehkä ollutkaan asiakkaan kannalta järkevä, mutta pankin kannalta kylläkin, kun omia tuotteita markkinoidaan. Joten kehottaisin talousvaliokuntaa ja sen arvostettua puheenjohtajaa, jonka tiedän oikeamieliseksi, tarttumaan tähän asiaan. Tämä ei tule kuntoon ilman, että eduskunta ottaa tämän työlistalleen ja sijoitusneuvonnan periaatteet ja velvoitteet käydään aidosti lävitse.

Onneksi suomalaiset pitkässä juoksussa ovat vaurastumaan päin, ja sitä kautta tämä asia koskee yhä useampaa perhettä ja yhä useampaa aivan tavallista kotitaloutta. Näillä sijoituksilla on iso merkitys myös siltä kannalta, että vanhuuden varalle kohoaviin hoitokustannuksiin vastaamiseksi tällaisia sijoituksia tarvitaan, ne eivät ole siis Roope Anka -toimintaa, vaan ihan järkevää elämänkaaren eri tapahtumiin ja eri asioihin varautumista, niiden huomioon ottamista.

Toinen asia, johon kiinnitän tässä yhteydessä huomiota nimenomaan Suomen pankin kohdalta, koskee sitten näitä riskipuskureita. Talousvaliokunta päätyi siihen, että riskipuskurit ovat viime vuonna Suomen pankissa vahvistuneet, ja itsekin tein tämän havainnon.

Meillähän yhdessä vaiheessa, vuoden 2003 Vanhasen ykköshallituksen alkuvaiheessa, oli semmoinen hanke, että valtio olisi ottanut Suomen Pankin tasetta haltuunsa. Se onneksi täällä eduskunnassa pysäytettiin. Sitten myöhemmin finanssikriisin aikana saimme nähdä, että näitä taseita tarvittiin. Mutta toisaalta sitten nyt, kun näitä Suomen Pankin puskureita on pitkään vahvistettu, aletaan olla tilanteessa, että ne suuremmat tarpeet ovat täällä valtion puolella. Että voi kysyä, eikö olisi jo aika, että Suomen Pankin puskureiden vahvistamisen sijasta — jotka ovat erittäin hyvässä kunnossa — katsottaisiin valtion puskureita. Jokainen euro, joka nyt jätetään tänne puskureihin Suomen Pankin puolella, tarkoittaa sitten valtion puolella lisävelkaantumista. Näin ollen, kun Suomen Pankkia koskevassa laissa määritellään tämä voitonjako ja sanotaan, että perustellusta syystä tästä pääsäännöstä voi

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

poiketa, mielestäni perustellut syyt ovat tällä hetkellä sellaisia, että Suomen Pankin puskureiden vahvistaminen ei ole se meidän ensisijainen tehtävämme vaan valtion velkaantumisen katkaiseminen on se iso tehtävä. Tämä on tietysti vain pieni osa valtion velkaantumisen katkaisemista, että valtio ottaa sille kuuluvat tulot itselleen, ja muutakin tarvitaan, mutta tämänkin on aiheutta ottaa esille sen takia, että yllätyksekseni tähän asiaan talousvaliokunta ei ollut kiinnittänyt huomiota.

Sitten kolmas asia, jota toivoisin, että talousvaliokunnan puheenjohtaja voisi vähän avata, on tämä makropuolen järjestelmäriskien hallinta, josta talousvaliokunnan mietintö vain sanoo hyvin lyhyesti, että "makrovakausvälineistä puuttuu nykyisellään pankkijärjestelmän rakenteista aiheutuvia riskejä torjuva järjestelmäriskipuskurivaatimus". Se on kirjoitettu tietysti sillä tavalla, että se menee ohi lukiessa, mutta mielelläni kuulisin talousvaliokunnan puheenjohtajalta, mitä tällä järjestelmäriskipuskurivaatimuksella tarkoitetaan, koska oletan, että sen takana on jotain todellista, jolla on vaikutus talouteen.

Lopuksi tulen sitten neljanteen havaintoon: Olin aika yllättynyt, että talousvaliokunta ei Suomen Pankin yhteydessä ollenkaan tarkastele Kreikan ja muiden velkamaiden taloustilannetta ja niiden vaikutuksia koko EKP-järjestelmään. Tiedossa on, että näillä luototusta saaneilla mailla, kuten Kreikalla, on vaikutus muiden euromaiden talouteen, kun euromaat ovat olleet EVM:n kautta tai peräti suoralla rahoituksella tai sitten sitä ennen ERVV:n kautta takaamassa lainoja, ja totta kai se vaikuttaa valtiontalouden riskeihin. Edellisessä eduskunnassa meillä oli edustaja Kari Rajamäki, joka aina muisti muistuttaa näistä valtiontalouden riskeistä tämän luototuksen yhteydessä, ja katson, että tässäkin eduskunnassa pitäisi olla oma Kari Rajamäkenensä, joka muistaa muistuttaa, että kaikilla asioilla on seuraamuksensa. No tiedossa on, että EKP-järjestelmän sisällä on myös jaettu riskejä ja että tällä Kreikka-riskillä on vaikutus myös sitten EKP-järjestelmän paitsi toimivuuteen myös riskitasoihin. Suomen Pankin osalta: Suomen Pankki, niin kuin muutkin EKP-järjestelmän keskuspankit, on luopunut näistä Kreikka-lainojen tuotoista, ja sitä ratkaisua voi sinänsä pitää perusteltuna.

Sitten tulen siihen havaintoon, että parhaillaan on Brysselissä käynnissä keskustelu Kreikan lainoituksen tulevaisuudesta, ja siinä yhteydessä on esillä myös Kreikan velkahelpotus. On ollut monenlaisia esityksiä tähän asiaan liittyen, ja katsoisin, että myös tämä asia ansaitsee oman tarkastelunsa. Tiedossa on, lehtitietojen mukaan, että siellä yhtenä aiheena on näiden lainapapereiden laina-aikojen pidentäminen ja lisäksi on sitten, lehtitietojen mukaan, keskusteltu siitä, että korkoihin voisi tulla enimmäisrajoituksia. Ja näillä väistämättä on tietysti sitten myös Suomen valtiontalouteen liittyviä vaikutuksia — en tiedä, onko Suomeen Pankkiin liittyviä vaikutuksia. Kun Euroopan unionin perussopimukset, niin kuin edeltäjänsäkin, kieltävät euromailta ja EU-mailta muutoinkin rahoituksen toisten jäsenmaiden budjeteille, niin tässä velkajärjestelyssä voidaan tulla tilanteeseen, jossa tullaan aika lähelle tätä keskustelua, ollaanko rahoittamassa toisten jäsenmaiden budjetteja, jos näitä lainanhoitokustannuksia otetaan, kuten tässä tapauksessa, muiden euromaiden kannettavaksi.

Katsoisin, että näistä asioista olisi perusteltua puhua myös Suomen Pankin toiminnan yhteydessä, koska kysymyksessä on yksi yhteisö, EKP-järjestelmä, joka myös Kreikan luototuksessa on ollut tärkeällä sijalla. Sehän on ollut tämän troikan yksi jäsen [Puhemies koputtaa] — EKP, komissio ja IMF. Joten toivon, että talousvaliokunnan puheenjohtaja voisi selvittää, millaista keskustelua valiokunnassa on näistä asioista käyty, ja jos ei ole käyty, miksei tähän asiaan ole puututtu.

18.53 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Tämä oli hyvä, perusteltu ja pitkä puheenvuoro ja hyvin mielestäni itse asiassa täydensi valiokunnan mietintöä. Valiokunta on nostanut tässä ihan merkittäviä, isoja asiakokonaisuuksia esiin, mutta juuri tämänkaltaiset kysymykset, mitä äsken tuossa puheenvuorossa esiteltiin, vähän puuttuvat kieltämättä tästä paperista. Eli tietenkin ihan tätä kansan näkökulmaa, arkea ajatellen tämä sijoitusneuvonta on mielestäni hyvin tärkeä asia, mikä nostettiin esiin. Uskoisinkin, että valiokunnasta voisi löytyä tahtoa tähän puuttua ja samaten, totta kai, meiltä pankkivaltuutetuilta, eli tämänkaltaisia kysymyksiä silloin tällöin aina kysymme. Mutta varmasti se, että eduskunnassa myös kansanedustajien toimesta näihin asioihin kiinnitetään huomiota, ei ole ollenkaan hullumpi juttu.

Tämä puskuriasiahan meitä tietenkin myös valtavasti kiinnostaa, koska aivan oikein on nähdä niin, että tällä hetkellä tarvetta enemmänkin on valtion puolella, ja silloinhan tullaan näihin tuloutussummiin, mistä ihan tiedossa on, että esimerkiksi sosiaalidemokraatit omassa vaihtoehtobudjetissaan olisivat olleet hivenen toisin tehneet eli hieman enemmän tuloutaneet tässä taloustilanteessa valtiolle, koska puskurit ovat siellä kuitenkin vahvat.

Puhemies! Itsekin olin ajatellut tässä yhteydessä viitata tämän päivän ajankohtaiseen tilanteeseen eli tosiaankin siihen, että Kreikka on jälleen kerran ja nyt parhaillaan keskustelussa tuolla unionin päässä. Sitä kautta tietenkin myös tässä yhteydessä tulee kyseeseen se, miten nämä Kreikka-ratkaisut tulevaisuudessa tulevat mahdollisesti sitten lisäämään riskejä valtiontaloudessa, lisäämään vastuita tai riskejä, niistähän täällä on aika usein tässä yhteydessä itse asiassa kaikkiaan puhuttu. Suomen Pankin osaltahan valiokunta toteaa, että Suomen Pankin vakavaraisuus on riittävä kattamaan sen tehtävien hoitamisesta aiheutuvat riskit. Kyllä, mutta entä sitten tosiaan nämä Kreikan riskit?

Puhemies! Huomaan, että... [Puhemies koputtaa]

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Edustaja voi tulla jatkamaan puheenvuoroa pöydästä.

No, tulen hetkeksi, saan lauseen loppuun. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Puhemies! Sen verran, että saan tämän ajatuksen loppuun tästä tämän päivän ajankoh-  
taisesta. — Eli tosiaan on, niin kuin todettiin edustaja Heinäluoman toimesta, että lehtitietojen mukaan parhaillaan siellä käydään läpi mahdollisia velkahelpotuksia Kreikan osalta. Tietenkin minua huolestuttaa sinänsä tämä tilanne kovin paljon, koska me kaikki tiedämme, että välttämättä tilanne ei ole sellainen, että Kreikassa kaikki lopulta tulee päätymään hyvin ja mitään riskejä näistä ei ole, jos lainoille nyt annetaan helpotuksia. Muistan hyvin, että kaksi vuotta sitten tämän hallituksen aloittaessa taipaleensa käytiin aluksi vahvaa keskustelua siitä, voidaanko tämä niin sanottu kolmas tukipaketti ylipäättään myöntää, koska se eittämättä lisää riskejä ja varmasti ihan maalaisjärjellä ajateltuna myös Suomen vastuita. No, kyllä se sieltä tuli, se Kreikka kolmonen, mitä me olemme täällä Soini ykköseksi nimittäneet, ja nyt sitten tietenkin kysymys kuuluu, tullaanko nyt jatkossa antamaan ikään kuin lisää helpotuksia. Minua olisi kiinnostanut tietää täällä hallituspuolueiden ja hallitusryhmittymien edustajilta — tiedä sitten, millä nimellä kutsuisi, [Kaj Turunen: UV!] hallituksen apupuolueen edustajia nyt ainakin näyttää olevan salissa ja joitakin hallituspuolueiden edustajia — mikä se tilanne nyt tämän osalta kaiken kaikkiaan on. Täällä esimerkiksi on vahvaa kieltä käytetty siitä, että ei tule vastuita lisätä, mutta kun tässä tapauksessa on puhuttu esimerkiksi laina-aikojen pidennyksistä ja tietynlaisista korkojärjestelyistä julki-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

suudessa, niin tarkoittaako se sitten lopulta sitä, että suomalaiset maksavat kreikkalaisten lainojen korkoja tai Kreikan korkoja? Kyllä tämä mielestäni niin iso kysymys on ja tämän päivän teemaan sopiva, että voisin oikeastaan ihan tältä istumaltakin pyytää näkemystänne tästä asiasta, mikä hallituksen linja tässä nyt on ja miten tässä tulee käymään.

**18.57 Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnan mietinnössä käsitellään kansainvälistä talouspoliittista tilannetta, ja ei käy kiistäminen, etteikö Suomen talouteen vaikuttaisi se, miten vaikkapa Ison-Britannian irtaantuminen EU:sta tulee etenemään. Sillä on varmasti Britannian talouteen huomattavasti suurempia merkityksiä, sillä voi olla joidenkin EU-maiden talouteen jopa positiivisia merkityksiä, mutta joka tapauksessa se luo epävarmuutta. Lyhyellä aikavälillä ei niinkään suuria heilahduksia ole näkyvissä, mutta pidemmällä aikavälillä on vaikea sanoa. USA:n talouspolitiikka on kääntynyt lyhyemmäksi, sillä epäilemättä on koko maailmantaloudelle merkitystä, samoin kuin sillä, että Kiinan tilanne on velkaantumisen osalta aika huolestuttava, ja jos siellä tapahtuu suuria muutoksia, se vaikuttaa koko maailmantalouteen.

Tässä edeltävissä puheenvuoroissa on käsitelty eurooppalaista talouspoliittista viitekehystä pankkiunionin osalta, on keskusteltu siitä, kuinka suuri on sijoittajan vastuu ja mil-laista on julkinen pääomittaminen ja mikä näiden välinen suhde on. On hienoa, että Italian pankit eivät ole lauenneet euromaiden, EU-alueen, yhteistyössä meidän silmiimme vaan Italia on saanut ainakin toistaiseksi sen hoidettua itse pois pöydältä.

Tässä on tullut esille tämä Kreikka-keskustelu. Kyllähän Suomen näkökulmasta täytyy sen olla tärkeää, että IMF sitoutuu osaltaan Kreikan paketteihin. Kreikassa on tehty muis-takseni lähes 120 erinäköistä toimenpidettä, aika koviakin juttuja, ja vaikuttaisi siltä, että maassa talouskasvu on alkanut ja se selviytyisi näistä varsin rankoista velvoitteistaan, mut-ta kovaa ja tiukkaa se kyllä on.

Lisäksi loppuun toteaisin sen, että kun täällä on puhuttu näistä sivukonttoreista ja pank-kisektorista, on erittäin toivottavaa, että hallitus onnistuu tavoitteessaan saada Nordean pääkonttori Suomeen, se olisi iso pohjoismainen finanssilaitos meille.

**19.00 Kaj Turunen uv:** Arvoisa puhemies! Tulin tänne pönttöön, kun on oletettava, että 2 minuuttia ei riitä, mutta jos riittää, niin ei se haittaa.

Siis tässähän on kysymys kuitenkin pankkivaltuuston kertomuksesta vuodelta 2016, jo-hon tämä mietintö pohjautuu, ja ehkä senkään takia ei ole hyvin laajalti sitten lähdetty käy-mään keskustelua siitä, mitä esimerkiksi tulevaisuudessa Kreikassa tapahtuu, tai siitä, tu-leeko sieltä jotakin muuta. Ja sitten minun mielestäni myöskin nämä brexitin vaikutukset olivat semmoinen asia, mistä valiokunnassa keskusteltiin, että mitä me voimme itse asias-sa tässä nyt — siinä tilanteessa, kun mietintöä valmisteltiin — siitä sanoa. Ohittaa tieten-kään sitä ei voi, se on aivan selvää. Se on kuitenkin olennainen osa sitä tapahtumaympä-ristöä, toimintaympäristöä ja finanssimailmaa, mikä Euroopassa oli sillä hetkellä, kun mietintö tehtiin. Mutta toisaalta sitten ei valiokunnassa löytynyt sitä viisautta — sitä har-vemmin puheenjohtajalta löytyy, mutta ei myöskään jäseniltä löytynyt sitä viisautta — mitä tämä brexit nyt sitten tarkoittaa. Me kävimme keskustelua myöskin siltä osin, vahvis-tuuko esimerkiksi Kiinan tai USA:n rooli eurooppalaisillakin finanssimarkkinoilla ja min-käläisiä konkreettisia vaikutuksia sillä on, mutta sitä viisautta ei löytynyt. Me mainitsim-me siitä mutta totesimme sen, että nämä vaikutukset ovat vielä sellaisia, että niihin joutuu

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

palaamaan, niitä ei tässä vielä tänä päivänä pysty kertomaan. Mutta niin kuin sanoin, tämä mietintö perustuu nimenomaan tähän pankkivaltuuston kertomukseen 2016.

Järjestelmäpuskurilla tarkoitetaan oikeastaan varautumista riskiperusteisiin omaisuuseriin. Tämä on tällainen lisävaatimus, lisävakavaraisuusvaatimus ja nimenomaan lisäpääomavaatimus. Tässä, kun varaudutaan riskiperusteisiin omaisuuseriin, on tarkoitus tällä puskurilla varautua niin, että sitä voidaan kansallisesti joustavasti käsitellä. Kun meidän pankkijärjestelmämme eivät ole Euroopan unionin maissa eivätkä euromaissa täysin samanlaiset ja nämä kansalliset riskit ovat suuremmat, niin silloin on perusteltua, että olisi tällainen järjestelmään sisältyvien riskien varautumiseen tarkoitettu puskur. Tietenkin tämä on, kun tämän puskurin rahat kerätään, luonnollisestikin lisäkustannus. Tämän järjestelmäriskipuskurin käytöstä nyt on erilaista keskustelua sen suhteen, kuinka joustavasti sitä voidaan kansallisesti käyttää. On ollut tällaisia esityksiä, että jos sitä käytetään yli 3 prosentin, se olisi sitten komission päätös.

Sitten mitä tulee tähän Suomen Pankin tuloutukseen, niin itse asiassa minä henkilökohtaisesti olen kyllä sitä mieltä, kuten edustaja Heinäluomakin, että kun Suomen Pankilla on vakavaraisuusaste tosi korkea, niin kyllä sieltä voitaisiin tulouttaa valtiolle, valtion budjettiin, pikkuisen enemmän, niin että valtionvelkaa tarvitsisi ottaa vähemmän, koska me olemme nyt tässä tilanteessa, että valtio koko ajan kuitenkin velkaantuu. Mutta tästä varsinaisesti ei valiokunnassa kirjoitettu mietintöön mitään, ja nyt kun muistelen sitä, kävimmekö me sitten tämän sisällöstä keskustelua, niin emme me tainneet siitä tällaisesta keskustelua käydä.

Sitten tässä tuli esille Kreikka. Meillä on tällä hetkellä nyt tietysti se tilanne, että hallitus ajattelee niin ja hallituksen linja on se, että Suomen vastuuta ei lisätä Kreikan osalta, ja nyt tällä hetkellä tietysti Luxemburgissa ovat porukat tätä asiaa hoitamassa.

Sitten tämä Finanssivalvonnan osuus: Tätä keskustelua todellakin käytiin valiokunnassa ja jututettiin Finanssivalvontaakin nimenomaan tästä, että miten Finanssivalvonta valvoo pankkeja, pankkien sijoitusneuvontaa. Me emme nostaneet tätä tähän mietinnön tasolle oikeastaan sen vuoksi, että tämä on nimenomaan pankkivaltuuston kertomus vuodelta 2016, mutta tähän kiinnitettiin erityistä huomiota. Finanssivalvonta kertoi siitä valvontavastaan, itse asiassa siitä, kuinka he valvovat. Minun mielestäni se oli aika hyvä tapa. Se ei ollut tyyliin, että sähköpostiin pyydetään vastaus, kuinka te järjestätte tämän, vaan Finanssivalvonnasta menevät niin sanotut mystiset miehet paikan päälle esittämään asiakasta. Tämän tyyppisen valvonnan jälkeen Finanssivalvonta on antanut neljälle pankille varoitukset tästä sijoittamisen vajavaisesta toiminnasta tai tarkoitushakuisesta toiminnasta. Kun tämä kuultiin valiokunnassa, että tämä puoli on hyvällä mallilla, niin siitä ei erikseen sitten tähän mietintöön lähdetty kirjoittamaan, koska se on kunnossa. Tämän tyyppinen toiminta on jonkun verran ollut julkisuudessa esillä, mutta voin vakuuttaa, että sen tiedon perusteella, mikä minulla on tästä, se on tällä hetkellä nyt kyllä kunnossa.

**19.07 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Kiitän valiokunnan puheenjohtajaa asiallisesta ja valaisevasta katsauksesta. Jatkan keskustelua kuitenkin sen verran, että Finanssivalvonnan osalta epäilen itse kuulemani ja lukemani pohjalta, että nämä Finanssivalvonnan tarkistuskäynnit, joista oli hyvä kuulla, että niitä tehdään, eivät kuitenkaan ole riittäviä. Tässä on pankeilla pankkien johtamisjärjestelmiä ja palkitsemisjärjestelmiä radikaalisti muutettu ja on siirrytty siihen aikaan, että yksittäisellä pankkivirkailijalla on tulostavoitteet ja bonukset ja siellä yksi keskeinen asia on näiden omien rahastotuotteiden mark-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

kinointi. Siitä seuraa ilmiö, jota olen tavannut lukuisten ihmisten kokemuksissa, että sitten tarjotaan näitä pankkien tuotteita ja kehoitetaan myymään muita asiakkaan hallussa olevia tuotteita, kuten suoria pörssiomistuksia, vaikka jokainen ulkopuolinen voi välittömästi nähdä, että se myynti ei ole järkevää, se johtaa siihen asti kertyneen myyntivoiton verotukseen ja tuotto näissä on saattanut aikaisempaan historiaan katsottuna olla suurempi kuin näissä pankkien sijoitusrahastoissa.

Vaikka valiokunta on siis kuullut hyvän selvityksen Finanssivalvonnalta, rohkenen edelleenkin toivoa, että tämä asia olisi valiokunnassa erityisen selvityksen kohteena, jotta nämä ongelmatapaukset selvitettäisiin. Näitähän on julkisestikin mainittu useita, ja tiedän itse paljon tapauksia, joissa ihmiset ovat kääntyneet puoleeni ja kysyneet, miten näin on. Sitten eräissä tapauksissa pankit ovat suostuneet, kun olen kehottanut peräämään korvausta, myös korvaamaan näitä, mutta pankit eivät halua tietenkään puhua tästä, koska ei haluta avata sellaista ovea, joka johtaisi sitten isompaan liikkeeseen, joten rohkenen siis toivoa, että tässä asiassa ei nyt pantaisi vielä rakseja päälle vaan tämä asia pysyisi siellä selvityslistalla.

**19.09 Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Myös minä osaltani kiitän valiokunnan puheenjohtajaa hyvästä vastauksesta. Erityisesti pistin merkille sen ja siitä kovasti ilahduin nyt ja jatkossakin, näissä tulevista keskusteluissa, tulen ilahtumaan — tiedän sen jo valmiiksi — että sanoitte, että henkilökohtaisesti olette sitä mieltä, että tätä Suomen Pankin tuloutusta vähän runsaammin tänne valtion suuntaan voisi näinä aikoina harkita, koska tarpeet ovat isot täällä, niin että se velkaantuminen saatettaisiin kuriin. Tämä oli mielestäni hyvä, että tämän mainitsitte myös omassa vastauspuheenvuorossanne.

Puhemies! Edelleen minä hieman tässä Kreikassa pysyisin, ihan siksikin, että tämä on nyt juuri niin ajankohtainen tämän päivän aihe. Katselin täällä tosiaan otsikointia nyt tästä tämän päivän kokouksesta, jossa valtiovarainministeri Orpo toteaa, että Kreikka pitäisi vihdoin päästää löysästä hirrestään. Tietenkin, koska meillä nyt ei ole tarkkaa tilannetietoa, mitä siellä parhaillaan tapahtuu, siinä mielessä mielestäni on hyvin olennaista hyvin pian saada vakuutus siitä, että Suomen hallitus nyt ihan oikeasti pysyisi sillä tiukalla linjalla, mikä aikanaan näissä asioissa on otettu. Kyllä minua huolestuttaa ja myös sosiaalidemokraatteja se, että jos nyt mennään kovasti näitä velkahelpotuksia antamaan, niin mitä sitten tapahtuu ihan oikeasti tulevaisuudessa. Te tiedätte hyvin sen, että tämä, jos Kreikalle tulee joitain järjestelyjä, voi johtaa kysymykseen, mitä sitten nämä muut kriisimaat, Portugal ja niin poispäin, haluavat tai edellyttävät jatkosta. Koska tilanne on aidosti se, että meillä on riski siitä, että tämä ikään kuin avun tarve jatkuu ja jatkuu ja on pakettia paketin perään, niin tietenkin toivoisi siinä suhteessa, että jonkinlaista kokonaisvaltaista harkintaa olisi. Erityisesti haluaisin tietenkin kuulla tässä esimerkiksi juuri eurooppaministeri Terhon näkemyksiä, joka kuitenkin on [Puhemies koputtaa] tätäkin asiaa hyvin vahvasti aikanaan kommentoinut — tässä nyt ihan vain terveisiä sitten jatkoon.

**19.11 Kaj Turunen uv:** Arvoisa puhemies! Edustaja Heinäluoman ei nyt huoli vaan oikeastaan ohje siitä, että talousvaliokunta pitäisi tämän asian, tämän sijoitusneuvonnan, sellaisena, että tätä seurattaisiin talousvaliokunnassa: Kyllä aiotaan näin tehdä, seurata, [Pia Viitanen: Hyvä, kiitos!] ja kertokaa se myöskin teidän edustajillenne talousvaliokunnassa, joita — Skinnaria, Ihalaista — arvostan kyllä tosi paljon. Ilman muuta tämä on semmoinen asia, että tässä on kysymys, voisi sanoa, huijaamisesta, asiakkaan huijaamisesta, jos sano-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

taan suoraan. Eihän tämän tyyppistä toimintaa saa olla. Eli sen tiedon täytyy olla riittävä ja oikealla tavalla annettu.

Nythän asuntolainoituksen puolella — tai lainoituksen puolella yleensäkin, mutta kansalaiset kohtaavat yleensä asuntolainoituksen puolella sen — kun on pankeille annettu niitä vaatimuksia, että täytyy antaa asiakkaalle riittävä informaatio, jos he hakevat sitä asuntolainaa, se ei ole se lainapaperi, mikä allekirjoitetaan, vaan annetaan tuommoinen nippu aanelosia siinä samassa tilanteessa ja sanotaan, että nämä pitäisi allekirjoittaa sitten näin, että me olemme informoineet sinua nyt. Tosiasiassa pankit eivät ole informoineet asiakasta, mutta he saavat kuittauksen siitä, että ovat informoineet asiakasta. Myös tässä sijoitusneuvonnassa on samantyyppinen ongelma: siellä on ihan tarkat säännökset, mitä tietoja asiakkaalle pitää antaa ja miten nämä asiat täytyy asiakkaalle kertoa, ja asiakas kuittaa informaation saaduksi, mutta tosiasiassa asiakas ei saa informaatiota. Ja tällainen järjestelmä, jossa joutuisi lukemaan 50 aanelosta pientä tekstiä, ei ole ehkä se oikea, paras tapa asiakkaalle sitä informaatiota antaa, vaan kyllä tällä sijoitusneuvojalla täytyy olla moraalinen vastuu tämän juridisen vastuun lisäksi. [Puhemies koputtaa] — Nyt minun täytyy tulla pönttöön, koska minä en ihan kerinnyt kaikkea sanoa. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Tämän sijoitusneuvonnan lisäksi on oikeastaan myöskin toinen tällainen asia. Nythän tässä meidän peruspankkitoiminnassamme on tällaisia rakenteellisia muutoksia tulossa, ja yksi toinen tällainen asia — täytyy tarkasti seurata, miten tässä meidän finanssimaailmassamme menee — on näitten erilaisten finanssituotteitten yhdistäminen, siis siellä voi olla pankkialan palveluita, sijoituspalveluita ja vakuutuksia, eli näitten tuotteiden yhdistäminen ja myöskin näitten tuotteitten markkinointi. Kun näitä niputetaan, niin siinä voidaan yhtä tuotetta tarjota halvemmin, mutta siihen nippuun kuuluu sitten pari muutakin tuotetta, joilla voidaan käytännössä sitten tavallaan se tuotto tälle finanssialan yritykselle asiakkaalta ottaa. Mutta tämä finanssialan tuotteiden niputtaminen yhtä lailla kuin sijoitusneuvonta on tärkeä asia.

Sitten jos Suomen Pankin voittoa tuloutetaan enemmän valtiolle, niin se ei sinällänsä laita velkaantumista kuriin, niin että "velkaantuminen kuriin" on väärä termi. [Pia Viitanen: Ei sitä kuriin saa!] Itse asiassa silloin tarvitsee ottaa sen verran vähemmän velkaa valtiolle, mitä enemmän tästä Suomen Pankin tuloksesta tuloutetaan valtiolle. Siinäkin on tietysti rajansa — ottamatta näihin rajoihin kantaa — mutta jonkun verran sitä olisi voinut minun mielestäni ehkä lisätä. Mutta sitten jos halutaan laittaa velkaantuminen kuriin, niin siihen on ihan eri keinot. Nämä hallituksen hyvät rakenteelliset uudistukset, mitä tehdään, ovat se, millä velkaantuminen itsellään laitetaan kuriin. Tietysti [Pia Viitanen: välihuuto] tämä on silloin nollasummapeliä: jos jostakin tulee rahaa, niin sen verran tietysti täytyy ottaa vähemmän velkaa.

Itse asiassa minä en tässä yhteydessä ehdi enkä haluakaan enempää tähän Kreikka-keskusteluun osallistua, mutta totean vain sen, että hallituksella on selkeä linja siitä, että Suomen vastuita ei lisätä. Mutta toisaalta sitten edustaja Viitaselle täytyy sanoa, että sinä kuulostat ihan melkein minulta noissa kriittisissä puheenvuoroissasi. — Kiitoksia.

**19.16 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Minäkin jatkan vielä tästä Kreikka-asiaa, kun sillä on iso vaikutus koko euroalueen talouteen, EKP-järjestelmän tulevaisuuteen ja sitä kautta tietysti myös Suomen Pankin erilaisiin riskeihin. Siellähän on esillä nyt kysymys kolmannen velkaohjelman seuraavasta lainaerästä. Se kolmas velkaohjelmahan hyväksyttiin 2015 loppukesästä nykyisen hallituksen aikana. Nyt kysymys on siitä, makse-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

taanko tämä runsaan 7 miljardin euron suuruinen erä Kreikalle vai ei. Tämä 7 miljardin euron lisälainoituksen — hätälainoituksen, niin kuin sitä sanotaan — antaminen on oma asiansa.

Mutta sitten tullaan tähän velkajärjestelyasiaan, ja tästä on pakko puhua täällä, koska meillä on nyt semmoinen lainsäädäntö voimassa, että näitä tukipaketteja ei tarvitse tuoda suureen saliin, vaan ne hautautuvat suureen valiokuntaan. Pidän sitä jopa tietynlaisena epäkohtana, koska se tarkoittaa sitä, että kansalaisten mahdollisuus nähdä järjestelmän lävitse heikkenee: mistä on kysymys, mitä tapahtuu, miksi, kuinka paljon rahaa, mihin se menee ja mitä kantoja eri toimijat tässä yhteydessä ottavat. Se ei tule nyt läpivalaistua nykyisessä järjestelmässä.

Minäkin kyllä kiinnitin huomiota ministeri Orpon lausuntoon. Olin aika hämmästynyt, että mitähän tämä nyt mahtoi tarkoittaa, että pitää päästää Kreikka löysästä hirrestä. En halua, että Kreikkaa pidetään minkäänlaisessa hirressä, en löysässä enkä kiinteässä. Mutta sitten tullaan siihen, että ei kai tämä nyt vain tarkoita sitä, että ministeri Orpo olisi hyväksymässä Suomen kannalta lisälaskuja. Sitäkö tämä tarkoittaa, vai tarkoittaako se vain epä-tietoisuuden poistamista tästä 7 miljardin erän suorittamisesta? Näillä summilla, joista tässä puhutaan, on iso vaikutus valtiontalouteen ja myös sitä kautta Suomen Pankkiin ja koko EKP-järjestelmän toimintaan, jos valtiot [Puhemies koputtaa] ottavat toistensa velkoja kannettavakseen.

**19.18 Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Sen verran ajattelin lisätä vielä tähän talousvaliokunnan mietintöön ja edelliseen puheenvuoroon liittyen, että valiokunnassa käytiin varsin monipuolinen keskustelu myös siitä, mikä pankkivaltuuston kertomuksessa otetaan esille liittyen yksityisten talouksien velkaantumiseen. Kun talouskasvu on lähtenyt liikkeelle, on aivan selvää, että sitten myös yksityinen kulutus kasvaa. Valitettavasti se on kuitenkin velkavetoista. Se ei ole huolestuttavaa, mutta se on kuitenkin asia, johon kannattaa kiinnittää huomiota. Se näkyy mietinnössä muistaakseni sivulauseessa, mutta pankkivaltuusto oli kiinnittänyt asiaan aivan oikein huomiota.

Mutta sitten asia, mikä ei kyllä tässä kertomuksessa näy, mikä liittyy tähän Kreikka-keskusteluun, jota nyt täällä kuitenkin käydään. Kun tällä hetkellä valtiovarainministerit ovat koolla Euroopassa ja keskustelevat siitä, niin kyllä nähdäkseni tilanteessa on edelleen kyse siitä, miten Kansainvälinen valuuttarahasto IMF saadaan sitoutettua tähän Kreikka-pakettiin, koska se on taas hirvittävän tärkeä lukko Suomen kaltaiselle pienelle maalle, että siinä on myös IMF matkassa. Onneksi kuitenkin useimmat näistä kriisimaista ovat jo jaloillaan ja Kreikkakin on siihen suuntaan koko ajan menossa. Kyllä hallituksen linja on sikäli ihan selkeä, että Suomen vastuut eivät saa kasvaa eivätkä kasva.

**19.20 Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Siis tämä on tietenkin aivan olennainen kysymys, mihin siellä nyt sitten päädytään ja mikä on Suomen linja sitten sen lopullisen päätöksen suhteen. Nimittäin tosiaan — varmuuden vuoksi sanon, en minäkään halua missään nimessä minkäänlaisessa hirressä pitää Kreikkaa — tämä löysä hirsi -vertaus ihan oikeasti antoi varaa uusille epäilyille. Koska yhtäkkiä valtiovarainministeri näin toteaa, niin jotain siellä täytyy olla, mutta sehän ei tästä tekstistä käy täsmällisesti ilmi, mitä parhaillaan tältä osin se tarkoittaa. Tässä on se kurioositeetti, että IMF:hän koko ajan vaatisi ikään kuin velkojen leikkauksia, mitä tietenkään emme voi hyväksyä: jos samaan aikaan väen vängäl-



## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

lä vaatisimme IMF:ää mukaan, niin tässä on se kuuluisa yhtälö, missä ollaan nyt jo pitkän aikaa tanssittu ympyrää.

Suomihan on lehtitietojen mukaan hieman omaa kantaansa IMF:n osalta miedontanutkin, mutta tärkeää on mielestäni, puhemies, se, että me emme mene nyt sellaisiin lisähuojennuksiin, joissa tosiasiasa tulisi käymään niin, että Suomen riskit ja vastuut lisääntyisivät ja joissa tosiasiasa voisi olla iso riski siihen, että myöhemmässä vaiheessa suomalaiset sitten ikään kuin maksaisivat Kreikan lainojen korkoja. Mielestäni se ei ole oikea tie, ja juuri siksi, puhemies, minä kiinnittäisin huomiota tähän samaan, mikä täällä on aiemminkin todettu, aiemmissa keskusteluissa, äsken edustaja Heinäluoma hyvin muistutti siitä. Siinänsä hyvä, että suuri valiokunta, eduskunta näitä asioita käsittelee koko ajan, mutta koska niistä ei tässä salissa puhuta eikä julkisesti tätä keskustelua käydä — esimerkiksi juuri näistä lainanhuojennusasioista ja muista — niin siksi saattaa jäädä monelle ihmiselle epäselväksi, mistä itse asiassa onkaan kysymys. Juuri siksi olemme [Puhemies koputtaa] usein toivoneet sitä keskustelua, niin että hallitus voisi myös erikseen järjestää tähän saliin keskustelua tästä tilanteesta tässä ja nyt.

**19.22 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Tämä IMF:n mukanaolo tässä Kreikan velkaohjelman alkuvaiheessa on ollut erittäin perusteltu, tarpeellinen ja hyödyllinen. IMF:llä on paljon asiantuntemusta ja osaamista tällaisten velkatilanteiden hoitamiseksi ja vararikkotilanteen välttämiseksi. En kaikista IMF:n neuvoista ole kylläkään samaa mieltä, mutta totean, että heidän mukanaolonsa on ollut perustelua.

Nyt voi kuitenkin kysyä, onko se aika mennyt ohitse. Yleisestihän ei sanota ääneen, mitä tämä IMF:n linja tarkoittaa. Kun IMF vaatii euromaita ja euromaiden mekanismeja, kuten EVM:ää, leikkaamaan velkapääomia, niin se ei todellakaan tarkoita, että se koskisi niitä velkoja, joita IMF itse on antanut, ei, ei tietystikään. IMF vaatii sitä, että EU-maat leikkaavat näitä velkoja, IMF:n velkapääomaan ei saa koskea. Eikä vain näin, vaan tämän lisäksi IMF perii erittäin kohtuutonta korkoa Kreikalta, moninkertaista korkoa siihen nähden, jolla EU-maat ovat joko suorana tai sitten EVM:n kautta rahoituksena Kreikalle järjestäneet. Eli IMF tekee tiliä hädänalaisella tilanteella, jossa Kreikka on ollut. Ja tässä tilanteessa katson, että vaatimus siitä, että IMF:n pitää olla täällä mukana, on menetetty järkevän merkityksensä. Se siis tarkoittaa, että tätä IMF:n tilintekomahdollisuutta jatketaan. Ja keille laskut siirretään? [Pia Viitanen: Meille!] Meille, euroryhmän maille ja EVM:lle. Eli se, mitä he tekevät tiliä, siirtyy tosiasiasa euromaiden maksettavaksi korkeampina korkoina varainhankinnalle ja vastuuna euromaille tai EVM:lle ja sitten sen lisäksi, [Puhemies koputtaa] jos velkapääomaleikkauksiin mentäisiin, myös velkapääomamenetyksinä näille euromaille.

**19.24 Pia Viitanen sd:** Puhemies! Sen takia tässä vielä pyysin täydentävän puheenvuoron, kun hieman tuossa jäi kesken ajatus siitä, että tarvitaan myös julkista keskustelua näistä EU-asioista. Meillähan oli tämä yksi ulkopoliittinen keskustelu, johon olivat kytkettyinä myös Euroopan unionin asiat sinänsä, mutta nämä ovat niin iso kokonaisuus, että pitäisi pystyä nyt joku ajankohtaiskeskustelu tai muu käymään myös tästä Euroopan unionin tiivistymisestä ja muusta. Ja nyt mitä tulee sitten tähän talouspuoleen, niin tähän tuli jo hieman siellä kyselytunnilla esille, kun ministeri Terholta kysyttiin tätä, onko nyt sovittu jotain sitten siihen liittyen, kun Euroopassa nyt kuitenkin koko ajan käydään keskustelua Emun tulevaisuudesta ja siitä, mennäänkö tulevaisuudessa myös tässä suhteessa tiiviim-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

pään yhteistyöhön, enemmän kohti yhteisvastuuta veloista, esimerkiksi kohti yhteisempää finanssipolitiikkaa. Valtavan isoja kysymyksiä, ja itse en kannata tämänkaltaista kehitystä, että mennään tällaisiin ytimiin vahvasti mukaan. Mutta juuri siksi, koska on tätä todella isokokoista keskustelua todella isoista asioista, jotka vaikuttavat merkittäväällä tavalla myös Suomeen ja eduskunnan budjettivaltaan, kaikkeen tähän, näkisin erittäin perusteltuna, että myös tässä salissa voisimme käsitellä niin Kreikka-asiaa kuin koko Euroopan talousunionin tilannetta ja näitä tulevaisuudensuunnitelmia, mitä Euroopan suhteen on.

**19.26 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puheenjohtaja! Tästä euroasiasta ja tästä Kreikka-asiasta on todella vaikea päästä täällä puhumaan. Sen takia katson, että tässä Suomen Pan-kin asian yhteydessä on välttämätöntä tämä keskustelu käydä. Rohkenisin toivoa, että myös hallituspuolueiden edustajat olisivat paikalla, jotta tulisi se käsitys, mitä kukin on tässä tekemässä ja kenen lompakkoa näissä järjestelyissä tullaan käyttämään.

Tämä kysymys velkahelpotuksista liittyy tähän kysymykseen yhteisvastuusta ihan olennaisesti. Kun hallitus on nyt luonut semmoisen käsitteen, että vastuut eivät lisäännä, niin se käsite pitäisi avata, mitä se tarkoittaa. Hallitus on antanut sille aivan erikoisen tulkinnan, että se tarkoittaa sitä, että EVM:n puitteissa voidaan ottaa mitä tahansa vastuuta, joista tosiasiaassa me olemme vastuussa, mutta niin kauan kuin täältä ei lähetetä EVM:lle lisää rahaa, niin tulkinta on, että Suomen vastuut eivät kasva. Minun mielestäni tämä on käsittämätön tulkinta Suomen vastuista. Jokainen riskirahoitus, johon EVM lähtee mukaan, tosiasiaassa lisää meidän vastuitamme, ihan ymmärrettävästi, koska siellä on meidän rahaamme ja sitoumuksiamme jatkossa maksaa. Ei voi siis sanoa, että jos se koko potti, joka EVM:ään on pantu, jossa on siis kymmeniä miljardeja Suomen sitoumuksina, käytetään, niin Suomen vastuut eivät lisääntyisi. Totta kai ne lisääntyvät. Jos EVM tyhjentää oman pääomansa, panee kaikki rahansa ja ottaa kaiken luototuksen, johon olemme luvanneet takauksia maksimissaan käytettäväksi, niin ilman muuta meidän vastuumme lisääntyvät. Tämä on siis erittäin keinotekoinen ja kansalaisia harhaan johtava selittely, jota nyt käytetään, joka on jälleen otettu käyttöön tämän ajankohtaisen, nyt euroryhmässä käynnissä olevan, keskustelun yhteydessä, että Suomen vastuut eivät lisäännä, vaikka EVM lähettäisi miljardeja lisärahoitusta Kreikkaan. Jokainen raha, joka menee Kreikkaan, aiheuttaa Suomen vastuiden lisääntymisen de facto.

**19.28 Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Minäkin olen törmännyt hyvin usein tähän keskusteluun, kun puhutaan, että ei, ei, vastuut eivät kasva, riskit kasvavat mutta eivät vastuut. Yhdyn täysin edelliseen puheenvuoroon siitä, että nimenomaan tämä on kummallinen tulkinta, että vastuut eivät kasva. Itse asiassa halusin kertoa tässä puheenvuorossa, että tätä näkemystäni vahvistaa Timo Soinin lausunto viime kesältä, jolloin hän pohti tätä asiaa, kun tätä kolmatta tukipakettia alettiin rakentaa. Silloin kesällä ministeri Soini itse totesi Ilta-Sanomissa, kun puhuttiin tästä järjestelystä, mikä siis myöhemmin toteutui — silloin näytti siltä, että osittainen brexit tai tällainen väliaikainen brexit olisi mahdollinen — ja tulkitsi, että tämän kolmannen tukipaketin suhteen ylipäätään summat ovat selkeää vastuun kasvatamista, ei siitä millään sanakikkailulla pääse eroon. Hän itse sanoi näin. No, kun sitten kuului vähän aikaa eikä tullut brexitiä eikä muutakaan vaan Suomi lähti tähän mukaan, niin sitten yhtäkkiä tämä tulkinta muuttuikin niin, että eiväthän ne vastuut nyt sitten lisääntykään, että riskit vain vähän kasvavat. Tämä on juuri sitä mainittua sanakikkailua. Juuri kai-ken tämän vuoksi, koska on varsin hämmentävää monista kansalaisista varmaan tämä kes-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

kustelu, olisi tärkeää käydä sitä tässä areenalla, ja siksi peräänkuulutamme myös sitä, että hallitusryhmittymien edustajat olisivat täällä läsnä.

**19.30 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Näistä riskeistä haluan vielä avata yhtä termiä, joka koskee näitä velkahelpotuksia. Luotan siihen, että velkapääomaratkaisua ei lähdetä tekemään. Paitsi että se olisi EU-perussopimuksen ja aikaisempien sopimusten vastaista, se myös loisi erittäin vakavan moraalikato-ongelman koko tähän eurojärjestelmään. Jos semmoinen tieto ja käsitys leviää, että euromaat hoitavat toistensa velkoja, niin sehän tarkoittaa sitä, että sijoittajat, jotka antavat rahaa, eivät huomioi sitä riskiä, joka eri maiden erilaisesta taloudenpidosta kullekin maalle kuuluu ja jonka pitäisi selittää tätä korkotasoa, joka valtiolta vaaditaan, jotta ne rahaa saavat. Mutta luotan siihen, että se on pois suljettu.

Mutta sitten oletan, että täällä keskustellaan luottoaikojen pidentämisestä ja korkokatos-  
ta. Korkokatosta haluan vain sanoa, mitä se tarkoittaa. IMF lähtee omissa laskelmissaan siitä, että Kreikan keskikorko tulisi olemaan 6 prosenttia. Nyt jos tehdään prosentin korkokatto, niin se tarkoittaa sitä, että euromaat EVM:n kautta ottavat vastatakseen 5 prosentin korkokustannukset Kreikan luototuksesta. 5 prosenttia runsaasta 220 miljardista tarkoittaa noin 13:a miljardia, mikä siirtyisi euromaiden maksettavaksi. [Pia Viitanen: Ei ihan pikkusumma!] Ei voi sanoa, että Suomen vastuut eivät tässä järjestelyssä siis kasvaisi. Näistä täytyy eduskunnassa puhua, jos se aikoo pitää EKP-järjestelmän toimintakykyisenä, jos se aikoo pitää siitä huolta, että Suomen valtion riskit pysyvät jollakin tavalla hallinnassa ja tiedossa eikä tätä laskua siirretä tulevien polvien maksettavaksi.

**19.32 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! Kun tässä päiväjärjestyksen kohdassa keskustellaan Euroopan unionin antamista erilaisista rahoista erilaisille kriisivaltioille, niin kun edustaja Heinäluoma ja edustaja Viitanen kaipaillivat myös hallituspuolueiden kannanottoa, niin minä nyt sen vähäisillä voimillani ja heikolla järjelläni teen, mutta parhaani kuitenkin yritän.

Arvoisa puhemies! Ensinnäkin jos tätä koko asiaa haluaa ymmärtää, niin pitää muistaa historia. Kun Suomi otti euron käyttöön — vuoden 2001 lopulla tehtiin päätös, 2002 alustahan se tuli sitten — niin silloinhan varoitettiin, nimenomaan varoitettiin, tästä tilanteesta, missä nyt ollaan. Minä muistan sen, vaikka en ollut silloin kansanedustaja: seurasin hyvin aktiivisesti sitä eri tiedotusvälineiden kautta. Silloin pääministeri Lipponen ajoi sitä kuin käärmettä pyssyyn, ja pelkällä tiedonantomenettelyllähän tämä meni, mikä oli minusta aivan täysin käsittämätöntä, että noin valtava asia viedään pelkällä tiedonannolla ja sen jälkeen on luottamuslauseäänestys.

Silloin jäivät kotiläksyt tekemättä, arvoisat demariedustajat. Muistan silloin monen talouspoliittisen edustajan varoittaneen, että tähän sisältyy äärimmäisen vaikea valuvika, kun otetaan samaan valuuttajärjestelmään valtioita, joilla ei kerta kaikkiaan ole luottokelpoisuutta ja jotka ovat roskaluokassa jo lähtötilanteessa. Tällöinhän luotiin se tilanne, jossa näille kaikista huonoimmille, heikoimmassa taloudellisessa asemassa oleville valtioille luotiin viiden tähden luottokelpoisuus. Näinhän on, arvoisat opposition kansanedustajat: ette te tätä pääse pakoon, vaikka huutaisitte kurkku suorana mitä tahansa silloin tehdyistä päätöksistä. Näin se vain on. Kun huithapelille, vastuuttomalle velanottajalle annetaan viiden tähden luottokelpoisuus, niin totta kai se käyttää sitä hyväkseen. No, näinhän on nyt

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

käynyt, tässä ollaan. Viisastelu siitä, onko sitten hallitus antanut liikaa tai liian vähän jotta, on 15 vuotta liian vanhaa puhetta.

Fakta on kuitenkin tässä asiassa se, että Euroopan unioni on antanut sinne Euroopan rahoitusvakausjärjestelmälle 1,4 miljardia pääomaa, ja se on menetettyä rahaa, sitä me emme saa todennäköisesti koskaan takaisin. Ja sitten, onko joitain Kreikka-takuuta olemassa? Niille voi ruksin vetää yli. Se on tuottojenjakosopimus, jonka pätevyys riippuu siitä, onko joitain tuottoja. Jokainen järkevä ihminen tänä päivänä Suomessa ymmärtää, että ei niitä tuottoja ole eikä niitä tule. Kreikan velkajärjestelyhän on jonain päivänä pakko tehdä. Si tähän on Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n pääjohtaja Christine Lagarde jo esittänyt. Se varmaan olisi jo tehtykin, mutta tässä on pari kantoa kaskessa, kuten kaikki tiedätte. Syksyllä on Saksan vaalit, ja se nimenomaan Euroopan talouden vakauden kannalta ei tässä vaiheessa ole niin sanottu suotuisa keskustelunaihe, vaan roskat on lakaistu maton alle siksi aikaa, kun Saksassa on vaalit — saadaan tämä rahoitusjärjestelmä jotenkuten pidettyä rauhassa, etteivät lähde korot nousemaan, koska se olisi kaikista pahinta myrkkyä tässä tilanteessa.

Ja sitten: Euroopan keskuspankki ostaa tänäkin päivänä markkinoilta roskalainoja ja erilaisia arvopapereita, joilla ei ole mitään arvoa — 80 miljardia per kuukausi käytetään rahaa siihen. Kun vuoden 2018 loppuun asti on käytössä muistamani mukaan se menettely, jossa ostetaan roskapapereita markkinoilta pois, niin jokainen järkevä ihminen ymmärtää, että onhan siellä jotain sellaista roskaa, jonka takuista ei kukaan tiedä yhtään mitään. Ja ehkä parhain esimerkki siitä, arvoisa puhemies, että tilanne on todella aivan karannut käsistä, on se, että Saksan suurin pankki ja koko Euroopan suurin pankki Deutsche Bank oli kaatua vajaa vuosi sitten syksyllä. Se pelastettiin vain sillä, että Saksan liittovaltio lupasi tiskin alta rahaa sen verran, että tase pysyi jotenkuten pinnalla.

Turha meidän on täällä toisiamme syytellä siitä, onko jotakin hallitusohjelmaa tehty hyvin vai huonosti. Silloin 2009 tehtiin kardinaalimunaus, kun annettiin tulla järjestelmään mukaan näitä maita, joilla ei siihen ollut mitään mahdollisuuksia. Se on aivan sama kuin meikäläinen kävisi syömässä joka aamu aamupalan Kämpissä: eivät siihen rahat riittäisi kovin pitkään, se vain pitää tunnustaa. Mutta tästä asiasta ei silloin saanut edes keskustella, tuntui, että sinne pitää päästä torvet soiden. No, tässä ollaan ja housut kintuissa. Toisten syytelyä tässä tilanteessa pidän aika halpahintaisena populismina. Toivon, että ette, arvoisat demarikansanedustajat, siihen syyllisty, koska tämän hallituksen ohjelmassa — kuten olette varmasti hallitusohjelman huolella lukeneet — tämä hallitus ei lisää Suomen sitoumuksia minnekään. Kun Euroopan vakausjärjestelmässä on vielä vähän käyttämätöntä pääomaa jäljellä — en muista tarkkaa summaa, talousvaliokunnassa nämä esiteltiin, työhuoneesta löytyy kyllä lappu, jossa on tarkat summat — niin käytetäänkö se nyt eikä kuukauden päästä tai vuoden päästä, sitä en tiedä. Sitä ei taida tietää kukaan. Mutta kun viisastellaan siitä, että tämän hallituksen aikana jotain lisää annetaan, niin se ei pidä paikkaansa. Se on jo maksettu sinne. [Pia Viitanen: Ministeri Soini oli toista mieltä!] — Sinne on annettu se pääoma silloin aikanaan. Sinne on annettu pääomaa, ja sitä käytetään, jos tarvetta on. Lisävakuuksia sinne ei anneta. Tämä hallitus ei sitoudu siihen ollenkaan lisää.

Kun te tämän kerrotte ihmisille, niin sen verran rehellisyyttä toivon teiltä, että sanotte asian niin kuin se on. 2001 tehtiin suuri puhallus, ja nyt jos te siitä syytätte hallitusta, että hallitus tekee taas väärin, pidän sitä hieman kummallisena menettelynä. Kertokaa rehellisesti, miten asia on. Silloin tehtiin todellinen virhe, kun päästettiin valtioita mukaan, joilla eivät kerta kaikkiaan rahkeet siihen riittäneet. Tämä on tosiasia, eikä se muutu siitä, vaikka

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

haukkuisimme täällä kaksi viikkoa toisiamme — ja vaikka juhannuksen jälkeenkin vielä, ei se muutu miksikään. Vakausmekanismin rahat ovat käytettävissä, se pieni limiitti, mikä siellä on. Suomen antama rahasumma, 1,4 miljardia, siellä on, sitä me emme saa takaisin, mutta Suomelta ei tule sen 1,4 miljardin lisäksi mitään enää lisää. Näin on hallitusohjelmassa sanottu, ja näin siitä pidetään kiinni, kuten ministeri Risikko kyselytunnin puheenvuorossa totesi, että hallitusohjelmasta pidetään kiinni.

Toivon, että huomioitte tämän ja ette syyllisty siihen populismiin, jossa syyllisiä etsitään tästä salista, kun niitä ei täällä ole. Ne ovat jo jääneet politiikan historian sivuille.

**19.39 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Hoskosta siitä, että hän käytti tämän puheenvuoron ja pyrki selvittämään sitä kantaa, joka ilmeisesti ainakin keskustassa tässä asiassa on. Tämä ei kuitenkaan ole nyt historiankirjoitus, eikä tässä ole kysymys tuomioistuimesta eikä syytekirjelmästä vaan siitä, mitä päätöksiä tällä hetkellä tehdään ja mikä niiden vaikutus on Suomen valtiontalouteen ja niihin riskeihin, jotka meillä on, ja myös siihen taakkaan, joka veronmaksajille tulee.

Mitä historiaan tulee, sanon siitä vain lyhyesti sen, että sikäli kuin muistan oikein, keskustasta hyväksyi Kreikan tulon euromaaksi. Tämä kannattaa tarkistaa, koska en ole täysin varma, mutta se on aika olennaista liittyen tähän edustaja Hoskosen teesiin, niin että ehkä katsomme, mitä edustaja Pekkarinen silloin suuressa valiokunnassa ja suuressa salissa asiasta sanoi, koska hän oli jo silloin vaikutusvaltainen henkilö. [Hannu Hoskonen: Minä en ollut täällä silloin!] — Mutta keskustasta oli täällä, vaikkei edustaja Hoskonen ollutkaan täällä. Keskustasta oli kuitenkin Suomen eduskunnassa silloin, kun tämä päätös tehtiin ja Kreikka hyväksyttiin. — Mutta en ole tästä tiedosta varma, sen takia aion itsekkin sen tarkistaa.

Mutta sitten tullaan tähän kysymykseen, että 80 miljardia olisi roskapapereita. Eihän se niin ole ollenkaan, se on 180 astetta väärä kanta. EKP:llä on tarkat kriteerit siihen, millaisia papereita voidaan hyväksyä tähän osto-ohjelmaan. Jos ne on roskaluotoiksi luokiteltu, niitä ei voi hyväksyä tämän järjestelmän piiriin. Suomi esimerkiksi ei osta Suomen Pankin taseisiin mitään Kreikan valtion papereita. Suomi ei siis ole tätä kautta onneksi lisännyt sitoumuksiaan.

Sitten tullaan tähän, onko lisäkulua vai ei. Totta ihmeessä, kyllä minä odotan, että tässä arvon edustaja Hoskonenkin voi sen myöntää, että jos pannaan lainakatto ja eurovaltiot sitoutuvat maksamaan sen lainakaton yli menevät [Puhemies koputtaa] korkokustannukset, niin onhan se Suomen valtiolle lisärasite.

**19.41 Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Tässä nyt ei pitänyt niitä historian katsauksia tehdä, mutta kun edustaja Hoskonen sillä historialla aloitti, niin todettakoon nyt kuitenkin, että minä luulen, että silloin kyllä jäivät silloiselta hallitukselta pahasti läksyt tekemättä, kun ensimmäisen kerran lähdettiin Kreikkaa tukemaan siten kuin lähdettiin. Eli silloinhan nimenomaan annettiin tämä kahdenvälinen laina, jossa ei ollut minkäänlaisia vakuuksia, ja muistaisin silloin vielä Matti Vanhasen todenneen, että tämän on vain hyvä bisnes — tämä on hyvä bisnes ja näin.

No, sitten kävi niin, että vaalit tulivat väliin ja SDP tuli hallitukseen, ja meidän ehtonamme nimenomaan oli se, että jatkossa kaikki luototukset tarvitsevat ne vakuudet. Sen saimme läpi, ja sen myös ministeri Urpilainen sitkeästi siellä Euroopan unionissa taisteli. Siellä

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

on miljardi tilillä turvaamassa kuitenkin Suomen saatavia siinä suhteessa, jos huonosti kävisi.

Toinen, mitä edellytimme koko ajan, on, että mukana täytyy olla sijoittajan vastuu. Se on keskustelu, mitä tänä päivänä esimerkiksi käydään, kun puhutaan pankkien yhteisestä talletussuojasta ja muusta, että sijoittajan vastuu täytyy olla. Tämä sijoittajan vastuu tuli sitten mukaan vaatimuksestamme, ja nyt esimerkiksi EVM:ssähän on sitten näitä ensisijaisuusperiaatteita ja muita, jolloin se mekanismi sinänsä rakennettiin turvalliseksi aikanamme.

Mutta sitten kun tullaan tähän edustaja Hoskosen tulkintaan — en lähde toistamaan, mitä aikaisemmin keskustelimme — tähän on nyt tulkintakysymys, kun puhutaan, että vastuut eivät kasva, kun niitä rahoja käytetään. Mielestäni tässä jo edustaja Heinäluoma aiemmassa puheenvuorossaan kohtuullisen seikkaperäisesti ja aika kuvaavalla tavalla kuvasi, että totta ihmeessä ne vastuut sitten kasvavat, jos tällaisiin mekanismeihin enemmän ja enemmän mennään.

**19.43 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä hallitus ei ole menossa mekanismeihin lisää mukaan.

Mutta väite siitä, että olisi jotain takuita olemassa: Jokainen järkevä ihminen tietää, että kun tämä Deutsche Bank meinasi Saksassa mennä nurin tässä noin vuosi sitten... Jos oikein muistan, niin se oli vajaa vuosi sitten syksyllä, jolloin Deutsche Bankin joukkovelkakirjalainoihin ei ollut enää uskoa ja Saksan liittotasavalta joutui antamaan sinne rahaa lisää. Sillä hetkellä muutamat talousviisaat — minä en niihin kuulu — tutkivat tämän asian ja totesivat, että Deutsche Bankilla oli erilaisissa johdannaisissa riskejä, joiden kokonaissumma oli yli 40 000 miljardia euroa — yli 40 000 miljardia euroa. Kyllä tavallisen maalaispojan järki, kuten allekirjoittaneen, sanoo jo selkeästi — jos me viisastelemme täällä, onko olemassa joku takuu tai tuottojenjakosopimus — eli jokainen järkevä ihminen tietää, että kun yhdellä pankilla on tällaiset valtavat sidonnaisuudet, joiden arvo tiedetään sitten vasta, kun niin sanotusti ne paperit ovat tulleet siihen määränpäähänsä, että niiden arvo lasketaan oikeasti, niin näillä muutaman sadan miljoonan takuilla voi pyyhkiä rosakorin pohjia, ne ovat ihmisten hämäämistä. [Pia Viitanen: Olisiko parempi, että niitä ei olisi?] Koko se valtava velkamassa, mikä Euroopan pankeissa pyörii, se aivan... — Ei tarvitsekaan ymmärtää, arvoisa edustaja Pia Viitanen. Tärkeintä on tietää se, että se koko pankkijärjestelmä seisoo valtavien riskien päällä tällä hetkellä, ja jos me puhumme täällä jostain 1,2 miljardin tuottojenjakosopimuksesta, niin varmaan me haukumme pikkuisen väärää puuta. — Siinä samassa liemessä me kaikki toki olemme tällä hetkellä, kaikki eurovaltiot. Sen tautta Ruotsi ei halunnut sinne mennä. Suomen piti päästä torvet soiden. Norja ei sinne ikinä tule menemään. Miksi? No, se on ainoa Euroopan valtio, jolla on oikeasti rahaa, muut ovat enempi tai vähempi konkurssin partaalla. [Pia Viitanen: Oho!] — No kyllä, jos Suomellakin 100 miljardia on velkaa, niin ei se tilanne hyvä ole, arvoisa edustaja Viitanen. [Pia Viitanen: Välihuuto] Vaikka te kuinka siinä väittäisitte sen asian olevan hyvä, [Puhemies koputtaa] sitä se ei ole.

**19.45 Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu tietenkin menee aika kauas tästä varsinaisesta asiasta elikkä eduskunnan pankkivaltuuston kertomuksesta, mutta koska tämä Kreikka-keskustelu on toki varsin mielenkiintoinen ja sikäli kyllä mutkien kautta vaikuttaa, totta kai, Suomen Pankkiinkin, ihan kuin meidän kansantalouteemme,

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

niin se keskustelu sallittakoon. Mutta täytyy kyllä nyt tässä tukea edustaja Hoskosta sikäli, että kyllähän tilanne on sen kaltainen, että jos me emme euroalueessa olisi, ei meidän tarvitsisi tätä debattia oikeastaan edes käydä. Mutta kun siellä ollaan, niin me koetamme tietenkin hoitaa asiat mahdollisimman hyvin, että euroalue pärjäisi hyvin ja Suomen talous osana sitä menestyisi.

Itse asiassa tilannehan on sen kaltainen, että siellä EVM:ssä on rahaa käyttämättä. Ja jos me ajattelemme sitä, että korkotaso on erittäin matala Suomen takauksille, Suomen vastuulle, ei ole mitään syytä niiden kasvamiseen, koska siellä on sitä pääomaa käyttämättä. Suomen hallitusohjelma on erittäin kirkas ja selkeä siltä osin, että me emme myöskään hyväksy minkäänlaista takauksien kasvamista.

Täytyy tässä tietenkin muistuttaa vielä siitä, että on aivan totta, että oma puolueeni on varmasti kantanut myös poliittista vastuuta siitä, että olemme olleet mukana näissä Kreikan euroneuvotteluissa ja koettaneet tukea maita, jotka ovat ajautuneet vaikeuksiin. Olemme kantaneet sitten myös erittäin suurta poliittista vastuuta.

Mutta sikäli vaikuttaa hyvältä, että esimerkiksi sen ensimmäisen lainapaketin osalta Kreikka pystynee maksamaan jopa etuajassa takaisin sieltä rahaa, ja sillä ainakin on suora kertaluonteinen vaikutus sitten myös meidän kansantalouteemme. On erittäin hienoa, että Kreikka on vihdoinkin pääsemässä jaloilleen, vaikka tilanne on erittäin vaikea. Sen talouskasvu itse asiassa kyllä ylittää esimerkiksi meidän talouskasvumme.

**19.47 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Katson niin, että historiankirjoituksen käyminen ei ole tässä nyt se lähtökohta. Jos sitä halutaan käydä, meidän voimme sitten mennä aina siihen Esko Ahon hallituksen päätökseen viedä Suomi Euroopan unioniin, ja unionin sopimuksissa on sitouduttu siihen, että jos täyttää ehdot, sitten tulee eurojärjestelmä. Tätä voidaan viedä aika pitkälle. Mutta joka tapauksessa voi sanoa, että tämä päätös viedä Suomi Euroopan unioniin oli se ratkaiseva askel. Ja jos se oli virheellinen, sittenhän me olemme kohta kaikki perussuomalaisia. [Naurua] Toistaiseksi ajattelen vielä niin, että se päätös ei ollut virheellinen, tämä Euroopan unioniin meno, vaan se oli kuitenkin Suomen kokonaisuuden menestykselle niin taloudessa kuin ihmisten hyvinvoinnissa kuin meidän turvallisuudessakin oikea päätös. Enkä ole siis lähdessä Euroopan unionista enkä myöskään eurosta. Sitten pitää sääntöjen osalta näihin suhtautua oikein, ja tärkeä sääntö oli, että euromaat eivät maksa toistensa velkoja. Se on ratkaiseva sääntö, ja jos sitä lähdetään koettelemaan, sitten ollaan sovhoosissa, yhteisessä saavissa, josta jokainen ottaa, ja sitten ne, jotka ovat ymmärtämättömiä, tuovat sinne saaviin jotain lisää.

Palaan siihen, mikä on olennainen kysymys: menemmekö me tällaiseen järjestelyyn, jossa Suomi ja muut euromaat ottavat vastatakseen Kreikan velanhoidokustannuksia, kuten lainojen korkoja. Nyt jos arvoisat keskustan edustajat ja täällä paikalla olevat Uusi vaihtoehto -ryhmittymän edustajat haluavat tehdä palveluksen äänestäjille, te kerrotte, hyväksyttekö te sen, että Suomi ja muut euromaat ottavat Kreikan velanhoidokustannuksia, kuten korkoja, maksettavakseen. Siihen voi sanoa "kyllä" tai "ei", ja se on relevanttia keskustelua eikä historian pöytäkirjojen tutkimista.

**19.49 Markku Pakkanen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Joo, täällä kuulostavat kyllä opposition edustajat enemmän perussuomalaisilta kuin perussuomalaiset itse tässä muutama vuosi sitten. Täällä neuvotaan, miten mennään Kreikan lainoja tukemaan ja kysellään näi-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

tä, niin että kuulostaa hyvin semmoiselta kuin ministerien puhe tuolla oppositiovaiheessa, perussuomalaisten.

Täällä on puhuttu sijoittajan vastuun merkityksestä, ja sitten kuuntelin tätä keskustelua talousvaliokunnan mietinnöstä, kun puhuttiin sijoitusneuvojen vastuista. Ne ovat tärkeitä asioita tietenkin. Mutta jos näissäkin nyt ollaan ilman sen kummempaa hurskastelua, jos me kaikki kannamme omistamme vastuuta, on sitten sijoittaja tai neuvoja, niin kukas sen riskin sitten kantaa? Todellisuudessa se on niin, että joka ottaa lainaa, se kantaa sen riskin, neuvotat neuvovat. Se vastuuhan on veteen piirretty viiva. Täällä perättiin sijoitusneuvojen vastuuta. Ei kukaan pankinjohtaja sano, että kun minä annan tästä nyt neuvon sulle, niin tämä on varma sijoitus, tuotto on tämä ja tämä. Täällä vaadittiin talousvaliokunnan mietinnön yhteydessä tämmöistä neuvojen vastuuta. Eihän kukaan semmoiseen paperiin laita nimeä. Että tämä on vähän tämmöistä hurskastelua tämä keskustelu, mitä täällä on tänään käyty.

**19.51 Ritva Elomaa uv:** Arvoisa puhemies! Tuntuu vieraalta ja vaikealta, että ylipäätään maksetaan toisten EU-maiden velkoja. Täytyy sanoa rehellisesti, että näin on.

Euroon mentiin ilman kansanäänestystä. Mielestäni se oli virhe, siitä olisi pitänyt kansanäänestys järjestää — muistaakseni sosiaalidemokraatit eivät ole olleet senmielisiä. Sosiaalidemokraatit ovat olleet yksi puolue, joka on vienyt meitä euroon. Ja ylipäätään, kun puhutaan tukipaketeista, teidän ei kannata niin sanotusti hurskastella siinä asiassa, te olette olleet sellaista tukemassa myös.

Nyt ministeri Soini on nostettu tähän esille ja tehty hänestä jonkunäköinen syntipukki, mutta kaikkihan me tiedämme, että Soini porukoineen on aina ollut tukipaketteja vastaan ja taistellut kovin siitä, että Suomi ei niihin joudu. [Pia Viitanen: Ensi töiksi tuli kolmas tukipaketti!] Se on aivan turhaa — jos tätä lähetystä joku netistäkin katsoo — että Soini otetaan syntipukiksi. Eihän Soinin puolue [Pia Viitosen välihuuto] ole ollut edes hallituksessa yhtään kertaa aikaisemmin.

Aivan kuten edustaja Hoskonen sanoi, virheet tehtiin pitkälti 2009. Ja aivan kuten hänkin sanoi, minunkaan käsitykseni mukaan nämä vakuudet eivät lisäänny tämän hallituskauden aikana.

**19.52 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! Suomen kannalta Suomen Pankin käyttäytyminen Euroopan keskuspankissa on tietenkin ratkaisevassa asemassa. Luotan täysin siihen, miten Erkki Liikanen pääjohtajana siellä käydessään Suomen asiaa ajaa. Siitä minulla ei ole yhtään epäilyä.

Talousvaliokunta on usein vierailut Suomen Pankissa. Sieltä saamamme kuva on ollut aina tarkka, selkeä ja yksiselitteinen, siinä ei ole yhtään vettä välissä. Siitä haluan tässä yhteydessä lausua hyvät kiitokset Suomen Pankin pääjohtaja Erkki Liikasilke. Hän on tehnyt työnsä hyvin. Siinä ei ole moitteen sijaa.

Mitä tulee sitten tähän no bail-out -sääntöön, minkä edustaja Heinäluoma nosti esille, niin siinäkin todellakin on luvattu ja sitouduttu siihen, että toisten maiden korkoja ja velkoja ei makseta. No, nyt se on sitten kyllä aika pitkälle menevää hurskastelua, sen jälkeen kun ensin luotiin Euroopan rahoitusvakaussväline ja sitten luotiin Euroopan vakaussmekanismi. Nämähän luotiin vain sitä varten, että kierretään se perussopimuksen sääntö. Kun ei suoraan voinut maksaa, niin piti tehdä tämmöinen kiertotie, kuten tiedämme. Ei se ollut va-



## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

hinko. Se oli tietoinen, tarkka teko, jolla kierrettiin tämä Euroopan unionin perussopimuksessa oleva sääntö, että ei makseta toisten velkoja.

Nyt ollaan tässä suossa vielä syvemmällä: Euroopan pankit ovat siinä kunnossa kuin ovat. Ehkä jotain kuvanee sekin, että kun tehtiin niitä niin sanottuja stressitestejä — muistamani mukaan noin kymmenen kappaletta, aika lähelle menee — lähes kaikissa testeissä aina todettiin, että pankit ovat hyvässä kunnossa, jopa Deutsche Bank, joka vuosi sitten oli mahansa varassa, ja todettiin, että aivan valtavat riskit. Miksi niitä ei paljastettu silloin stressitesteissä? No, ei tietenkään, kun silloin olisi markkinoille paljastunut, miten kamalan huonossa tilanteessa pankkien omat pääomat ovat. Jos se olisi julkilausuttu, niin se olisi jo aiheuttanut korkomarkkinoilla valtavan paniikin. Kaikkialla maailman rahamarkkinoilla kaikki riippuu siitä, luottavatko pankit toisiinsa, uskovatko ne, että pankit selviävät sitoumuksistaan. Sen takia Suomen Pankin asema tässä tilanteessa on tärkeä, että Suomen Pankki valvoo suomalaisten etuja siellä, Erkki Liikasen ominaisuudessa, eri tilaisuuksissa, jotta saamme tämän rahamarkkinan jotenkuten pidettyä vakaana ja korot jotenkuten alhaalla.

Se, että on jouduttu tekemään hulluja temppuja tässä välillä, johtuu pitkälti siitä, että ei ole ollut selkärankaa euroon mennessä sanoa, keitä sinne tulee ja keitä sinne ei tule. Jokainen tietää, että kun luottokelvoton yhtiö otetaan mukaan yhtiöryppääseen, se luottokelvoton yhtiö voi viedä koko ison yhtiön polvilleen. Näinhän se on. Kun taseet menevät miinukselle ja oma pääoma häviää, niin jokainen tietää, miten siinä käy. Tämän takia on hyvin hyvä, että tämä keskustelu, mitä nyt on käyty Suomen Pankin osalta, käydään, ja kun edustaja Heinäluoma totesi, että ei kannata historiaa katsoa, niin nimenomaan historiaa pitää katsoa, miksi me olemme tässä tilanteessa. Minä muistan ne keskustelut, mitä televisiosta silloin katsoin ja Helsingin Sanomista luin. Silloin jäi soimaan korviini se sanamuoto, jonka muistan vielä, jos Luoja elinpäiviä suo, 20 vuodenkin päästä, että "tässä on vakava valuvika". Sitä valuvikaa me, hyvä edustaja Heinäluoma, tässä nyt maksamme, ja siitä me puhumme. Kenen syy se sitten on, siitä minun järkeni ei riitä sanomaan muuta kuin sen, että kun euroa ajettiin Suomeen kuin käärmettä pyssyyn, niin silloin se piti saada yksinkertaisella luottamuslauseäänestyksellä tiedonantomenettelyssä, siitähän oli kysymys. Tämä on historiallinen tosiasia, jonka voi tarkistaa vaikka eduskunnan pöytäkirjoista. En syytä siitä ketään, mutta sitä laskua tässä nyt maksellaan, ja totean vain, että kun on kerran leikkiin ryhtynyt, niin leikin kestäköön.

**19.56 Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin pöytäkirjasta näkyy, enhän suinkaan sanonut, ettei historiasta saa puhua eikä sitä pidä tarkastella. Ilman muuta saa ja on syytäkin puhua, mutta kysymys on täällä meillä niistä päätöksistä, mitä tässä ja nyt tehdään. Ja kun edustaja Hoskonen käytti tämän jyrkän puheenvuoronsa, niin en voinut olla kiinnittämättä siihen huomiota, että ei sieltä tullut kantaa siihen päätökseen, jota ministeri Orpo on parhaillaan ehkä tekemässä Brysselissä, lähtevätkö Suomi ja muut euromaat ottamaan vastuulleen Kreikan velanhoitokustannuksia. Tähän, edustaja Hoskonen, teidän pitäisi rohjeta vastata, [Hannu Hoskonen: Ei!] mikä on keskustan linja tässä: oletteko te siirtämässä Kreikan ja muiden velkamaiden lainanhoitokustannuksia [Hannu Hoskonen: Ei tietenkään!] suomalaisen veronmaksajan päälle? Siihen pitää tulla vastaus, historiaosuuden voi käydä sitten jossain muualla.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

Miksi EVM perustettiin? Ei suinkaan sen takia, että se ryhtyy maksamaan Kreikan tai muiden velkamaiden luottoja, vaan sen takia, että niille järjestetään hätäluototusta. [Puhemies koputtaa] Se otti saman roolin kuin IMF aikaisemmin.

**19.57 Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulkoon nyt vielä hyväksi lopuksi tässä asiassa sanottua, että ei tietenkään makseta toisten velkoja. Se on selvä asia. Sehän on hallitusohjelmaankin kirjattu. Kyllä pitää sen verran olla sisälukutaitoa meillä kaikilla, että kun katsomme niitä papereita, sitä mikä on hallitusohjelma, niin lisää vastuita emme ota. Se on selvä asia.

Kun Christine Lagarde, IMF:n pääjohtaja, on esittänyt Kreikan lainojen leikkaamista, niin en minäkään niin vaikutusvaltaista naista voi pysäyttää. Hän jos puhuu, niin hän puhuu ja sillä selvä. Se on kuitenkin vakava juttu, kun Kansainvälisen valuuttarahaston johtaja puhuu tällä keinoin. Suomen kanta tietenkin on se, että me hoidamme omat asiamme ja emme ota lisävastuita.

Mihin maailma menee? Kuka tietää, mitä vuoden päästä tapahtuu? Sitä eivät heikot voimat riitä edes ennustamaan.

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Jatkamme puhujalistaa.

**19.58 Pia Viitanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Nyt tässä kyllä kävi ilmi, että edustaja Hoskonen ei edelleenkään vastannut. Vaikka ehkä kuvittelitte vastanneenne edustaja Heinäluoman kysymykseen, niin ette te ainakaan [Hannu Hoskonen: Ei makseta, ihan selvää!] siihen nähden vastanneet, edustaja Hoskonen, että lehtitietojen mukaan erilaiset huojenukset Kreikan velkaehtoihin esimerkiksi koron osalta tosiasiallisesti tarkoittavat sitä, että Kreikan velanhoidokustannuksia maksavat — ketkä? Me kaikki muut täällä Euroopassa, Suomessa suomalaiset. Eli tämä oli siis yksinkertainen kysymys: Hyväksyttekö, keskusta, sen linjan, mitä parhaillaan mahdollisesti siellä Euroopan unionissa juuri nyt vahvistellaan, eli että Kreikan lainoille annetaan lisähuojennuksia? Hyväksyttekö sen linjan? Onko keskustan linja se, että hyväksytään Kreikan velanhoidokustannuksien maksattaminen Suomen kansalla? Tämä on se yksi kysymys, jonka esitämme, [Naurua] ja toivomme, että vastaatte tähän, koska äsken sanoitte, ettei tietenkään velkoja voi leikata. [Markku Pakkasen välihuuto] Mutta me emme kysyneet velkojen leikkauksesta, vaan kysyimme siitä päätöksestä, mikä mahdollisesti tehdään tässä lähiaikoina.

Ja ihan en pistäisi, puhemies, tässä lopuksi pahakseni, vaikka keskustan lisäksi myös Uusi vaihtoehto esittäisi oman kantansa tähän olemassa olevaan tilanteeseen tässä ja nyt, koska teillä on kuitenkin niin ulkoministerin kuin Eurooppa-ministerin salkut, ei mitään vähäpätöisiä tämän ongelmatiikan kannalta. [Eero Heinäluoma: Viisi ministeriä!] — Niin, viisi ministeriä.

**20.00 Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Edelleenkin keskustelu on yhä kaukana pankkivaltuuston kertomuksesta, mutta kun tätä käydään, niin ajattelin todeta sen, että ei-hän se kuitenkaan ihan vääjäämätön seuraus EU-jäsenyydestä ole, että on mukana euroalueessa. Länsinaapuri Ruotsi on valinnut toisella tavalla, enkä usko, että Ruotsi kyllä lähitulevaisuudessa, tuskin ehkä milloinkaan, tulee edes liittymään välttämättä euroalueeseen, joten sikäli toisellakin tavalla voi EU-jäsen olla. Mutta kun me olemme kuitenkin euroalu-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

eessa, niin totta kai meidän kansallinen tehtävämme on koettaa hoitaa asiat mahdollisimman hyvin ja vastuullisesti.

Kyllä siitä, että Kreikka pikkuhiljaa on pääsemässä jaloilleen, kertoo ehkä se, että kaikkea sitä, mihin on vaikkapa siinä kolmannessa lainapaketissa Kreikalle pahimmassa skenaariossa oltu valmiita sitoutumaan, ei tulla tarvitsemaan. Kreikka pystyy aloittamaan lainan takaisinmaksun aikaisemmassa vaiheessa, ja siksi on niin tärkeää, että nyt vaikkapa valtiovarainministeri on neuvottelemassa jälleen kerran myös tästä asiasta, että linja pysyy tiukkana ja sellaisena, että Kreikka pystyy selviytymään ja alkaa myös maksamaan meille takaisin niitä meidän osuuksiamme, mitä olemme sinne takauksia antaneet.

Sitten täällä ainakin itse omassa puheenvuorossani olen jo kaksi kertaa todennut sen, että Suomen vastuut eivät kasva. Voi tietenkin olla, että en ymmärrä asiaa riittävän hyvin, mutta minun mielestäni kyllä, vaikka täällä on oppositio pelotellut vaikkapa korkojen tulemisesta suomalaisten vastuulle, on osoitettu, että Suomen valtion vastuut eivät kasva, eivät mitään kautta. Se on meidän neuvottelulinjamme, ja sillä ministeri on saanut suuren valio-kunnan mandaatin, ja jos se mandaatti on ylitetty, niin silloinhan eduskunnan tahtoa ei ole toteutettu. En tiedä, miten selvemmin tätä asiaa voisi sanoa kuin että Suomen valtion [Puhemies koputtaa] vastuut eivät kasva.

**20.02 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Tietenkin on niin, että kun katsoo sen aineiston, joka eduskuntaan aikoinaan tuli, kun Esko Ahon hallitus esitti tätä Euroopan unionin jäseneksi liittymistä, niin kyllähän silloin siitä aineistosta käy ilmi, että EU:n perussopimusten linja oli se, että ne maat, jotka täyttävät talous- ja rahaliiton ehdot, tulevat aikoinaan jäseniksi. Sitten on eri asia, että Tanska oli saanut tunnetut poikkeukset, että sen ei tarvitse näitä eräitä muita ehtoja täyttää, ja Britannialla on ollut sama tilanne. Sitten voi olla se käytännön näkökohta, että uskon, että ketään ei tulla pakottamaan. Vaikka täyttäisikin jäsenyysehdot, en usko, että tullaan pakottamaan jäseneksi, ja toivonkin, ettei tulla pakottamaan.

Mutta palaan tähän päivään. Tällä on sikäli iso merkitys, että tällä päätöksellä, josta nyt parhaillaan Brysselissä euroryhmässä keskustellaan, sillä ratkaisulla, on iso vaikutus siihen, pidetäänkö tämä perussopimuksen periaate voimassa, että jäsenmaat eivät ryhdy maksamaan toistensa velkoja, vai ei. Sillä on sitten vaikutus siihen, millä tavalla eri valtiot saavat luototusta markkinoilta. Jos tällainen päätös tehdään, että ryhdytään maksamaan toistemme velkoja, vaikkapa toistemme velkojen korkoja, niin sehän tarkoittaa sitten luotonantajan näkökulmasta sitä, että arvioidaan yhteisriskiä koko euroalueella, ei enää kunkin jäsenmaan taloudenhoitoa ja sen kykyä selvitä veloistaan. Tämä on siis iso periaate, joka on nyt parhaillaan Brysselissä testissä, ja siksi tästä täytyy puhua, ja sillä on vaikutus koko eurojärjestelmään, mukaan lukien sitten tähän Suomen Pankkiin.

Ja nyt se vastaus, joka tässä vielä tarvitaan, edelleenkin. Kun te sanotte, että vastuita ei lisätä, [Hannu Hoskonen: Näin on!] niin hyvä on, mutta kysyn: oletteko te sitten valmiit torjumaan sen ajatuksen, että Kreikan velkojen korkojen kustannuksia siirretään EVM:ään maksettavaksi ja sitä kautta suomalaisten veronmaksajien vastuulle? Tähän pystyy vastaamaan "kyllä" tai "ei". Sen jälkeen ymmärrän, mikä on keskustan kanta.

**20.04 Ari Jalonen uv:** Arvoisa puhemies! Tässä on kyllä melkoinen pyykinpesu ollut meidän nyt hetken aikaa, kun muutama tunti on puhuttu Kreikasta otsikon "Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2016" alla. Te olette sinne pistäneet rahat, antaneet sinne rahat.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

Te olette antaneet sinne päätösvalan ja olette hämänneet kaiken näitten vakuuksien, takuuksien, mitkä ne ikinä ovatkin, kulissin alle. Kyllä tämä pyykinpesu saisi jo riittää tässä kohtaa.

Kysyitte, mikä on kanta. Hallitusohjelmassa lukee, että Suomen vastuut eivät kasva. [Eero Heinäluoma: Eli vastausta ei tule! — Hannu Hoskonen: Edustaja Jalonen kertoi sen juuri!]

**20.05 Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Sen verran täytyy nyt sanoa, että olen hämentynyt. Ilmeisesti vastausta siis ei tule. Vastausta ei tule. Edustaja Heinäluoma esitti, että hyväksyttekö sen, että Kreikan korkojen tiettyjen helpotuksien kautta suomalainen veronmaksaja alkaa maksaa yhteisesti näitä velkoja. Hyväksyttekö sen, mikä mahdollisesti tällä hetkellä on pöydällä neuvoteltavana? Eli ilmeisesti, vaikka hoitimilla kiskoisin, vastausta nyt ei näytä tänään tästä salista tulevan. Täällä on kuitenkin kahden hallitusryhmittymän edustajia paikalla ja ajankohtainen asia tänään tapahtuu, parhaillaan. Nyt olisin toivonut, olisin suonut, että tässä olisi asiaa avattu.

**20.06 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Minusta tämä asia on ollut aina selvä, ei olisi pitänyt ollenkaan lähteä näitä takaamaan, koska sehän on selvä asia, että kun pörssissä tai missä tahansa rahamarkkinoilla pelaaja ottaa riskiä, niin se, joka riskin ottaa, riskin kantakoon. Eihän se riskinottaja, jos hänen bisneksensä onnistuu ja saa voittoja, niitä voittoja jakele tuolla kaduilla ihmisille eikä sitten tietenkään ole oikeutettu rupeamaan vaatimaan ihmisiltä, että hänen tappionsa pitää maksaa veronmaksajien kukkarosta. Sopimus toimii molemmin päin: ei tuottoja jaeta eikä tappiota makseta. Jokainen, joka lähtee sijoitusmarkkinoille, kärsiköön tappionsa itse, ja jos tulee voittoa, niin olkoon onnellinen, mutta älköön vaivatko veronmaksajaa. Tämä on periaate. Minun kantani tässä asiassa on ollut selvä koko ajan, koko poliittisen historiani ajan, että näitä ei pitäisi ollenkaan maksaa. Se maksaa, joka lähtee riskiä ottamaan, se on sillä selvä.

Kuten edustaja Jalonen äsken puhuessaan hyvin totesi, sen, että Suomen vastuuta ei kasvateta, pitäisi nyt olla selvä kuin kirkas keväinen päivä. Ei musta muutu valkoiseksi jankaamalla 28 kertaa, että se on jotain muuta. Totuus on totuus ja sillä sipuli. Lisää vastuuta ei oteta ja sillä siisti. Jos sitten maailma kaatuu meidän tautta, niin meillä eivät heikot voimat riitä sitä pysäyttämään, enkä usko, että edustaja Pia Viitasen valtava tahto ja edustaja Heinäluoman leveät hartiatkaan siihen auttaisivat yhtään mitään.

**20.07 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Kyllä tässä hartiatkin alkavat tuntua aika lailla kapoisilta, kun kahdenkaan tunnin keskustelun jälkeen edustaja Hoskonen tai muiden keskustan edustajien suusta ei saa vastausta siihen kysymykseen, hyväksyykö keskustan sen, että Kreikan korkokustannuksia siirretään EVM:n kautta suomalaisen veronmaksajan maksettavaksi. Hyvin yksinkertainen kysymys. [Hannu Hoskonen: Ei!] Ja edustaja Hoskonen kiertää tätä puhumalla, että vastuut eivät kasva, mutta ei suostu vastaamaan siihen kysymykseen, hyväksyttekö te sen, että Kreikan valtion velan korkomenoja siirretään EVM:n kautta suomalaisille veronmaksajille maksettavaksi. [Markku Pakkasen välihuuto]

Suomen kansa varmasti mielellään kuulisi vastauksen tähän, ja sen takia minäkin tässä olen istunut koko illan, sen jälkeen kun tämä alkuosakeskustelu oli käyty, odottaen malttamattomana, että vastaus tulisi, koska tämä on aika yksinkertainen asia. Tämän jokainen, joka tätä keskustelua seuraa, pystyy ymmärtämään: Kreikan valtiolla on velastaan korko-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

kustannuksia, ja kysymys kuuluu, otammeko me niitä kannettavaksi tämän Euroopan va-  
kausmekanismin kautta. EVM ottaa ne ensin kannettavakseen, ja sen jälkeen me maksam-  
me tosiasiaassa ne EVM:n kulut, koska eihän siellä mitään setelipainoa ole, jolla voidaan ra-  
haa luoda. Ne täytyy jonkun maksaa, eli se on meidän maksumme.

Ja tämä kysymys tulee teitä riivaamaan ei vain tänä iltana vaan tulevinakin iltoina, niin  
kauan, että tämä vastaus tulee. [Hannu Hoskosen välihuuto] No, sehän tulee tietysti viime  
kädessä sitten, kun tämä päätös tulee. Tehän ette sen takia halua vastata tähän. Te pelkää-  
te, että sieltä tulee tällainen päätös, jossa Suomen veronmaksajille siirretään Kreikan vel-  
kojen korkokustannuksia hoidettavaksi. Te ette halua etukäteen sanoa, että se ei käy, kun  
pelkääte, että tämä päätös tulee. Minä taas toivon, että jos te sanoisitte nyt, että se ei käy,  
niin se johtaisi siihen, että Suomi pitää linjansa eikä ota tällaisia kustannuksia hoidettavak-  
seen.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 16/2017 vp  
johdosta. Asian käsittely päättyi.

### 10. Yleisradion hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuonna 2016

Kertomus K 7/2017 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 12/2017 vp

*Ainoa käsittely*

**Puhemies Maria Lohela:** Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsit-  
telyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 12/2017 vp.

*Keskustelu*

20.09 **Ari Jalonen uv** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on toinen kertomus  
käsittelyssä, ja tämä on Ylen hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta  
vuonna 2016.

Tämä käsiteltiin ihan tyypilliseen tapaan. Tässä on Ylen asioissa ollut pikkasen turbu-  
lenssia, niin että me keskityimme ehkä normaalia enemmän niihin asioihin. Mutta Ylen  
hallintoneuvoston kertomuksesta käy ilmi, että Yle hoitaa sinänsä tehtäviään ihan hyvin,  
koska yhtenä mittarina voidaan pitää esimerkiksi sitä, että Yle tavoittaa päivisin 70 pro-  
senttia ja viikoittain 93 prosenttia suomalaisista ja tekee sitä nykyään niin netissä kuin telk-  
karissakin, kaapelissa ja monella tekniikalla.

Sitten tätä Ylen erityisasemaa käsiteltiin jonkin verran, elikkä sitä, että on haluttu, että  
tämä yleispalveluvelvoite hoidetaan. Sitä kautta on käsitelty sitä, että se on hoidettu vero-  
tuloilla, ja pikkasen avattu sitä, mitä sillä verotulolla saa sitten, muun muassa sitä, että eri-  
tyisryhmät saavat omia palveluitaan, ja sitten ihan varautumista poikkeusoloihin ja ihmis-  
ten varoittamista tämmöisten poikkeusolojen kohdalla.

Perinteisesti valiokunta on nostanut myös alueellisen toiminnan ja monia muita asioita  
esille, mutta kuten sanoin, tällä kertaa tässä keskustelun alla on ollut paljon tämmöisiä riip-  
pumattomuudesta kumpuavia asioita, ja niihin me keskityimme vähän enemmän tässä.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

Yleensäkin se, että Yle on riippumaton toimija, on erittäin tärkeää. Toisaalta sitten taas Yle ylläpitää ja edistää demokratiaa ja sananvapautta, ja se on toinen tämmöinen iso rooli. Tämän kaiken keskustelun keskellä me olemme halunneet korostaa sitä, että kun Yle sitten rupeesi toimimaan lopulta näitten riippumattomuuksien vahvistamiseksi ja niin edespäin, niin se olisi voinut selkeämmin tuoda näitä asioita esille, mitä siellä on tehty, niitä käytännön kuvioita ja niin edespäin. Mutta kun tähän ohjelmaan sinänsä ei yllä tämän salin päättävältä, vaikutusvalta, eikä valiokunnan eikä hallintoneuvostonkaan, niin nimenomaan tämä ohjelmasisällön journalistinen riippumattomuus on olennainen osa tätä toimintaa. Sitten myös se todetaan, että tämmöinen yksittäinen toimittaja voi toki sananvapauttaan käyttää, mutta silloin jos hän on töissä, hänellä on oma esimies siellä ja kuitenkin sitten päätoimittaja vastaa siitä linjasta, ja silloin siellä pitää olla kontrolli, sen kokonaisuuslaadun tarkkailu ja niin edespäin. Elikkä myös tämä puoli tuotiin esille. Periaatteessa nostettiin myös se esille, että Ylen tämmöinen tehtävä valvoa esimerkiksi tätä salia tai yhteiskunnan muita toimijoita on ihan merkittävä. Se, että tuo epäkohtia esille, nostaa niitä keskusteluun, on merkittävää, mutta sen pitää olla sitten myös tasapuolista kaikkia toimijoita kohtaan ja mistään ohjauksesta riippumatonta. Eli meidän keskustelumme, mitä oli, oli hyvin paljon tähän riippumattomuuteen liittyvää keskustelua. Ja tämän johdosta toistettiin niitä aikaisempia näkökantoja, mitä on oikeastaan aina nostettu esille — se ei ollut esillä pelkästään tämän tilanteen takia, vaan on aikaisemminkin nostettu.

Siellä on sitten kannanottoehdotus lopussa: "Eduskunta edellyttää, että hallintoneuvosto seuraa ja edistää Yleisradio Oy:n riippumattomuutta, puolueettomuutta ja luotettavuutta jatkossakin." Eli haluttiin tämä nostaa ihan tämmöisellä lauseella esille.

Mutta myös pieni moitteen sana, aikataulusta: tämmöinen kertomus pitää antaa pikkaosan nopeammalla aikataululla eduskunnalle, jotta pystytään sitten käsittelemään valiokunnassa hyvin tämä kaikkien näkökantojen kautta.

Sanon vielä, että tämä mietintö on yksimielinen.

**20.16 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää liikenne- ja viestintävaliokuntaa hyvin tehdystä työstä. Yleisradio on meille kaikille erittäin tärkeä instituutio moniarvoisen tiedonvälityksen kentässä, ja on hyvä, että sen omistajaohjaus tapahtuu eduskunnan alaisuudessa. On tärkeää, että hallitukset eivät ryhdy ropeloimaan Yleisradion asioita, ja tämä siitä riippumatta, mikä on kulloisenkin hallituksen väri tai koostumus.

Tämä valiokunnan mietintöteksti on kohtuullisen punnittua, ja pidän erittäin hyvänä myös tätä Yleisradion riippumattomuutta korostavaa valiokunnan kannanottoehdotusta. Sehän selvästi antaa hallintoneuvostolle ohjeet, miten koko eduskunta odottaa Yleisradion toimintaa kehitettävän, jotta sen luotettavuus, puolueettomuus ja riippumattomuus toteutuvat. Mielestäni tämä vastaa myös niihin huoliin, joita eräillä tutkijoilla ja alaa seuraavilla on viime kuukausina ollut, ja on erinomaisen tärkeää, kuten edustaja Jalonen sanoi, että tämä on eduskunnan yksimielinen kannanotto. Toivonkin, että tähän suuntaan edetään myös muutoin. Yleisradion hallitus on tekemässä omaa työtään Yleisradion toimintojen kehittämiseksi juuri siinä tarkoituksessa, että journalistinen riippumattomuus voi vahvistua ja sitä kautta suuren yleisön luottamus Yleisradioon säilyä.

Samalla toivon, että tämä ylenmääräinen häsläys Ylen rahoitusasioissa voisi sekin loppua ja että me vastuullisina päättäjinä varmistamme Ylen rahoituksen pitkäjänteisen toimivuuden emmekä ylläpidä tätä jatkuvaa epävarmuutta Yle-asioissa erilaisilla rahoitukseen liittyvillä puliveivauksilla, joten tämä vaatii tekoja myös sen jälkeen, kun tämä toiminta-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

kertomus on tässä käsitelty suuren yksimielisyyden vallassa, ja tässä kohdistan odotukseni koko poliittiseen kenttään, myös hallituksessa oleviin puolueisiin.

**20.18 Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Myös minä haluan todeta, että valiokunnan työ on ollut tässä erinomaisen hyvää ja on tietenkin hyvä, että olemme tässäkin yksimielisesti pystyneet liikkumaan. Kaiken kaikkiaan varmasti näinä aikoina ei ole ollenkaan huono asia, että tässä mietinnössä hyvin vahvasti tätä riippumattomuutta korostetaan ja siitä siten erikseen vielä kirjaukset tehdään.

Viime kerran täällä keskusteltiin Ylestä toisessa yhteydessä muutama viikko takaperin, ja myös silloin puhuimme paljon tästä parlamentaarisuuden periaatteesta, ja minusta on hyvin tärkeää, että se säilytetään nyt ja jatkossa huolimatta muutamista kompurointivaiheista, mitä tällä hallituksella aina välillä tässä on ollut. Siitä huolimatta ei koskaan voi alleviivata näissä keskusteluissa liikaa sitä, että parlamentaarisuuden pitää olla silloin olemassa, kun Ylen asioista päätetään.

Mutta vielä tähän riippumattomuuteen palatakseni sen verran, että sehän tietenkin edellyttää myös sitä, että on tietynlainen käsitys olemassa tästä rahoituksesta ja sen vakaudesta nyt ja tulevaisuuteen, ettei kävisi vahingossakaan niin, että voisi tulla mieleen, että miten milloinkin hallitus katsoo Ylen journalistiikkaa, niin sen mukaan sitten näitä rahoitusratkaisujakin tehdään. Niinhän ei tietenkään saa olla. Se on täällä tunnustettu periaate, ja sen suhteenhan tämä edustaja Satosen Yle-työryhmä, missä edustaja Heinäluomakin oli edustettuna, teki erittäin tärkeän historiallisen teon eli turvasi ikään kuin sinne tulevaisuuteen sen rahoituksen jatkon. Mutta se asia, mikä vielä on auki ja mikä mielestäni olisi tärkeää parlamentaarisesti pian linjata, on tietenkin sitten se vuoden 2019 rahoitus, että myös siltä osin päästäisiin yhteiseen näkemykseen siitä, että Ylen voimavarat turvataan — että Ylen mahdollisuudet toimia luotettavana, riippumattomana, laadukkaana yleisen palvelun yhtiönä turvataan.

Puhemies! Ihan samaan hengenvetoon voisi vielä todeta, että kaiken kaikkiaan koko median moniarvoisuus, koko median laadukkuus, on hyvin tärkeä asia. Se on suomalainen valtti, ja se meidän täytyy pystyä turvaamaan näissä isoissa, isoissa haasteissa, mitkä yli-päättään mediamaailmaa tänä päivänä kohtaavat, ja siksi pidän tärkeänä, että sen lisäksi, että me takaamme vakaan kehityksen Yleisradiolle, meidän pitää myös pitää huolta kaupallisesta mediastamme, niin lehdistöstä kuin sähköisistäkin, ja tätä ajatellen toivon viisaita linjanvetoja jatkossa.

**20.21 Markku Pakkanen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on todellakin Yleisradion hallintoneuvoston kertomus vuodelta 2016. Itsekin liikenne- ja viestintävaliokunnan jäsenenä haluan muutaman asian nostaa tästä valiokunnan tekstistä esille.

Täällä todellakin riippumattomuuteen haluttiin valiokunnassa erityisesti kiinnittää huomiota, ja sehän on meille kaikille tärkeä lähtökohta, että Yleisradio pysyy riippumattomana. Valiokunta halusi korostaa tässä myös ohjelmatoiminnan sisältöä ja journalistista päätöksentekoa, että ne ovat ulkopuolisesta ohjauksesta riippumattomia. Näin voi siltä pohjalta paremmin arvioida yksittäiset toimitukselliset toimenpiteet, sen tyyppiset asiat. Riippumattoman ja puolueettoman median tehtävä on haastaa tietysti kaikkia muitakin toimijoita pidemmällä aikavälillä siihen, että ne ovat tasapuolisia, eikä myöskään ulkopuolinen ohjaus saisi vaikuttaa niihin liikaa. Tämä on hyvä havainto tässä valiokunnan tekstissä.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

Hallintoneuvoston kertomuksesta vuodelta 2016 käy hyvin ilmi, että Yleisradiota pidetään yhteiskunnallisesti tärkeänä. Tämä oli minusta tärkeä asia nostaa esille, koska tässä talossa ja erityisesti täällä salissa on laaja yksimielisyys siitä, kuinka tärkeä meille kaiken kaikkiaan Yleisradio on.

Valiokunta pitää tässä tärkeänä myös sitä, että jatkossa kertomukset raportoidaan niin, että puolueettomuutta, riippumattomuutta ja luotettavuutta, näitä asioita, niissä kertomuksissa nostetaan esille entistä enemmän tulevaisuudessa.

Sitten on vielä nämä yleispalveluvuorituksen ehdot, mistä yhteiskunnalliseen turvallisuuteen liittyviä varautumisia ja viranomastiedottamista haluttiin nostaa tähän tekstiin. Pidän sitä erittäin tärkeänä huomiona valiokunnalta, samoiten kuin tässä jo tulleita aluetoimituksia — ja valiokunnan kannanottoehdotusta kaiken kaikkiaan. On hienoa, että tämä on nostettu esille tässä.

**20.23 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Kun tämä Yleisradiota koskeva asia on tässä yksimielinen, on siitä syytä todellakin olla iloinen.

Käytän vielä tilaisuutta hyväksi kannattaakseni edustaja Viitasen tekemiä periaatelinjauksia. Todellakin, viestintäkenttä on moninainen, ja samalla kun olen rojhennut puhua Yleisradion toimintaedellytysten puolesta, olen aina ajatellut, että tämä viestintäkenttä tarvitaan kokonaisuudessaan ja että siihen kuuluu yhtä hyvin kaupallinen televisiotoiminta, sen uutistoiminta, kuin sitten myös painettu media ja tänä päivänä myös tämä kehittyvä sähköinen puoli.

Tästä tulen siihen johtopäätökseen, että meidän täytyy kyllä tämän moniarvoisen, hyvän, korkeatasoisen, laadukkaan tiedonvälityksen turvaamiseksi olla valmiita tekemään konkreettisia päätöksiä, ja näihin päätöksiin liittyy esimerkiksi tämä alalla laajasti toivottu digiarvonlisäveron alennus, eli digitaalisten lehtitilausten arvonlisävero saatettaisiin samalle kannalle kuin mikä on painettujen lehtien arvonlisävero. Tällä on suuri merkitys, ei vähiten maakuntalehtien tulevaisuudelle. Tämä digipuoli on tulevaisuutta, se kehittyy, mutta tällä hetkellä verotuksellisesti se on aika julmasti kohdeltu, ja sen takia toivon, että saisimme mahdollisimman nopeasti esityksen, jolla tämä digialvin alennus voidaan toteuttaa.

Samalla totean, että kaupallisen tv:n uutistoiminnan puolella ollaan hyvin vaikeassa vaiheessa, ja rohkenenkin toivoa, että nämä kansanedustaja Harkimon työryhmän ehdotukset tältä osin voitaisiin toteuttaa. Olen pettynyt siihen, että vaikka keskustelu kyllä avattiin, lisäbudjetissa tämä miljoonan euron tukisumma on tietysti kovasti vaatimaton siihen nähden, mitkä olivat tämän perusteellisen selvitystyön tulokset ja ehdotukset, ja se kohdistuu yksinomaan tänne kaupallisen puolen uutis- ja ajankohtaistoimintaan eikä mahdollista sitä laajempaa kehitystyötä, mitä tuo työryhmä esitti.

**20.25 Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Oikeastaan olisin itse jatkanut juuri tästä samasta aiheesta eli siitä, että tämä kokonainen mediakentän tietynlainen hyvä toimintaedellytys on hyvin tärkeää, ja siksi olisin oikeastaan painottanut ihan samaa kuin edustaja Heinäluoma edellä konkreettisina keinoina. Niitä on helppo löytää todellakin, nämä kaksi.

Digialvi on pitkäaikainen toivomus, ja nyt kun on edellytykset myös unionin kautta ja sen mahdollistamana voisi mennä vihdoinkin eteenpäin, niin pidän todella tärkeänä sitä, että hallitus nyt pian tuo esitykset tästä. Kuten todettu, se auttaa hyvin vahvasti muun muassa meidän lehdistökenttäämme, joka tällä hetkellä on ollut monien haasteiden edessä.



## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

Samoin pistin ihan tämän saman asian merkille koskien eduskunnan lisätalousarviota — joka muuten vielä ennen eduskunnan kesälomia tulee tänne saliin keskusteluun ja päätettäväksi — että siellä toden totta kaupallisen uutistoiminnan tuki hivenen nyt avataan, siihen esitetään miljoonan euron määrärahaa. Tämä työryhmä puhui 8 miljoonasta ja hieman lavennettuna vielä, että siihen liittyisi paitsi kaupallisen uutis- ja ajankohtaistoiminnan tuki myös tietynlaisia muita elementtejä ja laajempia elementtejä, jotka hyödyntävät laajasti mediakenttää. Siksi ihmettelen kovasti, että kun tämä tärkeä päätös tehdään, työryhmän esityksestä otetaan koppia, niin kyllä sitten, jotta se onnistuisi, tulisi se kopinotto tehdä kokonaan. Nimittäin se 8 miljoonaa euroa, minkä työryhmä on esittänyt, on varmaan hyvin tarkkaan mietitty ja vastaa ajan haasteeseen. Sehän on kolmelle vuodelle 8 miljoonaa esityksenä, ja siksi tämä 1 miljoona on kovin vaatimaton tässä. Toivonkin nyt ehkä vielä hieman evästyksenä tulevien päivien keskusteluun, että hallituspuolueet voisivat vielä tätä harkita ja ottaa koppia, jotta me voisimme tältäkin osin turvata laajan ja laadukkaan median toimintaedellytykset jatkossa kokonaisvaltaisesti.

**20.28 Markku Pakkanen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tulkitsenko nyt näin, että oppositio olisi valmis tukemaan tällaista 8 miljoonan euron tukea kaupallisen median uutistoimintaan? Ja mikä olisi sitten se kaupallisen median uutistoiminnan riippumattomuus teidän näkökulmastanne, jos annetaan 8 miljoonaa euroa julkista tukea?

**20.28 Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Tätä asiaahan käsiteltiin parlamentaarisessa Yle-työryhmässä, jossa itse sain olla mukana — ja myös edustaja Elomaa oli tässä Yle-työryhmässä. Kun käytiin silloin tätä Ylen rahoitustilannetta ja Ylen merkitystä lävitse, jouduttiin toteamaan, että tällä kaupallisella puolella on aito tuskallinen tilanne, joka liittyy toisaalta tähän vaikeaan rakennemuutokseen mutta myös sitten tähän talouden alavireiseen suhdanteeseen, joka on jatkunut lähes kymmenen vuotta. Tältä pohjalta oli suuri huoli, että kaupallisen tv:n uutis- ja ajankohtaistoiminnassa joudutaan niin vaikeiden kysymysten eteen, että ne ovat riski journalismin olemassaololle ylipäänsä. Sen takia Yle-työryhmä teki ehdotuksen, että liikenne- ja viestintäministeriö asettaisi työryhmän, joka katsoisi tämän alan toimintaedellytyksiä ja tekisi tarpeellisia ehdotuksia. Tällaisen työryhmän ministeri Berner ystävällisesti asetti, ja sitten edustaja Harkimo sitä veti, ja sain itsekin olla siinä mukana. Hyvin huolellisen paneutumisen jälkeen tämä työryhmä esitti tällaista väliaikaista tukijärjestelyä, joka auttaisi tämän vaikeimman vaiheen ylitse ja joka olisi sidottu tällaiseen yleisen palvelun velvoitteeseen, josta seuraa muun muassa peittovelvoite niin, että myös maaseudulla pohjoisessa nähdään kaupallisia lähetyksiä, ja sitten myös tekstitysvelvoitteisiin ja eräisiin muihin kanavavelvoitteisiin. Se ei ollut 8:aa miljoonaa kaupallisen tv:n uutis- ja ajankohtaistoimintaan, vaan siinä oli karkeasti 4 miljoonaa tähän ja 4 miljoonaa yleiseen kehityshankkeeseen, joka palvelisi lavealti mediakenttää.

Nyt on syytä sanoa, että nämä ongelmat eivät ole vain Suomessa tyypillisiä, vaan sama tilanne on Ruotsissa ja Norjassa. Norja on äskettäin tehnyt päätöksen ottaa käyttöön ei suinkaan miljoonan eikä 4 miljoonan eikä 8 miljoonan vaan kymmenien miljoonien tuen kaupalliseen tv-toimintaan, juuri sen takia, että voidaan turvata moniarvoinen tiedonvälitys. Ruotsissa tämä tuki on otettu aikaisemmin käyttöön.

Joten tämä ongelma on todellinen, ja jos me haluamme turvata sen, että meillä on laadukas, hyvä journalismi, niin se edellyttää rahaa, mutta sen sisältöihin ei saa puuttua — mei-

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

dän tehtävämme ei ole asettaa sisältöön liittyviä vaatimuksia, ei Yleisradion puolella eikä myöskään täällä kaupallisella puolella. Uskon, että se keskustelu, jota on käyty nyt Ylen yhteydessä, on luonut lisää uskoa siihen, että ymmärretään, että tämä [Puhemies koputtaa] riippumattomuus journalismissa turvataan.

**20.31 Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Tässä hyvin kerrattiinkin tämä historia tälle työryhmälle, eli ministeri Berner todella asetti työryhmän, ja näkisin kyllä jo siksi, kun tämä on hyvin huolella tehty, harkittu ja selvitetty ja annettu sitten tällainen ratkaisumalli, joka tilapäisesti nyt sitten tilannetta helpottaa, että olisi varsin viisasta hallituspuolueilta toteuttaa tämä kokonaisuus sellaisena, että se aidosti voi toimia. Siksi pidän harmillisen pienenä tätä rahasummaa, mikä tällä hetkellä siinä esityksessä on, ja todella toivoisin, että voitaisiin noudattaa sitä Bernerin asettaman työryhmän esitystä tässä suhteessa kaiken kaikkiaan.

Meillä on ollut jo pitkään haaste kaupallisen median tilanteessa. Täytyy myöntää, että virheitä tehdään ja varmasti aikanaan oli virhe se, että tehtiin tämä arvonalisäveroratkaisu sanomalehdistön osalta. Se tuli huonoon aikaan ja heikensi alan toimintamahdollisuuksia. Näin ei ehkä olisi kannattanut silloin toimia. Joka tapauksessa näin silloin tehtiin, lähinnä fiskaalisista syistä. No, sen jälkeen, tuossa viime kaudella, oli sanomalehti-asiain neuvottelukunta, jonka työn jatkotuloksena asetin tällaisen selvitysmiehen — olin silloin hetken viestintäministerinä — Tuomas Harpf, selvittämään, miten median ja lehdistön tilaa voitaisiin tämän työryhmätyön seurauksena parantaa. Selvitysmies Harpf teki muutamia konkreettisia esityksiä. Siinä muun muassa puhuttiin digialvista ja todettiin myös, että mahdollisuuksien mukaan pitäisi tätä sanomalehdistön alviratkaisua muutenkin vielä katsoa, siihen palata. Tämän työn seurauksena konkreettisesti jo viime kaudella seurasi tämä innovaatiotuki. Siihen tuli budjetoitua silloin 30 miljoonaa, ja siitä tietynlainen sysäys tuli sille, että voisimme näinä isoina murrosaikoina tehdä erilaisia ratkaisuja siitä, millä kaiken kaikkiaan median toimintaedellytyksiä parannetaan. Ja nyt tietenkin ajankoh- taista olisi paitsi tämä Harkimon työryhmän työ myös se digialvi, koska nyt siihen on tietynlaiset edellytykset olemassa. Kun tehdään nämä tietynlaiset toimet plus sitten turvataan Ylen vakaa rahoitus, [Puhemies koputtaa] mikä on hyvin tärkeää, niin mielestäni sillä panoksella olisi arvonsa.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 7/2017 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

### 11. Lakialoite laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta

Lakialoite LA 23/2017 vp Emma Kari vihr ym.

*Lähetekeskustelu*

**Puhemies Maria Lohela:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

## Pöytäkirja PTK 70/2017 vp

### *Keskustelu*

20.33 **Ritva Elomaa uv:** Arvoisa puhemies! Tässä on kyseessä lakialoite luonnonsuojelulain muuttamisesta. Tämä lakialoitteen on tehnyt Emma Kari, olen sen myös itse allekirjoittanut ja kannatan sitä.

Lakialoite koskien trofeemetsästystä on erinomainen ehdotus uhanalaisten eläinten tulevaisuuden puolesta. Eläinten tappaminen niin sanotusti hovin ja urheilun vuoksi on turhaa ja julmaa touhua. Lisäksi moni tällaisen pyssymiesten harrastelun kohteena oleva luontokappale edustaa jotakin uhanalaista lajia. On sanomattakin selvää, ettei eläinlajeja sovi ajaa sukupuuttoon joidenkin ihmisten harrastustoiminnan takia. Ennen kaikkea tämä kaikin puolin eettisesti kyseenalainen toiminta aiheuttaa saaliseläimille tuskaa ja kärsimystä. Kukapa tykkäisi juosta henkensä edestä savannilla ökymaasturin lavalta ammuttuja luoteja pakoon?

Trofeemetsästys on usein ulkomaalaisten turistien rajatulla alueella tapahtuvaa metsästystä. Lisäksi saaliseläimet on kasvatettu vankeudessa. Saalis on näin ollen varma verrattuna niin sanottuun oikeudenmukaisempaan, vapaaseen jahtitoimintaan. Tämäntyyppinen häkkijahti on luonteeltaan erityisen julmaa. Toiminnan ympärillä pyörii paljon kyseenalaista liiketoimintaa, ja metsästyksen kohdemaiden lainsäädännölle viitataan usein kiittaalla. Niin kauan kuin kysyntää tällaiselle touhulle on, löytyykin tarjontaa. Näin ollen askel kerrallaan trofeemetsästystä pitäisi rajoittaa. Palkintosarvien sun muiden rahtaamiselle ja kaupalle on laitettava stoppi.

Arvoisa puhemies! Edustaja Kari ehdottaa lakialoitteessaan kieltoa rauhoitettujen eläin- ja kasvilajien, yksilön, sen osan tai johdannaisen maahantuonnille, maasta viennille, myymiselle ja vaihtamiselle sekä tarjoamiselle myytäväksi tai vaihdettavaksi. Tämä kielto koskisi myös metsästystrofeita, joiden kaupan ja kuljettamisen rajojen yli nykyinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lupa mahdollistaa. Lakiehdotus olisi hyvä askel trofeemetsästyksen vähentämiseksi. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

## 12. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 16.6.2017 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.37.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen